T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Radyo-TV Sinema Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

HOLLYWOOD'DA VAMPİR MİTİ

Doğu Yücel
2501000378

Tez Danışmanı Yrd.Doç.Dr.Battal Odabaş

İstanbul.2004

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz **RODYA-TV SİNEMA** Anabilim Dalında **2501000378** numaralı **DOĞU YÜCEL'İN** hazırladığı **"HOLLYWOOD'DA WAMPİR MİTİ"** konulu **YÜKSEK LİSANS TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI,** Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 10.Maddesi uyarınca **03.03.2004 PAZARTESİ** günü saat **14.00'de** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin ....KABULÜ..........'ne* **OYBİRLİĞİ /~~OYÇOKLUĞUYLA~~** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	**KANAATİ (*)**	**İMZASI**
PROF.DR. SUAT GEZGİN	Kabulü	
PROF.DR. ŞÜKRAN ESEN	Kabulü	
YRD.DOÇ.DR. ERGUN YOLCU	Kabulü	
YRD.DOÇ.DR.BATTAL ODABAŞ	KABULÜ	
YRD.DOÇ.DR. NEŞE KARS	Kabul	

Besim Ömer Paşa Caddesi Beyazıt-34452-İstanbul
Tel:0212 440 00 00 -Fax: 0212 520 85 04

Bu tezi hazırlarken, karşılaştığım en büyük zorluk, Türkçe kaynakların yok denecek kadar az olması ve yetersizliğiydi. Bu nedenle yabancı kitap sitelerinden internet aracılığıyla İngilizce kitaplar getirtmek zorunda kaldım. Bu da bazen postadaki aksaklıklar gecikmelerle gerçekleşebildi. Araştırma yöntemi olarak, kitapları tek tek tarayıp, bilgileri topladım. İnternet sitelerinden de bazı makaleler ve filmlerle ilgili bilgileri buldum. Daha sonra bunları yazılı hale getirdim. Kitap, ansiklopedi, dergi gibi yazılı kaynaklar dışında türle ilgili filmleri mümkün olduğunca bulup izlemeye çalıştım. Bu ayrı bir zorluk konusuydu. Çünkü türün eski ve kültleşmiş örneklerini bulmak imkansız gibiydi. Ama türün daha yeni tarihli örneklerini video, VCD, DVD olarak temin edip izledim ve bunlarla ilgili notlar aldım.

Tezimin hazırlanması sırasında bana her konuda destek olan tez danışmanım Yrd. Doç.Dr. Battal Odabaş'a teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Hollywood Sineması'nın bugünkü endüstriyel gücüne ulaşması için bütün dünyanın hayran olduğu yıldızlara, yönetmenlere, gün geçtikçe gelişen teknolojiye olduğu kadar insanları peşinden koşturacak mitlere ihtiyacı vardı. Başından beri bunun bilincinde olan sinema endüstrisi, 'mit' arayışı içinde eski dünyanın tüm tarihini, edebiyatını, geleneklerini talan ettiği gibi kameranın görüş alanına girmemiş hiçbir mit ve efsane de bırakmadı. İnsan imgeleminin yarattığı belki de en ürkünç yaratıklar olan vampirler de kısa sürede Hollywood sektörünün 'eğlencelikleri' arasına katılmakta gecikmediler. Hollywood aslında bu janrı keşfetmekte biraz gecikti. 1920'lerin başında Universal Pictures, Bram Stoker'ın Dracula'sını ilk kez beyaz perdeye getirmeyi düşündüğünde, projeyi çok korkutucu bularak reddetti. Bunda Hollywood'un her şeye karşın seyirciyi ürkütmeme kaygısı rol oynamıştı. Hollywood'un genel konservatif yapısı sinemadaki pek çok yeniliğin Avrupa Sineması'nda başlamasına neden olmuştur.

Dracula konusunda da böyle oldu. Universal Pictures, Kont Dracula'nın Amerikan aile yapısına uyup uymayacağı, seyirciye fazla korkunç gelip sinema salonlarından kaçırtıp kaçırtmayacağı konusunda düşüne dursunlar, Alman ekspresyonist sinemasının dahi yönetmeni F.W. Murnau, Dracula'yı Nosferatu adıyla filme çekmişti bile. (1922) Asıl kıyamet bundan sonra koptu. Film çok başarılıydı ama daha ileride geniş bir biçimde değineceğimiz gibi telif hakları nedeniyle dava konusu olunca üzerine sinemasal başarısının ötesinde popüler kültürün yeni bir ikonu doğmuş oldu.

Vampirlerin gerçek yaşamda varolup olmadığı insanlığın zihnini tahminimizden çok daha uzun süredir meşgul ediyor. Bugün insanlık folk kültüründe yer almış bir 'mit' olarak ele aldığımız vampirler Orta Çağ'da insanların gerçekten korktuğu ve varolduğuna inandığı yaratıklardı. Bu konuda sözüne güvenilir din

adamlarının –ki vampir mitinin yaratılmasında kiliseye büyük pay düşüyor- ve doktorların da yazılı tanıklıkları olduğu kaydedilmiş.

Burada 'mit' konusunun gücüne işaret etmekte yarar var. İnsanlık kendi imgeleminin yarattığı her türden doğaüstü yaratığa o denli inanmıştır ki, bir süre sonra bu 'mit'ler gerçeğin kendisinden daha fazla etkili olabilmiştir. Vampir miti sinemada bugün artık korkutucu olmaktan çok bir 'mizah' unsuru olarak kullanılmaktadır. Bu da korkutucu olan imgelerin zaman içinde etkinliğini ve inandırıcılığını kaybederek rol değiştirmesinin bir örneğidir.

Bir edebi mit olarak vampir imgesi Freud'un psikanaliz teorisiyle de ilişkilendirilebilir. Freud'un insanın bölünmüş kimliğini ortaya çıkartan, bilinçaltında gizlediği 'yıkıcı' alt egosunu deşifre eden kuramına dayanarak, 'vampir' mitinin insanın alt benliğinde gizlediği yıkıcı ve yok edici benliği temsil ettiği ifade edilebilir.

Sinema için görsel göstergeleriyle etkileyici bir mit olan vampir temasının değişik versiyonlarının çekilmesi ve korku türünün en popüler konularından biri haline gelmesi kaçınılmazdı. Eski mitleri tekrar tekrar ele alan günümüz sinemasında artık gerçekten 'korkutucu' korku filmleri çekilmiyor. Çünkü sinemanın etkileyiciliğini borçlu olduğu pek çok korku efekti artık bir klişe haline geldi ve 'masumiyet'ini yitiren seyirci için artık hiçbir şey yeni değil. Bugün 'Dracula' ve vampir miti filmlerde bir parodi olarak varlığını sürdürüyor. Korkutmak yerine, sivri dişleri ve pençeleriyle ancak güldürüyor.

1. BÖLÜM: VAMPİR MİTİNİN DOĞUŞU

1.1. MİTİN TARİHÇESİ VE KAYNAKLARI

Vampir mitinin daha çok Slav ve Balkan ülkelerinde doğmuş olduğu düşünülür. En ünlü vampir Kont Drakula'nın Transilvanyalı olması da bunun bir ortaya çıkışıdır. Slav inanışlarıyla bu efsanenin yakından ilgisi vardır. Ama 'vampir' miti sadece Slavlar'a özgü değildir. Pek çok toplumda benzer efsaneyle karşılaşılmıştır. Efsanenin kökeninde ölülerden duyulan korku ve ölülerin 'kan'la yeniden dirilebileceği inancı vardır.

Batı edebiyatının ilk eseri kabul edilen Homeros'un Odysseia'sında Odysseus, Hades'in Ölüler Ülkesine gider ve ölüleri diriltmek için koyunları keserek, kanlarını akıtır: "aldım koyunları, çukurun üstünde kestim, kanlar aktı, tüttü kapkara ve ruhlar üşüştü, Erebos'tan doğru, ölmüşlerin ruhları: Gelinler, delikanlılar, çok çekmiş yaşlılar, gönülleri yeni yaslı kızlar, körpecik körpecik, ve tunç kargılar altında can vermiş savaş erleri, tekmil silahları hala kan içinde. Çok kalabalıktılar, sürü sürü dolaşıp durdular çukurun üstünde korkunç çığlıklar ata ata, bir korku sarmıştı beni, sarı yeşil bir korku."[1] Cesur Odysseus bile onları böyle sürü sürü görünce içine bir korku düşer ve yaklaştırmaz ölülerin güçsüz başlarını kana ki, güçlenmesinler ve hayata dönmesinler. Yunanca'da vampir kelimesinin karşılığı olan "sarcemenos"[2] "ayın meydana getirdiği et" anlamına gelir. Bu da diğer vampir inanışlarında önemli bir işlevi olan aya atıfta bulunulması açısından ilginçtir. Yunanca'da gene vampirlere verilen diğer bir ad 'vrykolake'di. İlk vrykolak'lar kötücül değildi. Sadece bir eksik gömme problemi nedeniyle ölümle hayat arasına hapsedilmiş tutsak kalmış tedirgin ruhlardı ve insan kanı içme istekleri yoktu. Bazıları çok masum nedenlerle döndükleri halde çoğu hayatlarında kendilerine veya ailelerine yapılmış bir haksızlığın intikamının peşindeydi. En çok rastlanan inanış ihanete uğramış olan kocaların namuslarını temizlemek amacıyla geri döndükleri

---

[1] Homeros, **Odysseia**, çeviren Azra Erhat, A. Kadir, İstanbul, Sander y., 1978, s. 201
[2] Barbara G. Walker, "Vampire", **The Women's Encyclopedia of Myths and Secrets**, San Francisco, Harper, 1983, s. 1040

biçimindeydi. 'Vrykolakelar' kendi kötü amaçları için geri dönmezlerdi, daha çok bir yemini yerine getirmek için zorlandıkları ve yaşayanlar tarafından çağırıldıkları için hayata dönerler ve bu görevden azat edildiklerinde mezarlarına geri dönerlerdi. Yunanistan'daki bu ilkçağ vampirleri Bulgaristan, Romanya ve Macaristan'daki kötücül vampirlerin hikayeleri Yunanistan'a geldikçe 'vrykolake'ler de karakter değiştirdi ve kötülük yapmaya başladılar.[3]

> "Bulgaristan'da kan içicilik soydan soya geçen bir aile mirasıydı. Bu tür bir aileden gelenler aile geleneğini sürdürürlerdi. Böyle bir ailenin ferdi öldükten dokuz gün sonra bir gölge biçiminde henüz ete kemiğe bürünmemiş olarak mezarından doğrulurdu. Başlangıçta güçlerini kazanmamış olurdu. Bu tür yaratıklara 'obour' denirdi. Kırk gün sonra bu yaratıklar kendi bedenlerine dönerler ve yaşayanların arasına dönerlerdi. Geceleri avlanır, arkalarında ölü insan ve hayvanlar bırakırlardı. Ancak kanla hayatta kalmaya devam edebilecekleri için öldürürlerdi. Pençe gibi tırnakları ve sivri dişleri vardı."[4]

Vampir kelimesinin Slav dilinden geldiği yaygın inancına karşın kelimenin kökeni için Orta Asya'ya ve Hindistan'a kadar izi sürülebilir. Siyamlılar ayın kutsal tatil günleri için "vampra"[5] kelimesini kullanırlar. Katharine M. Wilson'ın araştırmasında yer aldığına göre 'vampir' kelimesinin kökeni için dört farklı teori üretilmiştir: Bunlardan birincisi Avusturyalı dilbilimci Miklosich'e göre Slav dilindeki vampir benzeri kelimeler Türkçe'den (cadı anlamına gelen uber sözcüğünden olduğu söyleniyor) türetilmiştir. İkinci teoride Ünlü vampir uzmanı Summers kelimenin içmek anlamına gelen yunanca kelimeden türetildiğini iddia etmiştir. Üçüncü Teoriye göre Sırpça Bamiiup kelimesinden türetildiği varsayılır.

---

[3] **The Enchanted World: Night Creatures**, Virginia, Time-Life Books, 1985, s. 80-85
[4] A.e. s.85
[5] Walker, a.g.e. s.1041

Dördüncü teori İngiliz ve Amerikalılar tarafından benimsendiğine göre Macarca kökenlidir.[6] Görüldüğü gibi kelimenin hangi dilden kaynaklandığı bile oldukça belirsizdir.

Pek çok ülkenin halk masallarında varolan vampir imgesine Binbir Gece Masalları'nda da rastlanır. Özgün bir vampir öyküsü de içeren Binbir Gece masallarının Bram Stoker'ın yakın dostu Sir Richard Burton İngilizce'ye çevirip yayımlamıştı. Stoker'ın Dracula'yı yazarken, yakın dostunun çevirdiği bu hikayelerden etkilendiği varsayılabilir. Binbir Gece Masalları'ndaki vampir hikayesine göre; Bağdatlı Ebu Hassan'ın güzel karısı Nadilla geceleri yatağından kalkarak ortadan kaybolur. Bir gece karısını takip eden Ebu Hasan, kadının mezarlıkta bir tabutun içinden bir ölüyü çeker ve dişini etine geçirdiğini görür. Bunu ürpererek izleyen Ebu Hasan ertesi sabah kadını öldürür ve gömer. Ama daha sonra kadın bir gece yarısı onun yatağının ucuna kadar gelir ve tam dişini geçirmek üzereyken Ebu Hasan uyanır. Uşakları çağırır. Odanın kalabalıklaşmasıyla yaratık ortadan kaybolur.[7]

Homeros'un gününden beri batı halklarında, kanın ölüleri hayata geri çağırdığı inancı vardır. Vampirlerin kanın ve ayın etkisiyle hayat bulan yaratıklar olduğuna inanılır. Ayın ölülerin evi ve yeniden doğuşun evi olduğu inancı nedeniyle ayla vampirler arasında doğrudan ilişki kurulur. Kilise adamları da bu bilgiyi yaymışlar ve vampirlerin gece yarısı ayın ışıdığı yerlerde dolaşıp kan aradıklarını anlatmışlardır. Balkan ülkelerinde vampirleri şişelere hapsetme işinde uzmanlaşmış olduğu söylenen büyücüler olduğu ve bu şişeleme fikrinin Alaaddin'in sihirli lambasına hapsedilen cinden kaynaklandığı konusunda düşünceler vardır.[8]

Vampir mitinin doğduğu varsayılan ve en yaygın olduğu Slav ülkelerindeki dinsel inanışlara göre hayattan erken ayrılmış ve hayatın zevklerini tadamamış olan ruhlar kaybettikleri şeyleri bulmak için hayata geri dönme hırsı taşırlardı. Özellikle

---

[6] Katharine M. Wilson, "The History of the Word Vampire, Wilson", **The Vampire: A Casebook**, ed. Alan Dundes, Wisconsin, The University of Wisconsin Press, 1998, p. 4
[7] **Night Creatures**, s. 73-80
[8] Walker, a.e.

evlenmeden ölen kızların, damatları ve bebekleri kaçırdığına inanılırdı. Hatta paskalyadan sonraki yedinci Perşembe bu tür ruhların kovulması için ayin yapılırmış. Bu tür ruhlara Rusya'da 'rusalki', Sırbistan, Hırvatistan ve Bulgaristan'da 'samovile' denirdi. Mezarında çürümeyen bir ölünün vampir haline geldiğine inanırlardı. Yaşayanları vampirin kötü emellerinden korumak için mezara ölünün kalbine saplanacak biçimde bir kazık saplanır veya ceset yakılırdı. Kirli olduğuna inanılan ölüler- Makedonya'daki bir inanışa göre Noel'le 25 Mart Kutsal Meryem Günü arasındaki üç ayda doğmuş olanların hepsi kirli kabul edilirdi- bu işleme tabi tutulurdu. Kilise adamları da Slav paganizminden kalma bu batıl inanışları destekleyerek vampir olduğuna inanılan ölülerin mezardan çıkartılarak imha edilmesi törenlerinde hazır bulunurlardı. [9]

Batı dünyasında özellikle çok yaygın olan ve özellikle 18. yüzyılda neredeyse bir salgın halini alan vampirlerin resmi mahkeme ve kilise kayıtlarına geçmesi belki de böyle bir korkunun halkı uysallaştırmada bir rolü olacağına inanan kilise adamlarının vampirlerde aradıkları ürkünç şeytan imgesini kurmalarından ileri gelmiş olabilir. Şaşırtıcı olan aydınlanma çağında da bu inanışların devam etmesi ve bilim adamı kimliği olan doktor, cerrah ve yargıçların da doğaüstü güçleri olan bu yaratıklara inanışı destekleyen ifadeleridir. Bu konuya ironik bir biçimde değinen Jean Jacques Rousseau şöyle demiştir: "Eğer dünyada garantilenmiş ve kanıtlanmış bir tarih varsa, o da vampirlerinkidir. Hiçbir şey eksik değil: resmi raporlar, önde gelen kişilerin, cerrahların, din adamlarının, yargıçların tanıklıkları; mahkeme delilleri tamdır."[10]

---

[9] "Slavic Beliefs and Superstions", **The New Encyclopedia Brittanica**, U.S.A, 1976, vol.16, s. 876
[10] **Mysteries of Mind, Space and Time**, Connecticut, H.S. Stuttmen Inc. Publishers, 1992, vol.25 s. 3007

1.2. EFSANENİN EDEBİYATA YANSIMASI

18. ve 19. yüzyılda çok etkili bir söylence olarak halk arasında anlatılan ve yazılı mahkeme kararlarına, tıp raporlarına kadar geçen vampir mitinin yazılı edebiyat eserlerine geçmesi ve ürkütücü bir imge olarak kullanılması kaçınılmazdı. Halk hikayelerini araştıran İngiliz Romantikleri vampir imgesinden de Gotik bir korku atmosferi yaratmada faydalandılar. Bilinen ilk vampir öyküsü olan Polidori'nin bu hikayeyi yazmasının öyküsü de hikayenin kendisi kadar ilginçtir. Ama Polidori'nin bu hikayeyi yazmasından da önce isimsiz bir yazarın İngiliz Edebiyatı'na Üç İngiliz Centilmeninin Venedik'ten Hamburg'a Yolculukları : 1734'de Almanya'ya Büyük Turu (1810'da basılmıştır) adıyla geçen eserinde vampirlere değinildiği ve yaptıkları kötü işlerden söz edildiği görülmüştür. [11]

Vampir edebiyatının öncesinde yaratılan Gotik korku romanları hiç kuşkusuz vampir edebiyatının da öncülü olmuştur. Aslında korku edebiyatının tarihini ilk efsanelere, Binbir Gece Masalları'na, Chaucer'ın Canterbury Masalları'na, Decameron hikayelerine, Shakespeare'in pek çok oyunundaki dehşet dolu sahnelerine ve Christopher Marlowe'un Dr. Faustus'una kadar götürmek gerekir. Edebiyatın seçkin yazarları arasında sayılan pek çok yazar korku türünde eser verdikleri halde korku tür olarak genellikle seçkin edebiyat tarafından küçümsenmiş ve dışlanmıştır. Oysa yukarıda saydığımız ünlü örnekler dışında Balzac, Maupassant gibi seçkin yazarların da korku türünde eserleri vardır. Edgar Allen Poe ve Lovecraft'ın eserleri de korku türüne edebi itibar kazandırmıştır.

İngiltere'de 18. yüzyılda ilk örneklerini veren Gotik edebiyat ise korku edebiyatının ilk gerçek başlangıcı sayılıyor.[12] Gotik edebiyat denince o dönem çok popüler olan Sir Horace Walpole akla gelir. Walpole'un ilk eseri Otranto Şatosu, türün ilk örneği kabul ediliyor. Daha sonra Mary Shelley'e olacağı gibi Walpole romanını gördüğü bir rüyanın etkisiyle yazıyor. Daha sonra korku türünün klişeleri haline gelecek olan gotik ve kasvetli şato atmosferi gibi öğeler bu romanla ilk kez

---

[11] Alain Silver, James Ursini, **The Vampire Film**, New York, Limelight Editions, 1997, s. 17-51
[12] Giovanni Scognamillo, **Dehşetin Kapıları**, Kamer Yayınları, İstanbul, 1997, s. 24

kuruluyor. "Şatolar, kaleler, kuleler ve dehlizler, iskeletler, zincirler, işkence odaları, hayaletler, şeytanlar, batıl inançlar, lanetler, kanlı cinayetler, kapkara ruhlar, intikamlar ve ırza geçmeler... Tüm bunlar, malzemeyi ve kaçınılmaz aksesuarları oluşturuyor..."[13] İşte Gotik'in belirleyicileri olan bu malzemelerin yarattığı atmosfer ileride vampir edebiyatının atmosferini yaratmak için de kullanılacaktır. Scognamillo, Walpole'un türe katkısını şöyle niteler:

> "Walpole'un getirdiği belli bir çizgi, hatta bir teknik, bir mekanizma ve adeta kaçınılmaz bir sahne, mekan düzeni. Dahası pek değişmeyen, çoğu tek boyutlu kahramanlar: çok iyiler ve çok kötüler."[14]

Bu mekanizmayı Walpole'dan sonra onun kadar iyi kullanacak olan bir kadın yazar olan Ann Raddcliff (1764-1823) olacaktı. Radcliffe, Scognamillo'ya göre bugüne kadar gelen etkisini "...fantastik malzemesine bir mantık katmakla elde ediyor. Açıklanamayanı açıklıyor, korku ve dehşetlere doğal bir boyut kazandırıyor."[15]

İlk vampir öyküsü olarak kabul edilen Polidori'nin 'The Vampyre' adlı öyküsünün yazılış hikayesiyle Mary Shelley'in Frankenstein'ı yazma hikayesi aynı ortamda gerçekleşmiştir. Lord Byron'ın İsviçre Cenevre'deki Leman Gölü'nün kıyısındaki ünlü Villa Diodati şatosunda. 1816 yazında Lord Byron ve konukları ünlü İngiliz şair Percy B. Shelley ile sevgilisi Mary Godwin (aynı yılın sonunda eşi Harriet'in intiharından sonra Shelley, Mary ile evlenir.), Mary'nin üvey kızkardeşi ve o sırada Lord Byron'ın çocuğunu karnında taşıyan Jane Clairemont ve Lord Byron'ın dostu doktor John Polidori bu şatoda kalıyorlardı. Lord Byron'ın önerisiyle her gece birisi o sırada moda olan Alman hortlak hikayelerinden esinlenerek bir korku hikayesi anlatacaktı. Bu şatoda anlatılan iki hikaye korku edebiyatının en önemli yapıtlarına dönüştü. Birisi Mary Shelley'in Frankenstein'la ilgili hikayesiydi.

---

[13] Scognamillo, s. 27
[14] A.e. s. 30
[15] A.e.

Mary Shelley ünlü feminist Mary Woolstonecraft ile tanınmış filozof William Godwin'in kızıydı. İlk Kadın Hakları Bildirimini yazan Mary Woolstonecraft Mary Shelley'i doğururken ölmüş, Godwin kızını annesiz bırakmamak için yeniden evlenmişti.[16] Ona hayat verirken annesinin ölmesi, Mary Shelley'in üzerinde ölüme ilişik olarak derin bir iz bırakmıştı mutlaka. Mary Shelley, 17 yaşında ünlü şair Percy Bysshe Shelley ile tanışmış, o sırada evli olan şairle kaçmış, bir kız doğurmuş ve kızının ölümünün acısını yaşamıştı. Kızı öldüğünde rüyasında onun sadece donduğunu görmüş ve buzları tümüyle eritinceye kadar küçüğün vücudunu ateşin önünde ovmuştu. "Korkum şuydu ki, çocuğumu hayata döndürmek için her şeyi yapabilirdim."[17] Ölüm ve ölüleri diriltmekle bu kadar yakından ilgilenmesine neden olan yaşadığı bu vakitsiz ölüm acılarıydı. O sırada tıpta yapılan cesetleri hayata döndürme deneylerinden de esinlenmişti.

Mary Shelley, Frankenstein'la ilgili öyküsünü anlattığı zaman henüz 19 yaşındaydı. Eşinin teşvikiyle öyküyü daha sonra roman haline getirdi. "Frankenstein: Modern Prometheus" adıyla 1818'de yayınlanıp büyük ilgi topladığında henüz 21 yaşındaydı. Frankenstein'a insanlığa ateşi getiren mitoloji kahramanının adını da yakıştırması, kuşkusuz onun bilimdeki öncü çalışmalarının yanı sıra, ateşin ölüleri donmaktan kurtararak hayata döndürebileceğine ilişkin gördüğü rüya idi. "Frankenstein", romantik akımın teknolojiye başkaldırısının bir örneği olarak da görülebilir. Romantiklerin doğaya olan sevgisi de kitapta dile geliyordu. "Frankenstein"ın türe ve edebiyata en önemli katkılarından birisi de karakterin bölünmüşlüğünü, ikili kişiliğini ustalıkla yansıtmasıydı. Dr. Frankenstein'ın dirilttiği ve yarattığı canavarın adı da Frankenstein'dı. Canavar Dr. Frankenstein'ın alter egosuydu bir bakıma. Daha sonra yazılacak ve filmi çekilecek pek çok korku yaratığında benzer bir çift karakterlilik görülecekti. Frankenstein, 'kan içicilik' gibi vampir özellikleri taşımasa da bir doktor tarafından hayata döndürülerek etrafa dehşet saçan ilk korku figürü olması dolayısıyla vampir benzeri özellikler taşır. "Frankenstein", korku edebiyatının belki de ilk başyapıtıdır.

[16] **Great Women Writers**, editör: Frank N. Magill, New York, Henry Holt&Co., 1994, s. 491
[17] Laurence A. Rickels, **The Vampire Lectures**, Minneapolis, University f Minneasota Press, 1999, s. 279

Günümüzde insanın kendi yarattığı bilimsel araştırmalar sonucu geliştirdiği teknolojinin tehdidi altına girmesini anlatan "Matrix" gibi popüler filmlere kadar pek çok esere esin kaynağı olmuştur.

1816 yazında Villa Diodati'de anlatılan ikinci önemli hikaye, Lord Byron'ın anlattığı 'vampir' öyküsüydü ama bu hikayeyi kendisi yazmadı. Bunu yazın sonunda Lord Byron'la arası açılan ve içi ona karşı nefretle dolan John Polidori yazarak 1819'da "The Vampyre" adıyla yayımlattı. Bu yazılı ilk vampir öyküsündeki Lord Ruthven adlı karakter, açıkça Lord Byron'a benziyordu ve hem hikaye hem de karakter olarak ondan esinlenilmişti. Adı da zaten Lord Byron'ın terk ettiği sevgilisi Lady Caroline Lamb'in otobiyografik romanı "Glenarvon"dan alınmıştı ve açıkça Lord Byron'u anlatıyordu. Polidori'nin hikayesindeki 'Vampir' karakteri türün prototipini belirleyen özelliklere sahipti: soylu, kibar, gizemli ve çekici bir centilmen.

Edebi değeri tartışmalı olan "The Vampyre"ın öykü olarak şöhreti çok yayıldı. Fransa'da Cyprien Berard "Lord Ruthven ou les Vampires" ("Lord Ruthven ve Vampirler") adlı iki ciltlik romanını yazdı (1820). Ondan esinlenen arkadaşı Jean Charles Nodies "Le Vampiere"i sahneledi. Hatta Alexander Dumas bile ünlü "Üç Silahşörler"in sahne versiyonuna Lord Ruthven figürünü ekledi (1851). Lord Ruthven o yıllarda neredeyse tüm oyunlarda boy gösteren popüler bir sahne figürü haline gelmişti.

İngiltere'de Lord James Malcolm Rymer adlı vasat yazar "Varney The Vampire" adıyla tamamı 868 sayfayı bulan ucuz korku dizisi yazdı ve 1845'de yayımladı. Edebi olarak kötü yazıldığı belirtilen iki yüzün üzerindeki vampir öyküleri oldukça büyük ilgi topladı ve çok sattı.

Her klasik vampir gibi Varney de kurbanlarını saf genç kızlar arasından seçiyor, ay ışığında canlanıyor, kan içme arzusunu engelleyemiyor (ve başta kendi bile buna şaşıyor), gitgide hayvanlaşıyor, kanlı eğilim ve eylemlerini gizleme

gereksinimi bile duymuyor. Ancak sonuçta, Vezüv yanardağına tırmanıp, kendini kaynayan lavlara atıp intihar ediyor.[18]

Aynı yüzyılda Rusya'da Gogol ve ünlü yazar Leo Tolstoy'un kuzeni Alexis Tolstoy vampir konulu öyküler yazdı. Alexis Tolstoy'un "Vampir" adlı bir öyküsü de vardı. Fransa'da Teophile Gautier'in "La morte amoureuse" adlı öyküsü en etkileyici öykülerden biri olarak kabul edilir.[19]

1871'de J. Sheridan Le Fanu adlı bir İrlandalı yazar "Carmilla" adlı kısa romanını yazdı. Dracula'nın öncülü olan bu roman Victoria çağının özelliklerini taşıyordu. Kontes olan bir kadın vampirin hikayesiydi. Carmilla'nın kurbanları da kadındı. "Carmilla, cinsel beğenilerini, satır arası bile olsa gizlemeyen ilk lezbiyen dişi vampir olma ve dolayısıyla, vampirizm olayının cinsel çağrışımlarını belirtme konumuna giriyor."[20] Augustus Hare adlı yazar "The Story of My Life" (Hayatımın Hikayesi) adlı otobiyografik kitabında gerçekten yaşanmış olduğu iddia edilen ve bir efsane halini alan Croglin Grange vampirini anlattı.

1.2.1. Vampirin Adı: Dracula

Bram Stoker ünlü kahramanını 1431-1476 yılları arasında yaşayan zalimliğiyle ün kazanmış olan Eflak voyvodası Prens Vlad'dan esinlenerek yaratmıştı. Türklere karşı savaşta binlerce Türk'ü öldürdüğü efsaneleştirilerek anlatılan Prens Vlad'a takılan ilk takma ad kurbanlarını kazıklara oturtarak öldürmesinden dolayı 'Tepes'ti ve 'Kazıkçı' anlamına geliyordu. Bizim tarihimize giren 'Kazıkçı Voyvoda' sonradan Dracula adını alacak olan bu Eflak Prensiyle aynı kişidir. Dracula takma adı 'Ejderhanın oğlu' anlamına geliyordu ve sahibinin gaddarlığını ifade ediyordu.[21] Prens Vlad ve sonraki adıyla Dracula yaşadığı ve sonraki yıllarda 'Hıristiyanlık inancının Türklere karşı savunucusu' olarak

---

[18] Scognamillo, a.e. s. 90
[19] Silver, Ursini, a.e.
[20] Scognamillo, a.g.e. s. 91
[21] Jim Pipe, **In the Footsteps of Dracula**, Connecticut, Copper Beech Books, 1995, s.35

görülüyordu ve böyle bir acımasız figürün kahraman payesine yükseltilmesi, 'vampir' mitinin bir anlamda Hıristiyan dünyasının 'alter egosu' olarak ortaya çıktığı savına haklılık kazandırır. 'Mutlak iyilik' uğruna her tür kötülüğün mubah görülmesindeki ironiyi ortaya çıkartan bir 'simge'dir Dracula. Aynı zamanda o zaman Hıristiyan dünyasının en büyük düşmanı olarak görülen Türklerin 'kurban' olarak yer aldığı, dışladığı 'Öteki'ni 'kurban ederek tatmin olan Hıristiyan psikolojisinin Türklerden duyduğu korkuyu da sembolize eder.

"Stoker, Van Helsing aracılığıyla roman kahramanı kontun tarihi köklerini ayrıntılarıyla açıklar. Van Helsing Vampir Drakula'nın tarihi prototipini belirleyebileceğini sanır: "Bu gerçekten de ününü Türklere karşı, Osmanlı Devleti'nin en uç sınırı olan büyük nehir [Tuna] kıyısında kazanan Voyvoda Drakula olmalıdır. Eğer gerçekten öyleyse, o sıradan bir adam değildir; çünkü ondan hem yaşadığı dönemde, hem de izleyen yüzyıllar boyunca zekilerin zekisi, kurnaz bir adam olarak söz edildi ve o ormanın ötesindeki ülkenin en cesur oğlu olarak anlatıldı. Drakula, 'ırkımdan bir voyvoda Tuna'yı aştı ve Türk'ü kendi toprağında yendi' demektedir." Stoker Drakula'nın kardeşi Güzel Radu'dan söz ederken pek cömert davranmaz: "O lanetli kardeş ki, ağabeyi düştüğünde halkını Türklere sattı, onlara esaret ve utanç getirdi!" Bütün bunlar, gerçek Drakula'yla uzak veya yakın ilgili olayların doğru yorumlarıdır. Stoker buna benzer bir sürü başka benzetme de yapmıştır. Örneğin romanından Macarların Türklerin elinden acı bir yenilgi tattıkları "Kosova utancı"nı hatırlatır, bununla okuyucusunun dikkatini 1448'deki İkinci Kosova Savaşı'na çekmek ister. Bu savaşın sonunda Drakula, Türklerin de yardımıyla kısa süren ilk hükümdarlık dönemine başlayacaktır. Stoker Macar ordusunun 1526'da Mohaç'ta savaşın yitirilmesiyle sonuçlanan olaylar dizisini anlatırken de tarih bilgisini gözler önüne serer: Drakula, Macar kralının 1462'de kendisine yardıma gelmemesi üzerine onun da Türklere yenileceği kehanetinde bulunmuştur. Kitabın sonuna doğru Drakula Avcıları, kontun en son çare olarak Çingeneler tarafından korunmakta olduğunu anlatırlar; bu da gerçekten çok uzak değildir. Stoker kitabında iki ayrı yerde sözünü edecek kadar önemli bir Drakula torunu da bulmuştur: "..... gerçekten de kendi ırkından bir başkasına ilham kaynağı olan, onun daha sonraki yıllarda kuvvetlerini tekrar tekrar nehrin öte yakasına geçirip Osmanlı ülkesine girmesine, geri püskürtüldüğünde, tekrar tekrar çıkabilmesine askerlerinin katliama uğradığı savaş alanından tek başına dönmesine

ve sadece kendisinin zafer kazanabileceğine inanmasına neden olan bu Drakula değil miydi?" Yazarın burada değindiği kişinin, Rumen topraklarını ilk kez bir araya getiren, Drakula'nın üvey kardeşi Kesiş Vlad'ın dolaylı yollardan torunu Yiğit Mihail'den söz ediyor olması mümkündür. Böylece, belirgin vampir özelliklerinin dışında Drakula, insanüstü güçlere tutkun bir yazarın hayalini ya da gördüğü kâbusların ürünü değildir. Karmaşık bir kişilik de olsa, Stoker'ın ayrıntılarıyla inceleyeceğimiz araştırmalarının bir sonucudur. Stoker, yaptığı araştırmalardan, ünlü komutana tarihi bir boyut ekleyecek kadar etkilenmiş , eklediği boyut da kahramanına önemli bir özellik kazandırmıştır: prens, devlet adamı, savaşta lider, güçlü ve zeki bir beyne sahip, kararlı bir politikacı, dilbilimci... Roman kahramanı Drakula kitapta bile ilginç bir kişiliğe sahiptir. Bir söylentiye göre Armin Vambery tarafından bulunmuş bir belgede Drakula'nın "Ne anlama geldiğini çok iyi anlamadığımız bir 'vampir' olduğu" belirtilmektedir. Kelimenin sözlük anlamı "kan içici"dir. Yaratılması yazarının derin araştırmalar yapmasını gerektiren bu ilginç kişiliğin gerçek ve tarihi yönünü araştırmak için Stoker'ın uzattığı ipuçlarını almaya hazırız. Romanyå'nın XIX. Yüzyıl ilk bilimsel tarihçisi olan A. D. Xenopol, ülkenin XV. Yüzyıldaki hükümdarını "Tarihin en hayranlık uyandırıcı kişilerinden biri" olarak tanımlamaktadır. Gerçekten de onunla karşılaştırıldığında; roman kahramanı vampir sönük kalmaktadır."[22*]

Bu bilgilerin de doğruladığı gibi Drakula efsanesi, Slav ülkelerinde kök salıp yayıldığı biçimiyle Balkan ülkelerinin Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'da ve Avrupa'nın içlerine doğru genişlemesinden duyulan korkunun dile gelişi olarak etkili olurken, bu korkunun 'toplumsal bir paranoya' olarak Avrupa'da da etkisini sürdürdüğünü görürüz. Türkler'den duyulan bu korku Shakespeare'in oyunlarında bile dile getirilir. Viktorya döneminde de Bram Stoker Dracula'da yalnız Türkler'e karşı değil tüm Doğu'ya karşı Batı'nın duyduğu bu korkuyu dile getirmiştir:

"Drakula korkusunun Viktoryen İngilizin yabancı olana düşmanlık duyma duygusuna (xenophobia); bu duygunun bir tür itirafına evrimlenmesi; başka bir

[22] Radu R. Florescu, Raymond T. McNally, **Drakula ya da Kazıklı Voyvoda Eflak Prensi III. Vlad Tepeş'in Yaşamı**, çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu, İstanbul, Doğan Kitap, 2000, s.27-28
[*] Bu bölüm düzeltme süreci içinde metne eklenmiştir.

deyişle Drakula'nın Balkanlı bir <Fu Mançu> (<Fu Mançu> ve <Drakula> tipleri, yüzeydeki bu milliyetçiliğin ve ethnocentirism'in de temelindeki baskıcı toplumsallaştırmanın, siyasal manipülasyonun ve toplumsal edilginleşmenin bir dışa vurumudur) oluşu da bunu göstermektedir. İlerde değineceğimiz İyi Anne'nin, çocuk açısıdan bağımlılık ilişkisinin çok sürmesi ya da kurtulamama derecesinde yoğunlaşması üzerine Kötü Anne'ye dönmesinde olduğu gibi, güçsüz ve sağlıksız yardımcısına bakan, onu yaşatan, ama ayrı bir varoluş kazanmasına hiç olanak bırakmayan Dracula öylesine kötü bir güçtür ki, Stoker'in fantazyasında elli tabutun içine saklanarak Büyük Britanya'ya bir vampir ordusuyla çıkıp soylu Viktoryen Çağı İngilizlerinin tümünü öldürecek, İngiltere'yi fethetmeye kalkışacak bir <canavar>dır o!

Öykünün burasında, Drakula'nın, sömürgeci İngiltere'nin kendine düşman - ya da potansiyel düşman- saydığı bir öykü karakteri olmayıp sömürgeci İngiltere'nin gitgide çağda toplum yapısı kazandığı bu baskıcı, acımasız ve uscu çağında insan'ın uğradığı çarpıtılmaların nedeni olan toplumsallaştırma kurumlarını temsil ettiğini belirtelim. Stoker'ın bunu bilinçli olarak denk düşürmediğini belirtmek bile gereksiz, doğal olarak. Bu üstün güç, total güçtür (yani, Viktoryen Britanya toplumu ya da yaşam biçimi totalitesi) bu."[23*]

1847'de Dublin'de doğan Bram Stoker, okul yıllarında daha sonra Kraliçe tarafından verilen Sir unvanına kadar uzanacak olan ünlü Shakespeare oyuncusu Henry Irving'le arkadaş olmuştu. Kendisi de tiyatro ile ilgilenen Bram Stoker İrlanda'daki yıllarında gazetecilik yapmış, okul arkadaşı Oscar Wilde'ın çevresinde daha sonra eşi olacak Florence'le tanışmıştı. Daha sonra Londra'ya giden Bram Stoker Henry Irving'in tiyatrosunda çalıştı ve o sırada pek popüler olmayan eserlerini yazdı. Bram Stoker'ın uzun süren bir araştırmadan sonra yazdığı Dracula romanındaki kahramanının fiziksel tanımında arkadaşı ve patronu Henry Irving'in özelliklerinden esinlendiği söylenir. Yaşamı boyunca ünlü bir oyuncunun gölgesinde yaşayan Stoker, hem hayran olduğu hem de bastırılmış bir nefret beslediği Irving'i 'vampir', kendisini de vampirin kölesi olan çılgın Renfield'le ve aynı zamanda

---

[23] Ünsal Oskay, **Çağdaş Fantazya Popüler Kültür Açısından Bilim-Kurgu ve Korku Sineması**, Ankara, AYKO Yayınları, 1982, s.109-110

[*] Bu bölüm düzeltme süreci içinde metne eklenmiştir.

vampir avcısı Van Helsing'le özdeşleştirmiş gibidir. Van Helsing'in ilk adı kendi ilk adı olan Abraham'dır.

Bram Stoker, Dracula ile yardımcısı Reinfield'in bağımlılık ilişkisinde, kendisiyle patronu Henry Irving arasındaki ilişkiye benzer bir ilişkiyi anlatmıştır:

> "Stoker'in çocuklukta annesine, ondan sonra da bu aktöre olan örtük symbiotic istemleri ve bundan oluşan yaratıcı/bakıcı/koruyucu kişinin ayrı varoluş kazanamayan bağımlı kişi üzerindeki özel nüfuz ve gücü (erki) kırk beş yaşından sonra geliştirdiği Drakula öyküsünde de aynen yer almıştır. Drakula'nın, anemik biri olan yardımcısı üzerinde ipnotize edici bir gücü vardır. Öte yandan, kendisi olmadan onun uzağında varlık sürdüremeyeceği düşünülen güce karşı (bireyin kendisinden çok daha üstün konumdaki güce karşı) bu durumdaki kişilerin köklü korkusu, ürküntüsü de dile getirilmektedir. Stoker'ın yarattığı Drakula'da bu da vardır. Drakula'ya karşı; yani, anemik olan yardımcısına kendi başına özgür bir yaşam hakkı tanımayan bu üstün-gücün kişileştirilmiş görünümüne karşı duyulan korku ve ürküntü, bir bakıma, kötü niyetli ve sınırsız bir güç olan Toplumsal Sisteme boyun eğme durumunun yarattığı korkunun genelleştirilmiş bir biçimidir."[24*]

Bram Stoker romanını yazarken, İngiliz edebiyatında kendisinden önce İrlandalı yazar Joseph Sheridan LeFanu tarafından yazılan ve 1871 yılında basılan Carmilla adlı vampir romanından esinlenmiştir. Stoker'ın etkilendiği başka yabancı eserler de vardır:

> "Stoker'ın dikkatini, vampirin Romanya ve Transilvanya'yla olan folklorik ilişkisine çeken eserler arasında iki yabancı roman da vardır. Bunlardan biri Alexandre Dumas'nın 1849 yılında önce Les Monts Carpathes (Karpat Dağları) adı altında yayımladığı Mille et un Fantômes'dur (Binbir Hayalet). Hikâye, Stoker'ın vampir kontunun şatosunun yakınlarında, Prens Brancovan adında birinin kalesinde geçer. Prens ailesinden birinin başı, mezarında kalmayı reddeden bir vampirle derttedir. Drakula'nın basımından sadece beş yıl önce Jules Verne'in Château des Carpathes (Karpat Şatosu) yayımlanır (Paris, 1892). Kitap Transilvanya'nın Hiu

---

[24] a.e.

[*] Bu bölüm düzeltme süreci içinde metne eklenmiştir.

Vadisi'nde dehşet saçan hayaletleri konu alır. Stoker'ın Drakula'sı gibi Verne'in romanı da Rumen tarihinin ilk prenslerinden birine, Drakula'dan önce tahta geçen I.Radu'ya ve onun Argeş'teki sarayına atıfta bulunur."[25*]

Dracula romanı İngiltere'de oldukça ilgi çekti ama ortalama bir satış düzeyinde kaldı. Asıl Amerika'da çok satıldı ama dünya çapında telif yasaları yürürlükte olmadığı için Bram Stoker bu satışlardan bir kazanç elde edemedi. Kont Dracula dünyaya yayılan asıl büyük şöhretini Bram Stoker'ın ölümünden sonra onun eserinden kazanç sağlamak için cesur ataklarda bulunan Florence Stoker'ın girişimciliğine borçludur.[26]

Bram Stoker'ın romanı vampir edebiyatının en başarılı yapıtı olarak kabul edilmiştir. 1897 yılında romanın basılmasından sonra bu alanda daha önce üretilmiş tüm yapıtlar onun gölgesinde kalmış ve bir şekilde unutulmuştur. Dracula adı vampirle aynı anlama gelen bir simge halini almıştır. Stoker konusunu iyi araştırmış, konunun uzmanlarından bilgi almıştı. Vampir mitinin tarihi ve efsanevi özelliklerine nesneleri kontrol edebilme kabiliyeti, şekilden şekle girme özelliği, hipnotize etme yeteneği ve şehvet gibi karakteristikler eklemişti. Daha sonraki vampir edebiyatı ve sinemasının takip edeceği arketipik temel çatışmayı da kurmuştu. Engin bilgi sahibi bilimadamı-doktor-akademisyenle vahşi vampir. Stoker'ın vampiri takip eden bilimadamının adı Profesör Van Helsing'di ve Dracula'yı yok edecek bilgiye sahipti. Bram Stoker'ın romanı da Carmilla gibi birinci tekil şahıs anlatısıyla yazılmıştı ama günlükler, raporlar, gazete haberleriyle olayın başka açıları da verilmişti.[27]

Dracula'da Dr. Van Helsing'in vampirlerle ilgili uzun konuşmasında verdiği bilgiler aslında vampir mitinin tüm geçmişini özetlemek açısından önemlidir ve vampirlerle mücadele yöntemleri de günümüzdeki filmlerde bile aynıdır:

---

[25] Radu R.Florescu, Raymond T. McNally, **Drakula ya da Kazıklı Voyvoda Eflak Prensi III. Vlad Tepeş'in Yaşamı**, çeviren Ali Cevat Akkoyunlu, İstanbul, 2000, Doğan Kitapçılık, s.259
[*] Bu bölümler düzeltme süreci içinde metne eklenmiştir.
[26] Alain Silver, James Ursini, **The Vampire Film**, New York, 1997,Limelight Editions, s.88
[27] a.e, s.43

“Kullanabileceğimiz tüm bilgiler gelenekler ve batıl inançlardan ibaret. Bunlar başta, mesela bir ölüm kalım meselesiyken önemli görünmeyebilir – hayır, bir ölüm kalım meselesinden de fazla. Yine e tatmin olmalıyız; zira ilk olarak, öyle olmak zorundayız –elimizde başka yöntem yok- ve ikinci olarak, çünkü bütün bunlar – gelenekler ve batıl inançlar- her şeydir. Vampirlere inanmanın dayanağı başkaları için –ama heyhat, bizim için değil- bunlar değil midir? Bir yıl önce, bilimsel, şüpheci, gerçekçi 19.yüzyılımızın ortasında, kim bunu bir olasılık olarak kabul ederdi? Hatta gözlerimizin önünde doğrulanan bir inançtan bile şüphe duyduk. O zaman bir anlığına, bir vampirin ve onun sınırlarına, onun tedavisine inancın da aynı temele dayandığını düşünün. Çünkü , size söylememe izin verin, insanların var olduğu her yerde o tanınıyor. Eski Yunan'da, eski Roma'da Almanya'da, Fransa'da, Hindistan'da, hatta Chersonese'de gelişmiş ve Çin'de her açıdan bizden uzak olan o yerde bile vardır o ve insanlar bugün bile ondan korkarlar. İzlanda'nın Tanrıçasının, şeytanın ele geçirdiği Hun'un, Slav'ın, Sakson'un, Magyar'ın dümen suyunu takip etmiş. Temel alabileceklerimiz bu kadar ve size söylememe izin verin, inançların çoğu bizim kendi mutsuz deyimimizde gördüğümüz şekilde kanıtlanmış. Vampir yaşamaya devam ediyor ve salt zamanın geçmesi ile ölemez; canlıların kanı ile belenebildiği sürece gelişir. Dahası, aramızdan bazıları gençleşebildiğini, yaşamsal becerilerinin gayret kazandığını gördü. Besini bol olduğunda, kendilerini tazeleyebilirlermiş gibi görünüyor. Ama besin olmadan gelişemez; o başkaları gibi yemek yemez. Onunla haftalarca yaşayan dostum Jonathan bile onun yemek yediğini görmedi., asla! Yine Jonathan'ın gördüğü gibi, gölgesi yoktur, aynada yansıma oluşturmaz. Elinde pek çok adamın gücü vardır – kurtlar kapıyı kapatırken, onun arabadan inmesine yardımcı olurken Jonathan'ın tanık olduklarını düşünün. Geminin Whitby'ye yanaştığı ve köpeği parçaladığı zamandan anladığımız kadarıyla, kendisini kurda dönüştürebiliyor; Bayan Mina'nın Whithy'de pencerede gördüğü gibi ve dostum John'un onun bu evin yakınına uçtuğunu gördüğü gibi, Quinsey'in onu Bayan Lucy'in penceresinde gördüğü gibi, yarasa olabiliyor. Kendi yarattığı sis içinde gelebiliyor –o geminin asil kaptanı bunu kanıtladı, ama bildiğimiz kadarıyla bu sisin mesafesi sınırlı ve ancak kendi çevresinde olabiliyor. Ayın ışınları ile, toz halinde gelebiliyor – yine Jonathan'ın Dracula Şatosu'nda, o kız kardeşleri gördüğü gibi. Çok küçük olabiliyor – huzura kavuşmadan önce Bayan Lucy'nin mezar kapısındaki saç teli inceliğindeki yerden geçtiğini kendimiz gördük. Yolunu bir kez bulunca, her yerden çıkabiliyor ve her yere girebiliyor, ne kadar sık sıkı bağlanmış,

hatta ateşle birleştirilmiş olsa bile –siz lehimleme diyorsunuz. Karanlıkta görebiliyor- yarısı ışıktan yoksun bir dünyada hiç de azımsanacak bir güç değil bu. Ah, ama bitirmeme izin verin. Bütün bu şeyleri yapabiliyor, ama özgür değil. Hayır, kürek mahkumundan, hücresindeki deliden daha da kötü bir tutsak . Dilediği yere gidemiyor, doğaya ait olmayan o, yine de doğanın bazı yasalarına uymak zorunda – neden, bilmiyoruz. İlk kez geldiği hiçbir yere, ev halkından biri davet etmedikçe giremez, ama sonradan dilediği gibi gelip gidebiliri. Günün gelişi ile tüm güçleri, tüm diğer kötü şeylerin güçleri gibi, sona erer. Ancak belirli zamanlarda, sınırlı özgürlüğe sahip olur. Eğer hedeflediği yerde değilse, kendisini ancak tam öğle vaktinde, tam gündoğumunda ve tam günbatımında değiştirebilir. Bunlar anlatıldı ve kayıtlarımızda çıkarım yoluyla kanıtımız var. Böylece, sınırları dahilinde dilediğini yapabilir, toprak evinde, tabut evinde, cehennem evinde , kutsal olmayan yerde, Whitby intiharının mezarına gittiğini gördüğümüz zamanki gibi, ama başka zamanlarda yalnızca zamanı geldiğinde kendini değiştirebilir. Aynı zamanda, akarsuyu yalnızca durgun yerinde ya da gelgitin yükselme döneminde geçebildiği söylenir. Sora onu güçsüz bırakacak kadar etkileyen şeyler var, hepimizin bildiği sarımsak gibi ve bu haç gibi, karar verirken bile bu haç aramızda, bunların karşısında bir hiçtir. Kutsal şeylerin huzurunda saygıyla uzaklaşır ve sessizleşir. Arayışımız sırasında ihtiyaç duymamız ihtimaline karşı size anlatacağım başka şeyler de var. Tabutunun üzerine konan bir yabani gül dalı, tabutundan çıkmamasını sağlar, tabuta atılan kutsal mermi, onu gerçek anlamıyla öldürür ve çakılacak kazığa gelince, onun getirdiği huzuru zaten biliyoruz ya da kafasını kesmenin ona vereceği huzuru. Gözlerinizle gördünüz."[28]

20'nci yüzyılın başından itibaren Stoker'ın tam tersi tarzda yazılmış vampir hikayeleri görülmeye başlandı. Stoker'ın kahramanı insan özelliklerinde iken, bu yeni vampirler insan değildi, doğaüstü nitelikleri vardı. H.G. Wells'in "The Flowering of the Strange Orchid", E.F. Benson'ın "And No Bird Sings" öyküleri bu türden vampirleri anlatıyordu. H. P. Lovecraft'ın vampiri bir evdi : "The Shunned House". Arthur Conan Doyle ve Algernon Blackwood gibi yazarlar da 'tinsel vampirler" yaratmaya başladılar. Guy de Maupassant'ın "horla" adını verdiği görünmeyen vampiri de hikayenin kahramanını giderek dehşet verici bir biçimde

[28] Bram Stoker, **Dracula**, çeviren: Niran Elçi, İstanbul, İthaki Yayınları, 2003, s.268-270

delirtiyordu. Sir Arthur Conan Doyle bile ünlü dedektifi Sherlock Holmes ile yardımcısı Dr. Watson'ı bir yapay vampirle karşı karşıya getirmişti, "Sussex Vampirinin Macerası"nda ("The Adventure of Sussex Vampire").[29]

1.2.2. "New Age" Vampirleri

Günümüzün en etkileyici vampirleri Anne Rice'ın romanlarında yer alır. Anne Rice'ın "The Vampire Lestat" romanının girişinde bir rock grubu üyeleri aralarında konuşurken, "Kont Dracula'dan gına geldi artık" yorumunu yaparlar. Dracula'nın yayımlanışından bu yana pek çok başka eser yayımlandığı halde türün belirleyici adı hala Dracula'dır.[30]

Anne Rice'ın romanları vampir karakterini günümüzün insanı haline getirmesi, farklı özellikler kazandırması ve türe yeniden popülarite kazandırması açısından önemlidir. Rice'ın vampir kronikleri milyonlarca satmış ve çok sayıda dile çevrilmiştir. Babası heykel olan Anne Rice'ın çocukluğu ilginç bir sanat ortamında geçmişti. Annesi usta bir hikaye anlatıcısıydı ve karanlıktan korkmalarına rağmen Anne'le birlikte diğer üç kızına hortlak hikayeleri anlatmaktan zevk duyardı. Annesini küçük yaşta alkolizm yüzünden kaybeden Anne Rice'ın üzerinde bu erken kaybın büyük etkisi olmuştu. Rice üzerine "Gecenin Prizması: Anne Rice'ın Özyaşam Öyküsü" ("Prism of the Night: A Biography of Anne Rice") kitabını yazan Katharine Ramsland'e göre, "Annesinin varlığını yeniden kazanma ve ölümü alt etme duygusuyla dolu olan Anne Rice'ın iç dünyası romanlarına yansıyacaktı."[31] Anne Rice'ın evlendikten sonra kızını kan kanserinden kaybetmesi onun dünyasını yıktı. 1968'de yazdığı vampir üzerine bir kısa hikayesini "Vampirle Görüşme" ("Interview with the Vampire") adıyla roman haline getirdi. Bu roman "Vampir Kronikleri"nin de ilkiydi. 19. yüzyılda New Orleans'ta geçiyordu. Vampir Louis, röportajı yapana, vampir Lestat'ın onu nasıl vampir haline getirdiğini anlatırken bu

[29] Scognamillo, a.g.e., s.102
[30] Silver, Ursini, a.g.e, s.143
[31] Colby, Vineta (ed.), **World Authors 1985-1990**, New York, The H.W. Wilson Company, 1995 s. 730

deneyimin erotik yanına değinir: "Dudaklarının hareketi tüm vücudumdaki tüyleri ürpertti, arzunun verdiği zevkten farklı değildi."[32] Louis ve Lestat bir kasaba evini işgal ederler ve burada Louis'nin karşı konulmaz kan arzusu beş yaşında Claudia adlı bir kıza saldırmasına sebep olur. Claudia vampir haline gelir. Louis ve Claudia daha sonra Lestat'a başkaldırır ve birlikte Avrupa'ya köklerini ve varoluşlarının anlamını aramaya giderler. Sonunda Claudia yok edilir.

Vampir Louis'nin ısırığıyla vampir haline gelen beş yaşındaki Claudia'nın Anne Rice'ın kan kanserinden beş yaşında ölen kızı Michele'le benzerliği dikkatlerden kaçmaz. Anne Rice bu benzerliği inkar etse de, Ramsland'e göre benzerlik açıktır. Hatta Anne Rice'ın ilk yazdığı şeklinde romanın sonunda Claudia'yı ölümsüz olarak bıraktığı ve bir yıl sonra yeniden yazdığında ise Claudia'yı yok ettiği biliniyor. Ramsland'a göre, Claudia'nın ölümsüz olduğu ilk final, "Başlangıçta bir rahatlama hissi veriyordu ama aynı zamanda psikolojik bir reaksiyon da yaratıyordu. Bir yıl sonra romanı yeniden yazarken Anne biraz daha kendine gelmişti. Kendi hayatını sürdürmeye ve Michele'in ölmesine izin vermeye meyletmişti."[33] Anne Rice bir röportajında romanın sonunu neden değiştirdiğinden şöyle söz eder: "Ben kendim de ölmek üzereydim ve adeta delirmiştim... Birisinin ölmesi gerekiyorsa ve siz bunu yapmazsanız romanın sonunda kendi ruh sağlığınızı tehlikeye atarsınız."[34]

"Vampirle Görüşme"deki vampirler tek boyutlu vampir karakterlerine benzemezler. Rice, vampir geleneklerini adeta tersyüz eder. Onun vampirleri aynada kendilerine bakmaktan zevk alırlar, haçların karşısında gerilemezler, sarımsaktan kaçınmazlar. Mezarlıkların karanlık ortamından kaçar, kanlı eylemlerini görkemli yerlerde zarafet içinde gerçekleştirirler. Şık giysiler giyer, güzel sanatlardan zevk alırlar. İktidarsız ve biseksüeldirler. Rice okurunun kurbandansa vampire sempati

---

[32] a.e.
[33] a.e.
[34] a.e.

duymasını ister gibidir. "Onlar mecburen günahkar olmuş, kendinden tiksinen ve kuşku duyan koşulların yalnız mahkumlarıdır. " der Susan Ferraro.[35]

"Vampirle Görüşme", 1976'da yayımlandığında bir buçuk milyondan fazla satıldı. Olumlu ve olumsuz eleştiriler aldı. Edith Milton, New Republic dergisinde, "*Görüşme*'yi bu kadar kötü yapan, erotik muhtevasının bu kadar açık olması değil, tam tersi hastalıklı tavrın bu kadar saygın olması... Ölüm burada sanki bir başka seçenekmiş gibi seksüel bir hale sokulmuş." der.[36] Edmund Fuller, Wall Street Journal'da, " yüzyıllık, her zaman popüler vampir geleneğine Anne Rice'ın getirdiği özgünlüğü övmek için kelimeler yetersiz kalıyor. Bram Stoker'ın *Dracula*'sıyla boy ölçüşebilecek bu türde yazılmış en iyi örnek."[37] diye yazar. 1993'te Neil Jordan Tom Cruise'un Lestat'ı oynadığı "Vampirle Görüşme"yi filme çeker.

Anne Rice'ın daha sonra yazdığı "Vampir Lestat"ta Lestat 1985'de onun uykuya daldığı evin yanındakine taşınan Satan's Night Out adlı rock grubunda yeniden dirilir. Anne Rice bu romanında vampir ve motosikletli bir rock yıldızı kimliklerini aynı anda taşıyan Lestat'ın 18. yüzyılda Paris'te geçen gençliğini de anlatır. Lestat uzun uzun iyilik ve kötülük, cennet ve cehennem, güzellik ve doğruluk üzerine felsefe yapar. Feminist eleştirmen Nina Auerbach, New York Times'ın kitap ekinde kitabı över: "Edebi ve çok zekice. Gotik edebiyatın klasik geleneği içinde, kendi değişken dünyasını kabul etmemiz için bizi tedirgin ediyor ve kışkırtıyor. Onun ölümden sonra yaşayan karakterleri bizi kızdırsalar da, bilmek istediğimizden fazlasını da anlatsalar son derece canlı karakterler. Onların maceraları ve öfkeleri komik, ürkütücü ve şaşırtıcı." [38]

"Vampir Lestat"ın da çok satan bir kitap olması, Vampir Kroniklerinin devamı için teşvik edici oldu. "The Queen of the Damned" ("Lanetlilerin Kraliçesi") (1988) vampir krallığının bir tür kaybedilmiş cennet hikayesi olarak nitelendi. Bu yaratıkların yaratılışını, görkemli günlerini kaybedişlerini, yeryüzündeki geçmişte,

---

[35] a.e.
[36] a.e.
[37] a.e.
[38] a.e. s. 732

şimdide ve gelecekteki lanetli kaderlerini anlatan kitap gene çok sattı. Rice 1992'de "The Tale of the Body Thief" ("Vücut Hırsızının Hikayesi") ile devam etti kroniklere. Burada Lestat geri döner ama yalnızlık ve güvensizlik duygusu onu başarısız bir intihar girişimine sürükler. Bir vücut hırsızıyla vücudunu değiş tokuş etmek için anlaşır. Bu şekilde bir ölümlü olarak kısa bir zaman geçirme riskini göze alır. Anne Rice'ın vampirleri vampir efsanesine farklı nitelikler eklemiş, vampir karakterine fazlasıyla insani öğeler katmıştır. Bu çağın vampirleri Anne Rice'ın romanlarında aynı ölümlü insanlar gibi bunalım geçiren, kendi kendilerine eziyet eden zavallı kötü ruhlardır.

2. BÖLÜM: VAMPİR SİNEMASI VE BAĞLANTILARI

2.1. KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE KAVRAMLAR

Vampir mitinin ilgili olduğu kavramların başında 'ölümsüzlük' gelir. Ölümsüzlük başlangıcından itibaren insanlığın peşinden koştuğu ilk mitlerden biridir. Gılgameş Destanı'nda ve pek çok efsanede ölümsüzlük özlemi yer alır. Bir halk hikayesi olan ve önce Shakespeare'in çağdaşı Christophe Marlowe'un "**Dr. Faustus**" eserinde edebi kimliğe bürünen, daha sonra Goethe'nin eseriyle gerçekten ölümsüzlük kazanan "Faust"ta da Faust ruhunu Mephisto'ya ebedi gençlik ve ölümsüzlük karşılığında satmıştı. Ölümsüzlük kavramıyla kötülüğün ilişkilendirilmesi, doğaötesi güçlerin devreye girmesi ilk kez vampir mitinde yer almamıştır. "Faust"ta Faust'un kendi iradesiyle ruhunu şeytana satması gibi, vampirin kurbanı olan ve vampire dönüşenler de vampiri davet ederler. Özellikle kadınlar (bkz. Feminizm) cinsel dürtüler sonucu veya ölümsüzlük isteğiyle potansiyel vampir adayları olarak gösterilir.

Bulgar inanışlarına göre hırsızlar, fahişeler, bar hizmetçileri vampire dönüşmek için listenin başındadırlar. "Yedinci çocuk, dişli doğan çocuk, tavşan dudaklılar, tüyle kaplı, fazla bir meme ucu olanlar, kırmızı bir doğum işareti olanlar: liste çok uzundur. Ensest ilişki bir nedendir. Ama en garantilisi elbette vampirin ısırığıyladır –enseden, meme ucundan ya da gözlerin arasından. Bir cesedin üstünden uçan ya da atlayan bir hayvan ayrılışı tersine döndürebilir. Eğer yaşarken gölgeniz çalınmışsa ya da kardeşiniz uyurgezerse mezardan geri dönmelisiniz. Vaftiz edilmeden ölen bebekler geri gelebilir. ... Bir lanet sonucu ölenler, düzgün şekilde, kuralına uyularak gömülmeyenler, gereğince yası tutulmayanlar, tek başına ölenler..."[39] Görüldüğü gibi vampir inanışının en yaygın olduğu Slav ülkelerinde, en ufak bir farklılık insanın vampir adayı olarak görülmesine neden olabilirdi. Bu

---

[39] Laurence A. Rickels, **The Vampire Lectures**, Minneapolis, University Of Minnesota Press, 1999, s. 3-4

nedenle vampir inanışının temelinde önyargılar ve bazıları -tavşan dudaklılar uğursuzluk getirir gibi- günümüze kadar gelen batıl inançlar vardır.

2.1.1. Psikanaliz ve Vampirizm

Dracula'nın yazarı Bram Stoker'ın hayatı ve karakteri ile ilgili çözümlemelere göre Stoker'ın annesine bağımlı bir çocukluk ve gençlik geçirdiği ve dolayısıyla Oeudipus kompleksi olduğu düşüncesi yaygındır. Vampir mitinin kökeninde de bir anne oğul, doğum ölüm ilişkisi kan bağlamında vardır. Psikanalistler her türlü kişilik sapmasını ve bozulmasının kökeninde ilk çocukluktaki anneyle çocuk ilişkisinde ararlar. Çocuk zihninde anne imgesinin iyi ana ve kötü ana biçiminde ikili bir yapı taşıdığı da düşünülür. Korku ve bilimkurgu filmlerinde, kötü karakter geç dönem çocukluğunun kötü babası şeklinde ortaya çıkar. Aynı şekilde kötü ana imgesi de korku filmlerindeki kötü karakterlerin kötülük sebebi olmaktadır. Anneyle çocuk arasındaki süt emme ilişkisi de vampirin kan emmesine benzer bir eylem olarak algılanabilir. Bir anlamda; süt emmek, emilenin içindeki canı alarak yaşam kazanmaktır.*

> "Vampir de kurbanının boğazından kanını emerken süt emen bir bebek gibidir. Ama burada bir bozuk aktarma söz konusudur. Kurban (çocuk) yerine, vampir-Kötü Ana) ya da Öldürücü Ana Tannaca, kendisinin can verdiği yaşamı geri almaktadır. Ne var ki, öykünün hemen burasında, bu kez, tersine dönmüş bir plesentasyon işlemi işin içine karışmakta; bebekken beslenen çocuk, daha sonra kendisini yaşama olanağından yoksunlaştıran Kötü Anasının gücünün bir bölümünü içine aktarmaktadır. Ama kendisini yutan, emen, yiyen Kötü Ana'sının gücünü kazanan çocuk <efendisinin> gücünün bir bölümünü kazanmışsa da, onun karşısında hipnotize olmaktadır. O, artık, ölümün içinde yeralarak ölümsüzlük kazanmıştır. Yaşarken ölemeyen bir ölüye dönüşmüştür. Kimliğini tümüyle yitirmiştir. Huzursuzdur. Merhametli Ölüm gelip, ölüm içinde ölümsüzlüğüne son verinceye dek, bir tek şeyi yaşayabilir: ıstırap ve eziyet verici bir ölümsüzlük. Ölüm-içindeki-ölümsüzlüğün bu acılı yanının klasik vampir öykülerinde hep ana tema olmasına

* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

karşılık, Kubrick'in 1968'deki filmi olan Uzay Odyssey'sinde ölüm içindeki ölümsüzlüğün acılı yanının (ya da hâlâ süren özgür bir varoluşa, bireyliğe sahip olma isteminin) tümüyle ortadan kalkması cynic kötümserliğin nerelere kadar varabileceğini göstermektedir. Bu ıstırap ise, denebilir ki, reel-yaşamın içindeki edilginleşmeden ötürü sığınılan toplumsal totalite'nin tümüyle güvenilir bulunmadığını; son anda bile, insanın, kendisi dışındaki tüm üst-güçlere, kurumlara, toplumsal sistemlere karşı ayrı bir varoluş kazanmayı daha onurlu bulduğunu simgelemektedir. Reel yaşamı sürdürebilmenin başka bir çaresinin hiç kalmadığı anda bile, insan'ın içindeki özgürleşme ve birey-kalma duygusunun sömürülemeyeceğini bize hatırlatan bir simge olmaktadır bu süren ıstırap. Doğal olarak, gitgide ölgünleşerek sürer bu ıstırap..."[40*]

Rickels'a göre vampirizm psikanalizde kendi eşini ve ikizini bulur. Söylentiye göre Freud Amerika'ya gelişinde gemi New York limanına girerken, yanındaki Jung'a dönerek, rüzgara doğru bağırmış: "Onlara vebayı getiriyoruz ve onların haberi yok." Bu söylentiyi nakleden Rickels, "Psikanaliz vampirizmi içeren ve iki katına çıkartan antibiyotiktir." der. Ve Dr. Van Helsing'in gerek Dracula romanında gerekse romana dayanan filmlerde psikoanalitik müdahalelerin temsilcisi olduğunu ileri sürer.[41]

Rickels' a göre Freud'un yaptığı iki önemli katkının da vampirizmle dolaysız ilişkisi vardır:

"Kural bir: hastalıklı korku her zaman bastırılmış seksüel arzuyu gösterir. İkinci kural: Hipnozcu aynı vampir gibi, uyutulan kişinin sahip olunma, kontrol edilme, bir tür vampirize edilme isteği sonucu başarıya ulaşan bir çeşit hayalet projeksiyondur. ... Hatırlayın, Stoker'ın romanında ve onu takip eden filmlerde, vampir ancak çağırıldığı evlere girebilir. Vampirize olma isteği olmadan vampirizm olmaz."[42]

---

[40] a.e., s. 122
[*] Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.
[41] Laurence A. Rickels, **The Vampire Lectures**, s. 19
[42] a.e.

2.1.1.1. Totem ve Tabu

Totem ve Tabu kitabında Freud insanların başlangıçta sürü halinde yaşadığını söyler. Bütün kadınları kendine saklayan 'baba'yı erkek kardeşlerin kendi aralarında birleşerek öldürmelerinin 'tabu'yu başlattığını öne sürer. Tabu aile içinde cinsel ilişkiyi yasaklar ve eksogamiyi yani yabancılarla evlenmeyi teşvik eder. Rickels, Dracula'nın Freudian okumasını yapar. Buna göre Dracula'nın kurbanlarıyla ilişkisi ensest türüdür. Dracula kızını vampirize eden babadır. "Hayalet Hikayelerinin Psikanalizi" adlı makalesinde, Maurice Richardson, "Van Helsing'in öncülüğündeki asil, kardeşçe grup tarafından Mina kurtarılır, Lucy'nin intikamı alınır." der. Çünkü Mina anne figürüdür ve kurtarılması gerekmektedir. Romanın sonunda Dracula imha edilir, Mina temizlenir, korunur, vampir avcıları, erkekler zafere ulaşır. Paralel okumalara göre Doğu'nun ruhu yenilir, Batı'nın ruhu kurtarılır ve Batı'nın çürümesinin, Lucy Westenra'nın çürümesinin intikamı alınır. Kötü baba (Dracula) öldürülür, iyi baba (Van Helsing) kazanır, anne (Mina) arındırılır ve oğulları için muhafaza edilir.[43]

Dracula'nın yukarıdaki paragrafta özetlediğimiz bu Oedipal okuması biraz çelişkili olsa da, Freud'un psikanaliz teorisinin vampirizmle ilişkisi başka biçimlerde de kurulabilir. Freud'un insanın bölünmüş kimliğini ortaya çıkartan, bilinçaltında gizlediği 'yıkıcı' alt egosunu deşifre eden kuramına dayanarak, 'vampir' mitinin insanın alt benliğinde gizlediği yıkıcı ve yok edici benliği temsil ettiği ifade edilebilir. Kötü ve yıkıcı olan alt-ben (id) 'vampir'de ifadesini bulur ve bilimi ve uygarlığı temsil eden üst-ben Van Helsing tarafından yok edilir.

2.1.2. Feminizm ve Vampirizm

---

[43] a.e. s. 40-43

Feminizm de tarihteki vampir efsanelerine farklı bir kuramsal bakış getirmiştir. Feminizme göre kadınlar tarihin her döneminde aşağılanmış ve ezilmişlerdir. Ama bütün bu ezilmeye karşın erkeklerin kadınlara karşı duyduğu eril korku sona ermemiştir. Birçok erkek düşünüre göre erkekler aklı, bilimi, sağduyuyu temsil ederken, kadınlar doğanın akıl tarafından denetlenemeyen yıkıcı gücünü temsil ederler. Daha zayıf varlıklar olan kadınların doğanın etkilerine daha açık oldukları ve fiziksel güçleriyle erkekleri yenemeyecekleri için büyü ve çeşitli sihir yollarıyla erkekleri ele geçirecekleri farz edilir. Bazı kadınların doğaüstü güçlere sahip oldukları ve bunları erkeklere karşı kullandıklarına dair söylenceler hep anlatıla gelmiştir. En eski efsanelerden başlayarak masallara ve Binbir Gece Masalları'na kadar halk hikayeleri hep kötü ve yıkıcı cadılar, şahmaranlar, yılan kadınlar ve dev anaları gibi kötü ve tehlikeli kadın imgeleriyle doludur. Bir türlü öte dünyaya geçemeyen kötü ruhlar, en kolayca yerleşebilecekleri bedenler olarak kadın bedenlerini seçerler. Kadınlar kötülüğü davet etme potansiyaline sahip olan kişiler olarak görülür efsanelerde, masallarda ve öykülerde.

Shakespeare'in Macbeth'inde de karanlığı ve kötülüğü simgeleyen ve ortaya çıkartan cadılardır. Macbeth bozkırda üç cadıyla karşılaşır. Cadılar konuşmalarıyla, söz oyunlarıyla onu taciz eder, onun kimliğini, inandığı kuralları paramparça eder, içine sızarak onu başka bir kimliğe dönüştürürler. Onun içinde ihtirası canlandıran, kral olma, iktidar olma arzusunu içine salan onların tuhaf sözleri ve kehanetleridir. Daha sonra da bunu pekiştirerek onu Duncan'ı öldürmeye teşvik eden Leydi Macbeth'dir.

2.1.2.1. Drakula'nın Kızları

Feminist bakışa göre 19. yüzyılda kadınlar biraz güçlenmeye ve haklarına sahip çıkmak için seslerini yükseltmeye başladıkları için eski halk hikayelerindeki meşum ve kötü kadın tiplemeleri edebiyatta yeniden belirmeye başlamıştır. Feministler Drakula'nın erkeklerin cinsel ve kültürel korkularının ve fantezilerinin çoğunu yansıtan bir roman olduğunu söyler. Aslında genel olarak Drakula üzerine

yorum yapan diğer tüm yorumcular da vampirizmin bir cinsel ilişki metaforu olduğunda birleşirler. Hatta Bram Stoker'ın torunu Daniel Farson yazdığı Bram Stoker'ın Özyaşamı adlı kitabında son derece ölçülü ve kibar bir İngiliz centilmeni olan büyükbabasının güzel eşi Florence ile cinsel sorunlarının olduğunu, karısının ilk çocuğunu doğurduktan sonra onu yatak odasından uzaklaştırdığını yazıyor. "Farson'a göre Dracula, Stoker'ın bastırılmış cinselliğinin bilinçsiz yansımasıdır ve Farson romanı, 'yazılmış en erotik romanlardan biri' olarak görüyor."[44] Giovanni Scognamillo da feministlerin yorumuna tıpa tıp benzer şeyler söylüyor Stoker'ı Dracula'yı bu biçimde yazmaya iten dürtü hakkında: "Açıktır ki, Stoker kadın tutkusundan kurtulamadığı gibi, kadınlardan korkuyor ve bu yüzden de onları vampire dönüştürüyor, çünkü, düşüncesinde, denetlenemeyen cinsellik tehlikeli olduğu kadar dehşet vericidir. "[45]

Romanda ersuyu ile kanın özdeşleşmesi de ikisinin arasındaki ilişkinin simge boyutunda olduğunu gösteren bir öğe olarak görülebilir. "Yaşamsal sıvıyı kaybetme korkusu, kan kaybetme korkusuyla ve kadının doğasından duyulan korkuyla karışır; kadının 'doğası' bir kez daha onu doğal bir vampir adayı yapar. Çünkü kaçınılmaz olarak her ay kan kaybederek kansız kalan kadınlar, erkeği yok etmeye yönelik 'içkin eğilimleriyle' birlikte, potansiyel kan içicilerdir."[46] Kadınları iyi kadınlar ve kötü kadınlar olarak ikiye ayıran zihniyet, iyi kadınları 'melek' kötü kadınları ise 'vampir' olarak görüyordu.

Romanın iki kadın kahramanı olan Lucy ve Mina'nın Dracula'nın kurbanı olmalarının nedeni onu davet etmiş olmalarıdır. Bu vampir filmlerinde de böyledir. "Dracula'nın Oğlu" filminde (Robert Siodmak) Kont Alucard kıyıda onu arzuyla bekleyen kurbanının davetine uyarak dirilir. Kadınlar 'ölümsüz olma' hayaliyle vampiri davet ederler ve vampir davet edilmeden ortaya çıkmaz. Bu bağlamda Dracula'nın yaptığı kötülükten bile adeta onu davet eden kadınlar sorumlu tutulmaktadır. Berktay'ın kitabında Nina Auerbach'tan alıntıladığına göre, "Bu

[44] Giovanni Scognamillo, **Dehşetin Kapıları**, Kamer Yayınları, İstanbul, 1997, s. 94
[45] a.e. s.100
[46] Fatmagül Berktay, **Tarihin Cinsiyeti**, Metis Yayınları, İstanbul, 2003, s. 142
[47] Berktay, a.e. s. 143

edebiyat mitinde, görünüşte çaresiz olan kadın eril, dişil ve doğaötesi güçler kazanarak giderek bitkin düşmekte olan Drakula'nın büyülü gücüne el koyar."[47]

Dracula'da böylece erkeğin yüzyıllar boyunca kadına karşı duyduğu korku 'vampir' simgesiyle ifade edilir. Aslında bu bütün tek tanrılı dinlerin insanlığın başlangıcını dayandırdıkları Adam ve Havva hikayesinde de Adem'i yasak elmayı yemeye kadının teşvik etmesi söyleminden beri böyledir. Orada da şeytan daha zayıf olan kadını önce kandırarak Adem'i yoldan çıkarmıştır.

Mitolojide olduğu gibi edebiyatta da hep kesin çizgilerle ayrılmış 'iyi ve masum' 'kötü ve tehlikeli' kadınlar vardır. Drakula'da da bu iki kadın tipini 'Lucy' ve 'Mina'da görürüz. İkisi de vampirin kurbanı olurlar çünkü kadın oldukları için doğanın kötü güçlerine açıktırlar. Etraflarındaki erkeklerin hepsi Mina'nın nişanlısı Harker, Lucy'nin nişanlısı Lord Godalming, Doktor Seaward, Amerikalı Quincey P. Morris ve vampir uzmanı Dr. Van Helsing onları her yolu deneyerek (her yere sarımsak sürerek, haçlar takarak, dualar okuyarak ve Dr. Helsing'in temsil ettiği bilimi de kullanarak) vampirin etkisinden kurtarmaya çalıştıkları halde önce cinsel taşkınlıklarının esiri olan Lucy vampire dönüşür, sonra da Mina, Drakula'ya teslim olur.[48] Ama romanda masum kızı temsil eden ve geleceğin annesi olarak görülen Mina ilerde oğullar doğurmak üzere temizlenir ve korunur.

Romanın daha en başında anlatılan Harker'a şehvetle saldırmak üzere olan Drakula'nın karıları olan üç vampir kız Drakula tarafından uzaklaştırılır, bir yerde Drakula Harker'ı (geçici de olsa) karılarının şerrinden korumuş olur. Tahtta bir kraliçenin oturduğu ve kadınların pek çok haktan mahrum olduğu, ev kadını ve anne olmalarının beklendiği Viktorya İngilteresi, kadınlara karşı duyduğu korkuyu Viktorya çağının kurallarına bağlı tipik bir 'centilmen' ve gençliğinde Oscar Wilde'ın arkadaşı olan İrlandalı Bram Stoker'ın romanı Drakula'da yansıtmıştır.

---

[48] Berktay, a.e. s.144

Feminist kuram, vampirizme kendi içinde tutarlı bir yorum getirirken, aynı zamanda vampirizme bastırılmış cinsel arzunun metaforu olarak gören diğer psikanalitik yorumcularla birleşmiş ve vampirizmin erotik içeriğini açığa çıkartmıştır.

2.1.3. Postmodernizm ve Vampirizm

Postmodernizm, her ne kadar kuramlaşmayı ret eden ve bir ideoloji etrafında birleştirilmesi zor bir parçalanmayı ifade etse de, kendi yandaşlarından çok onu eleştirenler tarafından genel olarak adlandırılabilecek bir biçimde tanımlanmıştır. Postmodernizm, modernizmin akılcılığına bir tepki olarak doğduğu ve akıldan çok akıl dışının, bilinçdışının ve doğaüstünün alanına giren 'mit' kavramıyla doğrudan doğruya ilgili olduğu için, bu alanların bir yaratısı olan vampir miti de bir anlamda postmodernizmle birlikte geri dönmüştür, denilebilir. Uzun bir suskunluk döneminden sonra Hollywood'un yeniden 'vampir' filmleri çevirmesinde postmodernizmin popüler mitleri yeniden dirilten anlayışı etkili olmuştur.

Postmodernizm, dünyada yaratılacak yeni hikayeler olduğuna inanmaz, hikayelerin yaratımında yazarın bir yaratıcı olarak rolünü abartmaz. Belki de tüm edebiyat bir değiş tokuş sistemi içinde alıntı ve çalıntılardan ibaret olabilir. Shakespeare, Hamlet'i ve diğer oyunlarını bugün kimsenin adını bile bilmediği yazarlardan veya anonim eserlerden almıştır. Goethe'nin ünlü Faust'unu Christopher Marlowe ondan çok önce yazmıştı. Ondan önce yazanlar ve sözlü anlatıcılar da vardı. Postmodernizm, insanlığın her tür kültür mirasını serbestçe kullanmakta, değiştirmekte, parçalamakta kendini özgür hisseder.

"Jameson'a göre postmodernizm, hem Romantizme bir dönüş hem de Romantizmden bir kopuş olarak görülmelidir."[49] Gerçekten de postmodernizmde romantizme ve Viktoryen çağa ve eserlerine bir düşkünlük göze çarpar. Viktorya

---

[49] Niall Lucy, **Postmodern Edebiyat Kuramı :Giriş**, çev. Aslıhan Aksoy, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, s. 322

çağında geçen hikayeleri günümüzün bakışıyla yeniden yazmayı ve farklı bir okumasını yapmayı seven postmodernizm, son zamanlarda vampir konusuna da el atmıştır. Bunu iki şekilde görüyoruz. Birincisi vampir mitini popüler bir kitsch olarak ele alan popüler "Buffy the Vampire Slayer" ve "Angel" gibi popüler televizyon dizileri vampir konusunu şimdiye kadar ulaşmadığı kadar yaygın bir izler kitlesine seyrettiriyor. Yeniden popüler bir tüketim malzemesi haline gelirken, "asil ve çekici kont" vampirlerin yerini son dönemde ruhsuz ve kötü yaratıklar aldı. Popüler televizyon dizisi "Buffy the Vampire Slayer"da artık gerçek kahraman, vampir avcısıdır ve vampirler ruhsuz çizgi tipler gibidirler.

"The X-Files" televizyon dizisinde daha alternatif ve muhalif bir görüşün sunulmasının ardında başka eğilimlerin yattığı, aslında yaratılan kavram kargaşalığının bir parçası olduğu düşüncesi de vardır:

> "... The X-Files gibi bir televizyon programının, demokrasinin gerçek işleyişi üzerine klinik bir tutumu "pazarladığı" ya da belki de komplo teorilerinin ve alternatif bilgilerin yükselen popülarite ve güvenilirliğiyle insanların politik yabancılaşmaları üzerine gündelik kültürde ortaya çıkan görüşü, izleyiciye ısıtıp tekrardan sunduğu söylenebilir. Bu yüzden bu program, kamu kurumlarının (güvenlik güçleri) ve kamu değerlerinin (rasyonel fikir birliği) sözde muhalif ya da karşı koyucu okumalarını metalaştırır ve böylece de içerir. Televizyon kanallarının *prime-time*'ında, "alternatif" hakikat, popüler gerçekliğe devredilir; hatta öyle ki olaylar ne kadar tuhaflaşırsa o kadar inanılır olur."[50]

Tuhaflığın ve gerçeküstünün inanılır hale gelmesi, postmodernizmin her konuya yaklaşımının, izleyicinin 'gerçeklik' algılamasını bozmasını gösterir. Bu günümüzün parçalanmış ve kaotik durumunun bir aynası olarak kaçınılmaz bir biçimde her tür, edebiyat, sanat ve sinema yapıtına yansımaktadır.

İkinci şekilde "The League of Extraordinary Gentlemen" (2003) gibi örnek olarak verebileceğimiz bir filmde geçmişteki kurmaca kahramanlarla buluşturuyor.

---

[50] Lucy, Niall, **Postmodern Edebiyat Kuramı: Giriş**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2003, s. 320

Stephen Norrington'un "The League of Extraordinary Gentlemen" adlı filminde Oscar Wilde'ın romanının ölümsüz kahramanı Dorian Gray, Jules Verne'in ünlü denizaltısı Nautilus'un kaptanı Kaptan Nemo, Marc Twain'in Tom Sawyer'ı ve ünlü bölünmüş kişilik Dr. Jekyl ve Mr. Hyde uluslararası bir komployu meydana çıkarmak üzere bir ekip olarak bir araya geliyorlar. Aralarında Dracula'nın ünlü kadın kahramanı Mina Harker da vardır ve Mina romanın ve onlarca filmin sonunda olduğu gibi kurtulmamış ve temizlenmemiştir. Boynunda gördüğümüz ısırıklar onu bir vampir yapmıştır. Ama Mina bu filmde vampirliğini iyi bir amaç için kullanır ve önce Venedik'i yok edip daha sonra tüm dünyaya hakim olmaya çalışan kötü komplocuları ve suikastçıları yok etmek için savaşan ekipte yer alır. Aynı ekipte görev alan ve Mina gibi ölümsüz olan ve üstelik hiç yaşlanmayan (onun yerine gizemli portresi yaşlanan ve çirkinleşen) yakışıklı Dorian Gray'in ise karşı tarafın ajanı olduğu meydana çıkar ve Mina sonunda Dorian Gray'i yok etmeyi başarır. Dorian Gray öldüğünde ise portresi sonunda kurtulur ve eski yakışıklı haline döner. Böylece kendileri eski arkadaş olan Bram Stoker ile Oscar Wilde'ın iki 'ölümsüz' kahramanı tuhaf roman kahramanlarının buluştuğu bu aksiyon filminde buluşur ve Bram Stoker'ın da "iyi kalpli ve iyi huylu" olarak çizdiği Mina karakteri, bu filmde 'vampir' olmasına rağmen, cesur ve kurtarıcı bir kadın kahraman olarak yansıtılarak klasik vampirella karakterine farklı bir bakış getirilir.

Postmodernizmin ele aldığı konuları herhangi bir ideolojik veya etik değer atfetmeden işlemesi, kavram kargaşalığına neden olmakta ve izleyicide her şeye karşı bir kayıtsızlık oluşturmaktadır. Postmodernizm, ne etik ne de sanatsal anlamda iyi veya kötü ayrımı kullanmaz. Sadece 'popüler' olmak, geniş ilgi toplamak tek değer ölçüsü haline gelmiştir. "... "postmodern"in, aşağılık olanın albenisinin onaylandığı veya bu duruma yol açan bir alanı tasvir ettiği söylenebilir."[51] Bu da vampir mitinin bilinen kodlarının tersyüz edilmesi anlamına gelir.

> "Postmodern güvensizlik, yeni çağın anahtar terimidir. Dünyanın sanal hükümdarı olan insanın, toplumdan ve doğadan uzaklaşışı, küresel tepkisizlik, nükleer silahlanma çılgınlığı, soğuk savaş, etnik çatışmalar, mega medya, klonlama, genetik

[51] Lucy, a.e. s. 326

çalışmalar ve ekolojik yıkım bu hastalıklı güvensizliği körüklemektedir. İnsanların ekranın karşısında kendilerini güvende hissettikleri altın çağ da yok olmuştur."[52]

Bütün bu postmodern kaosta "vampir" de kimliğini, içinde var olduğu, onsuz gücünü kaybettiği Transilvanya toprağını, beş yüz yıllık asaletini, karizmasını yitirmiştir. Her sokak başında, pis bir otelde, karanlık bir barda bir parodi veya bir çizgi karakter olarak film kahramanlarının karşısına çıkabilir. İlgüner'in belirttiği gibi, "popüler sinemanın tüketim gücü karşısında Dracula bile tahmin ettiği kadar ölümsüz değilmiş."[53]

Gerçekliğin mi yoksa simülasyonun mu gerçek olduğunun tartışıldığı günümüzde, aynada sureti görülmeyenler sadece vampirler değil galiba. Baudrillard'ın deyişiyle, "Sorulması gereken soruyu, belki de yalnızca bir ayna sorabilir: Gerçek mi görüntünün, görüntü mü gerçeğin bir yansımasıdır?"[54]

2.2. KORKU SİNEMASI

Korku sineması sanatsal anlamda en uzun süre görmezden gelinen, bununla birlikte sinemanın en uzun ömürlü ve en çok ilgi gören türüdür. Bugüne kadar pek çok ülkede korku filmi çekilmekle birlikte bugün korku sineması denince akla Hollywood sineması gelir. Korku sineması tüm insanların ortak korku ve kaygılarını ortaya koyduğu için hemen her ülkede ilgi görmektedir. Amerikan sinemasının korku türüne ekledikleri özel teknolojik, görsel ve işitsel efektlerdir. Korku Sinemasının temelinde batı kültürünün vampir, kurt adam, şeytan, cadı, büyücü gibi söylenceleri ve batıl inançları ve geniş ve uzun bir edebiyat geleneği yatar. Korku sineması ve özel olarak vampir sineması üzerine son yıllarda daha fazla araştırma yapılmasının

---

[52] Selda Tan Özdemir, **Kara Filmler: neo noir'dan future noir'a**, İstanbul, Altıkırkbeş Yayınları, 2003, s. 178

[53] Kıvanç İlgüner, "Vampire Hayranlık ve Korku dolu bir Bakış", **Altyazı Aylık Sinema Dergisi** İstanbul, , sayı 10, Eylül 2002, s.43

[54] Jean Baudrillard, **Simülasyon ve Simulakr**, Çev. Oğuz Adanır, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 2001, s. 29

bir nedeni korkunun toplumsal yanıyla ilişkilendirilme olabilir. Korku insan psikolojisini en derinden etkileyen ve bilinçaltı ile doğrudan ilgili bir duygu olduğu için korku sinemasının insanları korkularıyla yüzleştirerek bir katarsis yarattığı düşünülebilir. Giovanni Scognamillo'nun belirttiği gibi, korku türü, "sadece marazi, ya da dehşet verici bir kaçış edebiyatı değildir, kişisel ve giderek sınıfsal sancıları fantastik imgelerle, metafizik yaklaşım ve savlarla ortaya koyan bir başka büyülü ayna"dır.[55]

Korku insanın en doğal duygusu olduğu içindir ki, ilk insanlardan bugüne insanlığın tüm korkuları önce sözlü anlatılan hikayelerde ve söylencelerde nesilden nesle miras kalarak insanlığın ortak belleğini oluşturmuştur. "Kıtadan kıtaya mitosları bir araya getiren, dünya çapında bir bellek oluşturan ve besleyen mitologya da, kendi kalıpları ve arketipleri içinde, bir korkular seçkisi oluyor, tıpkı gece vakti anlatılan masallar ve efsaneler gibi."[56]

Nilgün Abisel'in de belirttiği gibi "Korku türünün özünde normal bir durumun, ölüm ve felaket imgesinin hakim olduğu bir duruma dönüşmesi yatar."[57] Korku sinemasının temelinde, insanları yüzyıllar öncesinden beri korkutan halk hikayeleri ve efsaneler vardır. Vampir öyküleri çok eskiye uzanır ve özelde Kont Dracula'nın hikayesi feodal döneme aittir. Onun çok öncesinde pagan dönemde de kanın yaşamsal önemi nedeniyle kan dökmenin ve kan içmenin ölümsüzlüğe neden olduğu inançları vardı ve bu tür ritüeller düzenleniyordu. Vampir mitinin insanların en çok korktukları ölümle yakından ilişkisi vardır. İnsanlar en çok ölümden ve tam manasıyla öte dünyaya geçmediği farz edilen ölülerden korktukları için bu efsaneyi çeşitli biçimlerde hep diri tutmuşlardır. Hıristiyanlıktaki iyilik- kötülük, cennet-cehennem ve her insanın içinde gizli bir kötülüğün ve şeytanın olabileceği inancı da vampir mitine şeytani özellikler atfedilmesine neden olmuştur.

---

[55] Ömer A. Türkeş, "Kolektif Bilinçaltının Yazarı", **Radikal Kitap**, İstanbul, sayı 69, 2002, s.10
[56] Scognamillo, Giovanni, **Dehşetin Kapıları**, İstanbul, Kamer Yayınları, 1997
[57] Abisel Nilgün, **Popüler Sinema ve Türler**, İstanbul, Alan yayıncılık, s.149

Vampir öyküsü ölüp de dirilenler, ölümde yaşamı sürdüren varlıklar, kan içenler, şekilden şekle girebilen gizemli ve bilinmez yaratıklar gibi korku sinemasının hemen tüm korkutucu öğelerine sahip olduğu içindir ki, türün en korkutucu ve gizemli örnekleri bu öyküler çerçevesinde yaratılmıştır. Korku türünün bir alt türü olan vampir sinemasını türle ortak özellikleri ve öğeleriyle olduğu kadar farklı özellikleriyle de ele alacağım.

2.2.1. Korku ve Vampir Sinemasının Öğeleri

Korku türü, diğer türlerde de sık sık karşımıza çıkan ama doğal ve nesnel bir nedeni olan ölüm olgusuna farklı yaklaşımıyla diğer türlerden ayrılır. Burada tüm kurmaca, ölmeyle, öldürmeyle, yok olmayla ilgilidir ve tüm insanların ortak korkusu olan ölüm korkusu, ölümün bilinemezliği üzerine kurulmuştur. Sıradan ve normal bir durum birdenbire kaynağı belirlenemeyen bir ölüm tehdidinin gelmesiyle sürreal bir duruma dönüşür. "Vampirlerin temsil ettiği, kötülüğün ve bilinmezin, gizli güçlerin, görülemeyenin kol gezdiği korkutucu karanlıklar, aynı zamanda ölüler dünyasını da nitelemektedir."[58]

2.2.1.1. Tehlike

Korku türünde mutlaka bir yerden gelen veya gelecek olan bir tehlike vardır. Bu vampir filmlerinde vampirin kendisidir. İlk andan itibaren zaten vardır veya dirilmek üzeredir. İlk vampir filmlerinde kahramanlarımız vampirin veya vampirlerin varlığına filmlerin sonlarına doğru inanırken, John Carpenter'ın yönettiği Vampires (1997) gibi modern vampir filmlerinde vampirlerin varlığı baştan kabul edilir. Vampirle Görüşme'de olduğu gibi esas kahraman (Louis) da bir vampirse, ondan daha kötü olan vampir (Lestat) tehlike unsuru olarak karşımıza çıkar.

2.2.1.2. Gerilim ve Şiddet

---

[58] a.e.

Korku türü büyük ölçüde merak unsuruna dayandığı için genellikle sonuna kadar tehlikenin gerçek kaynağı gösterilmez veya muğlak bırakılır ve çoğunlukla da hiç beklenmeyen bir şey veya kimse olması olasılığı da vardır. Oysa vampir filmlerinde vampirin kimliği baştan bellidir. Kurbanlarının kimler olacağı da hissedilir.

Korku filmlerinde mutlaka şiddet sahneleri yer alır. Vampir filmlerinde şiddet kan emme sahnelerinde yoğunlaşır. Bruce F. Kawin'e göre, "iyi bir korku filminin etkisi seyirciye, görmekten rahatsız olduğu ama bakmadan edemediği şeyi göstermesinde yatmaktadır."[59] Vampir sinemasının kendine has gerilim ve şiddet unsurları sivri dişler, ensedeki diş izleri, kan, dolunayda dirilen ve kurt veya yarasa şekline giren vampir, ürkütücü, garip hayvanlarla dolu bodrumlar, mahzenler, gıcırdayarak açılan kapılar, örümcek ağlarıyla kaplı merdivenler, yüzyıllardır hiç kimsenin yaşamadığı izlenimini veren karanlık şatolar, mahzenlerdeki açık mezarlar ve tabutlar, vampirin suretinin görünmediği aynalar ve benzeri nesnelerdir. Görüntüleme teknikleri ve müzikle bu nesnelerin korkutuculuğunun altı çizilir ve korku dozu yükseltilir.

2.2.1.3. Olay Örgüsü

Korku türü, popüler ticari sinema içinde yer alan bir tür olduğu için, genellikle olay örgüsü ve kurgusu kronolojik sıra ile verilir. Çok fazla zeka gerektirmeyen bir kurgusu vardır. Türün klişeleri sıklıkla tekrarlanır. Son yıllarda bu zaman örgüsünün kırıldığı ve gerçekten sürpriz sonu olan korku filmleri de yapılıyor. Salt bir korku filmi olmasa da korku öğelerini taşıyan Makas Eller (Tim Burton) Altıncı His (M.Night Shyamalan) gibi filmler türe yeni bir soluk getirirken olay örgüsünü de değiştiriyorlar.

Daha sonra tek tek değineceğim gibi vampir filmlerinin hemen hemen şematik bir yapısı vardır: Vampirle ilgili söylentiler duyulur. Vampirin dirilişi

---

[59] a.e. s. 158

gerçekleşir. Kont gibi bir aristokrattır. Kurban vampiri bekler, davet eder. Davet edilme, vampir filmlerinin kalıplaşmış bir koşuludur. Vampirle mücadele edecekler, -Dr. Van Helsing gibi doktorlar ve kurban tarafından terk edilen eski sevgili ve nişanlılar- aralarında toplanır. Şatoya giderler. Vampirle etkili bir karşılaşma. Kurbanın bütün destek ve korumaya rağmen kendi isteğiyle –cinsel öğe- tuzağa düşmesi. Vampire karşı birleşen erkekler grubunun veya tek başına eski sevgili olan kahramanın vampiri yok etmesi, mezarına kazık çakılarak dirilmesinin önlenilmesi.

2.2.1.4. Canavar, Kahraman ve Kurban

Korku filmlerinde mutlaka olması gereken üçlü canavar, ona karşı mücadele eden bir kahraman ve canavarın tuzağına düşen kurbandır. Canavar, doğa ötesi veya uzaydan gelen bir yaratık olabilir, kurtadam, kedi kız gibi biçim değiştiren doğa üstü varlıklar ya da vampir filmlerinde olduğu gibi fiziküstü güçleri ve becerileri olan, şekilden şekle girebilen, yarasaya dönüşüp uçabilen, kan emen vampir olabilir. Vampir filmlerinde vampirin genellikle çok etkileyici ve çekici bir aristokrat olmasına karşılık, kahraman diğer korku filmlerindeki gibi orta sınıftan, sıradan biridir. Van Helsing gibi vampir konusunun uzmanı olan bir karakter de hurafelere karşı bilimin temsilciliğini yapmak üzere hazır bulunur. Gene de vampirlere karşı en etkileyici yöntemler olarak bilinen aynalar, haçlar, sarımsak ve kazık yüzyıllardır etkinliğini sürdürmektedir. Vampir miti henüz ışın kılıçlarını ve diğer teknolojik silahları kullanmaya başlamamıştır.

2.2.1.5. Çevre

Genel olarak korku filmlerinde belli bir çevre olmadığı halde ve korkunun türüne göre çevre değiştiği halde vampir filmlerinde günümüzdeki modern örneklere kadar genellikle Transilvanya'dan esinlenen gotik bir çevre vardır. Kasvetli ve karanlık bir ortam, orta çağ şatoları, çeşitli hayvanların olduğu karanlık mahzenler, gıcırtılı eski kapılar, atlı posta arabaları, dolunayda çekilen sahneler, dış mekanlardaki ağaçlarla kapatılmış ortamların hepsi bir kapalılık ve yalıtılmışlık

duygusu verir. Bu atmosferi belirleyen Murnau'nun filmi olan Nosferatu'dur. Alman ekspresyonist sinemasının ışık, gölge ve karanlığı ustalıkla kullanma yöntemlerini başarıyla kullanan Murnau filmiyle vampir filmlerinde kullanılacak bir çevre geleneği yaratmıştır.

2.2.1.6. Görüntüleme ve İkonografi

Çevreyle birlikte vampir filmlerinde özellikle kullanılan görüntüleme yöntemleri ve ikonlar, filmlerin kendine özgü korku atmosferini yaratmakta etkili olurlar. Türün belirleyici ikonları olan sivri dişler, sarımsak, boyundaki diş izleri, ayna, haç, kan, yarasa, kurt, İncil, kutsal su, kutsal ekmek, toprak, tabut, kazık hemen her vampir filminde var olan simgelerdir ve sinema tarafından keşfedilmemiş, efsane ve edebiyattan alınmışlardır. Bunların hepsi zaten türün en ünlü örneği olan Bram Stoker'ın romanında var olan imgelerdir. Ayrıca vampirin kendisi bir aristokrattır, genellikle konttur, çok şık giyinir –pelerin ve frak ilk Dracula filmlerinin ikonları arasında yer alır-, cinsel çekiciliği özellikle vurgulanır. Her konuda ve özellikle kadın konusunda ince bir zevki vardır. Hollywood vampir mitine özel bir şey eklememiş, var olan malzemeyi, sinemanın teknik olanaklarıyla mizansen, kurgu, kamera kullanımı, ışık-gölge düzenlemeleriyle ve müzikle daha ürkütücü hale getirmiştir. Olay örgüsü belli şema etrafında gelişen vampir filmleri çevre, görüntüleme ve ikonografiyi de belli kalıpları kullanarak beyaz perdeye getirmiştir.

2.2.1.7. Müzik

Müzik tüm korku filmlerinden seyircinin duyacağı korkuyu yönlendiren, dehşet anının öncesinde izleyiciyi hazırlayan, neredeyse hangi sahnede korkulacağını belirleyen temel unsurlardan biridir. Korku filminde duyduğu müzik izleyiciyi öyle şartlar ki, başka bir yerde aynı melodiyi duyduğu zaman aynı ürpertiyi hisseder.

Vampir filmlerinde de müzik dehşet duygusunu yönlendirir ve atmosferin etkisini güçlendirir. İlk dönem vampir sinemasında, film için yapılan orijinal müziğe

pek rastlanmıyordu. Franz Schubert, Pyotr Ilyich Tchaikovsky, Richard Wagner, Johann Sebastian Bach ve Ludwig Von Beethoven gibi klasik müzik bestecilerinin herkesçe bilinen temaları müzik olarak kullanılıyordu. Daha sonradan James Bernard, Malcolm Williamson gibi müzisyenlere devredildi müzik işi. Modern vampir filmlerine baktığımızda ise; Howard Shore, John Williams, Danny Elfman, Marco Beltrami, Pino Donaggio, Wojciech Kilar, Mark Isham gibi piyasanın tanındığı isimleri görüyoruz. Modern vampir filmlerindeki bir diğer fark ise film müziğinin yanı sıra filmlerde sık sık popüler müzik şarkılarının yer alması. Blade, Buffy the Vampire Slayer, Vampires, From Dusk Till Down gibi gençlere yönelik vampir filmlerinde rock, heavy metal, hiphop, techno, r'n b gibi popüler müzik türlerine ait şarkılar kullanıldı. "The Hunger"ın en önemli sahnelerinden birinde Bauhaus'a ait "Bela Lugosi is Dead" parçasının kullanılması şarkı seçimi söz konusu olduğunda ilk akla gelen örnektir. Şarkı seçimi konusunda yapımcılar eğlenceli sahnelerde hiphop müziğini tercih ederken, şiddet yüklü sahnelerde rock ve heavy metal müziklerinin gürültülü tonu ile vahşet duygusunun altını çizmeyi tercih etmişlerdir. "Queen of the Damned" filminin müziklerinin tamamı Korn isimli rock grubunun vokalisti Jonathan Davis'e aittir. Vampir filmleri ve müzik dendiğinde akla gelen bir diğer önemli örnek ise "Ekranda Vampir" bölümünde inceleyeceğimiz Buffy The Vampire Slayer'ın "Once More With Feeling" isimli müzikal bölümdür.

3. BÖLÜM VAMPİR FİLMLERİ

3.1. VAMPİR SİNEMASININ BAŞLANGICI

3.1.1. Nosferatu: İlk Klasik

(Friedrich Wilhelm Murnau) (1922)

Alman Expresyonist Sineması'nın efsanevi yönetmeni Friedrich Wilhelm Murnau, 1922 yılında Bram Stoker'ın romanından esinlenerek "Nosferatu: The Silent Symphony of Horror" "Nosferatu: Dehşetin Sessiz Senfonisi" adlı filmi çekti. Nosferatu, Alman dilinde 'ölümden sonra yaşama dönenler' için kullanılan bir kelime ama aynı zamanda Alp Dağları'nda yaşayan belirli bir vampirin adı. Filmin çekiminden önce Bram Stoker'ın dul eşi Florence Stoker'dan gerekli izinleri almadığı için senaryo bir edebi hırsızlık örneği olarak mahkeme kayıtlarına ve tarihe geçti. Filmde Kont Dracula'nın adı Kont Orlock'tu, diğer isimler de değiştirilmişti. Film çok başarılı oldu ve büyük ilgi topladı. Bayan Stoker, gazetelerden konuyu öğrenince filmin aleyhine dava açtı ve telif hakları satın alınmadığı için davayı kazandı. Karar uyarınca Murnau'nun filminin bütün kopyaları dağıtımdan çekilecek ve imha edilecekti. Karar uygulandı. Eğer filmin birkaç kopyası daha önce Amerika'ya gönderilmemiş olsaydı, film tümüyle yok olabilirdi. Bu birkaç kopya Murnau'nun Vampir Sineması'nın öncüsü olan filminin sonsuza kadar yok olmasını önledi.

Bu dava basını uzun süre meşgul ettiği için Dracula romanı her zamankinden çok satmaya başladı ve popüler bir ikon haline geldi. Kitabın sahne hakları İngiliz sahne adamı Hamilton Deane tarafından satın alınmak istedi. Bayan Stoker gösteri haklarından yüzde almayı tercih etti.

Murnau'nun çektiği film, türün ilk örneği olmasının yanı sıra en olağandışı ve ekspresyonist özellikleri olanıydı. Sessiz filmin içine etkili diyaloglar yazılmıştı:

"Dur genç adam, koşarak kaderinden kaçamazsın" ve "İnsanlar Transilvanya'dan hortlaklar ülkesi olarak söz ederse şaşırma" gibi. Film çok stilize bir anlatıma sahipti. Murnau'nun görsel hileleri –negatif görüntüler (gecenin karanlığında beyaz ağaçlar gibi), kapıların kendi kendine açılması, vampirin erimesi gibi özelliklerin hepsi janrın özel efektleri arasına girmedi, Murnau'nun filmi kendine özgü görsel ve dramatik özelliklerini korudu.

Dracula'dan esinlenilen bir karakter olmakla birlikte Murnau'nun Kont Orlock'u ondan daha da korkunç bir yaratık olarak görünür:

> "Dracula'nın yarattığı temiz 'beyefendi' canavar imajının dışında bir vampir olan Kont Orlok veba taşıyıcısıdır ve kurtlarla ya da yarasalarla değil, farelerle ortaklık kuran çirkin bir canavardır. Film, vampir sinemasının temel taşlarındandır; Nosferatu ise Dracula gibi popüler kültürün içine kolay sindirilmemiş, dışarıda kalmış bir karakterdir. Vebası ve çirkinliğiyle Dracula'nın cilalanmış korkunçluğunun yanında istenmeyen bir kardeş gibidir."[60]

"Nosferatu"yu yıllar sonra Werner Herzog yeniden çekti. Bu yapım hiçbir Hollywood filminde olmadığı kadar Murnau'nun ilk filminden esinleniyordu. "Nosferatu: Phantom der Nacht" (1979), Hollywood'dakileri de etkileyecek kadar güçlü ve kült bir oyuncu olan Klaus Kinski'yi yeni vampir figürü olarak sunuyordu. Herzog'un filminin bir diğer önemi de vampiri trajik bir figür olarak görmesi ve 'ikiz' temasını öne çıkartmasıydı. Bu yönüyle Hollywood'daki vampir mitini de etkileyecek bir özgünlüğe sahipti:

> "Tıpkı Murnau'nun "Nosferatu"sunun (1921) nir yeniden yapımı olan Herzog'un 1978'de çevirdiği filmdeki Klaus Kinski örneğinde gördüğümüz gibi, ikiz beklenmedik bir anda yeniden ortaya çıkmaya eğilimli, ortada görünmeyen bir varlık; 'dışarlarda bir yerde', alan dışında şeytanca gizlenen bir figür olabilir. Kinski perdede ufak vampir olarak yalnızca yirmi dakika görünmesin karşın, izleyicileri sürekli olarak onun yeniden ortaya çıkmasını beklediği için, adeta bütün filme egemendir. İzler kitlenin bu bekleyişi Kinski'nin saldığı melankolik korku'nun bir

[60] Kıvanç İlgüner, "Vampire Hayranlık ve Korku Dolu Bir Bakış", **Altyazı Aylık Sinema Dergisi,** İstanbul, sayı 10, Eylül 2002, s. 42

parçasıdır. Murnau'nun Nazi-öncesi filminden ayrılan Herzog'un faşizmin siyasi alegorisinde, Kinski'nin, görünürdeki düşman saygın burjuva Jonathan Harker'ın ikizi olduğu açıktır. Jonathan Harker filmin sonunda, Kinski'nin yerine Transilvanya'ya geri dönmeye kararlı vampirimsi bir canavara dönüşür."[61]

3.1.2. İlk Vampir Filmleri

Dracula (1931) (yönetmen: Tod Browning) (yapım şirketi: Universal)

Tod Browning'in Dracula'sı, bu türün ilk sesli örneğiydi. ABD'deki 1930'lu yıllarda patlak veren ünlü ekonomik kriz sırasında yapılmıştı. Aynı yıllarda yapılan "King Kong" filmi kadar olmasa da halk yığınlarını içinde bulundukları korkulu durumu bir korku filmiyle yansıttığı söylenebilir. Ekonomik buhran dönemlerinde halkın fantastik korku içeren gizemli öykülere daha yatkın oldukları ve bu şekilde korkularını cisimleştirdikleri bir toplumsal gerçekliktir. Nasıl ki King Kong, filmin sonunda modern teknolojiyi ve kapitalizmi temsil eden Empire State Building'e tırmanarak kaçış yolu arayıp, sonunda kurtuluşu oradan atlamakta bulduysa, Bela Lugosi'nin oynadığı Dracula da yok olan aristokrasiyi simgeliyor, insanlığa bir korku salıyor ve ardından tabutunda öldürülüyordu. Bir bakıma Dracula ve King Kong halkın yaşadığı ekonomik güçlüklere karşılık gelen hayali imgelerdi. Bu yolla sinema sektörü insanüstü güçlere sahip olan King Kong ve Dracula gibi "canavar"ların bile yenilebileceğini göstererek ekonomik sorunların da sona erebileceği mesajını veriyordu. Tam da bu yıllarda korku filmlerinin artışı başka bir toplumsal gerçeğe de dayanıyordu. Psikologlara göre; korku filmlerinin insanlara çekici gelmesinin bir nedeni de, seyircinin kendisinden daha kötü koşullarda olan insanların durumunu izleyerek, kendi durumlarını tevekkülle kabullenmelerine yol açmasıdır. Beyaz

[61] John Orr, **Sinema ve Modernlik**, Çev. Ayşegül Bahçıvan, Ankara, Ark / Bilim ve Sanat Yayınları, 1997, s.61

perdede bir canavardan kaçarken çığlık atan oyuncu, seyircinin kendi acılarının dışavurumuna ve dolaylı olarak rahatlamasına sebep olur.*

A.B.D'deki buhran yıllarının aynı zamanda toplumsal muhalefetin güçlendiği ve sendikal hareketlerin yaygınlaştığı yıllar olduğu gerçeğini de gözardı etmemeliyiz. Kapitalizm en ciddi sarsıntısını o yıllarda atlatmıştı. Arkasından gelen 2. Dünya Savaşı'nın Hollywood için sonuçlarından biri ise Almanya'dan kaçan yazarların da etkisiyle sinema sektörünün genel anlamda sol düşüncenin etki alanına girmesiydi. Kapitalizm buna izin vermeyecekti ve senatör Mc Carthy'nin öncülüğünde başlatılan Amerika Aleyhtarı Faaliyetleri Soruşturma Komitesi Hollywood'u silip süpüren tasfiye harekatını başlatacaktı. Bunu örnek vermemin nedeni kapitalizmin kitlelerin yönlendirilmesi konusunda sinemaya bir görev yüklediğinin bilincinde olduğunu vurgulamaktır. Kapitalizm sinema sektörü üzerindeki kontrolünü yitirmeyi göze alamaz. Bu bağlamda korku filmlerinin halk yığınlarını edilginleştirici ve mücadele fikrinden uzaklaştırıcı, dolayısıyla uyuşturucu bir rolünün olduğu da söylenebilir. O yıllardaki en önemli şirketlerden biri olan Universal'in de korku filmleri üretmeye başlaması tesadüf değildir. Ortaçağda savaş ve yıkım yıllarında o zaman egemen olan kilise güçleri tarafından yaratılmış olan vampir efsanesi yüzyıllar sonra kapitalizm için de halk yığınlarını oyalamak için yeniden diriltilen bir korku imgesi olmuştur.*

> "Universal, klasik korku döngüsünü Tod Browning'in "Dracula"sı ile başlatmıştır. 1930'larda Univeral, başrolde Bela Lugosi'nin oynadığı Dracula (Tod Browning, 1931) ve canavar rolünü Boris Karloff'un oynadığı Frankenstein (James Whale, 1931) ile düşük maliyetli bir stüdyo türü olarak korku filmlerine öncülük etti."[63]

Universal, aslında uzun süredir, Dracula'yı Lou Chaney'in baş rolünde oynayacağı çok daha masraflı ve iddialı bir yapım olarak çekmeyi planlıyordu ama araya büyük ekonomik kriz girince masraflar kısıtlanmış ve bu arada sessiz korku

---

* Bu bölümler düzeltme sırasında metne eklenmiştir.
[62] Geoffrey Nowell-Smith, **Dünya Sinema Tarihi**, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2003, s. 367
[63] Laurence A. Rickels, **The Vampire Lectures**, Minneapolis, University f Minneasota Press, 1999, s. 279

filmlerinin ünlü aktörü Lou Chaney de ölmüştü. Sonuçta düşük maliyetli bir stüdyo filmi olarak çekilen ilk "Dracula" tiyatro ile sinemanın bir karışımı gibiydi. Filmin başında, 'Dracula ve karılarının şatoda yaşadığı, kurt ve yarasa şekline bürünerek yaşayanların kanıyla beslendikleri' şatoya giden Renfield'a söyleniyordu. Daha sonra Dracula ve karılarının tabutlardan çıkışı gösteriliyordu. Uçan bir yarasa Renfield'ın atlı arabasına eşlik ediyor, kapı gıcırtılarla açılıyor, fareler kertenkeleler koşuşturuyor, Dracula elinde kısık bir lambayla merdivenlerden iniyor ve "Gecenin çocuklarını dinle. Ne müthiş bir müzik" diyor. Avının kesilen parmağından akan kana aç gözlerle bakan Dracula ve bayılan Renfield'ın başına üşüşmeye kalkışan eşler, onları durduran ve zavallı adamın boynuna eğilen Dracula görünüyordu. Filmde sıradışı olaylar gösterilmekten ziyade, sözle anlatılır.

Tiyatral bir tarzı olan filmin en kalıcı yanı Bela Lugosi'nin çizdiği Dracula tipiydi. Bu tipte edebiyatta olduğu gibi filmden filme süre giden bir vampir geleneği oluşuyordu. Frak giymiş, pelerinli, şık, kadınlara kibar davranan, çekici ve soylu bir erkek. Kana olan ihtirasıyla değişim geçirdiğinde sivri dişler bu kibar görüntüyü ürkünç bir hale sokuyordu. Ayrıca vampir mitinin 'erotik' yanı da bu filmlerin sıklıkla kullandığı bir unsurdu. Dracula'nın cinsel cazibesi, kurbanlarını tuzağa düşürmenin en etkileyici yollarından biriydi. Dracula'nın kadınlara olan ilgisinin altında Oedipus kompleksini gören yorumcular da vardı. Dracula filminin prodüktörünün tekstil okuduktan sonra "Dracula sadece kadınların peşinde koşmalı, erkeklerin değil" dediği belirtilir.[64]

Dracula's Daughter (1936) (yönetmen: Lambert Hillyer) (yapım şirketi: Universal)

"Dracula's Daughter" "Dracula'nın Kızı", orijinal Dracula hikayesinin sonundan başlıyor ve Dracula'nın kızı Marya Zaleska'yı merkezine alıyordu. Dracula'nın kızı Marya, Dr. Jeffrey Garth ile beraber vampirizm hastalığına bir

---

[64] Rickels, Laurence A, **The Vampire Lectures**, s. 135

tedavi bulmaya çalışıyorlardı çünkü Marya bir vampir olarak yaşamak istemiyordu. Bu sırada Van Helsing, Dracula'yı öldürdüğü için hapse giriyordu. Filmin en kayda değer yanı da bu gerçekti zaten. Kont Dracula romanda olduğu gibi resmi kayıtlarda bir vampir olarak geçmiyordu, herhangi bir sabıkası da yoktu, romanda olduğu gibi kendi arazisinde öldürülmüştü. Tüm bu gerçekler onun bir cinayete kurban gittiğini gösteriyordu. Dracula's Daughter bu tip polisiye gerçeklerden yola çıktığı için ve Van Helsing'i "kötü adam" yerine koyarak Dracula mitine farklı bir açıdan bakmıştır.

Mark of The Vampire (1935) (yönetmen: Tod Browning) (yapım şirketi: MGM)

Bu da Browning'in önceki film "Dracula" (1931) gibi, Doğu-Avrupa dekoru önünde geçiyordu. Yine konu hakkında bilgili bir profesör vampirin peşine düşüyordu. Karanlık atmosferin kurulmaya çalışıldığı filmde görsellik gene inandırıcı olmaktan uzaktı.[65]

Son of Dracula (1943) (yönetmen: Robert Siodmak) (yapım şirketi: Universal)

Robert Siodmak'ın "Son of Dracula" "Dracula'nın Oğlu"nda Dracula ilk kez bu geleneksel, tiyatro sahnesine benzer yapısından kurtuldu. Vampirin kendisi daha ikincil bir role indirilmişti. Ahlaki ve ontolojik bir olgu olarak vampirizm ele alınıyordu. Sinema tarihinin en ünlü vampirlerinden Lon Chaney, Kont Alucard'ı canlandırıyordu. Dracula'nın Oğlu'nun sinematografik olarak çok etkileyici sahneleri vardı: Kamera şatonun bahçesinin ve terasının üzerinde gezindikten sonra eve bakan Alucard'ın üzerinde yakın planda duruyor, Alucard pelerinini açıyor, yarasa şekline bürünüp yok oluyor. Vampirin ilk diriliş sahnesi de etkileyicidir: Bir tabut bataklık suyunun yüzeyine fırlar, bir duman belirir sonra vampir şekillenir ve kıyıda kendisini bekleyen istekli kurbanına doğru psişik bir çağrıyı yerine getiriyor gibi ilerler. İstekli

[65] Silver, Ursini, a.g.e, s.68

kurban Kay Caldwell, ölümsüz olma isteğiyle önceki sevgilisini terk ederek babasının katili olan Kont'la evlenir. Terk edilen sevgili Frank Stanley, Alucard'a ateş ettiğinde onun maddesi olmayan bedenini geçerek istemeden Kay'i vurur. Kay yeniden canlanarak onu öldürdüğü için hapse konulan Frank'e görünür ve "Birlikte ebedi hayat birkaç yıllık sıradan hayattan daha iyi, değil mi?" diyerek onu da vampir yapmak ister. Sonunda Frank Alucard'ın tabutunu yakarak onu bertaraf eder. Yukarıdaki üç film ekspresyonist özellikler taşıyordu.

House of Dracula (1945) (yönetmen: Erle C.Kenton) (yapım şirketi: Universal)

"House of Dracula" "Dracula'nın Evi"nde, John Carradine ikinci defa Dracula rolünü oynuyordu. 1944'deki "House of Frankenstein"ın gişe başarısı üzerine çekilen, Frankenstein, Kurt Adam, Deli Doktor, Dracula ve Notredame'ın Kamburu gibi ucubelerin yer aldığı serinin ikincisinde Dracula son derece karikatürize bir şekilde boy gösteriyordu.[66]

The Vampire's Ghost (1945) (yönetmen: Lesley Selander) (yapım şirketi: Republic)

Bu filmin en büyük özelliği senaryo ortaklarından birinin (diğeri John K.Butler'dı) Leigh Brackett olmasıydı. Brackett bundan sonra The Big Sleep (yön: Howard Hawks), Rio Bravo (yön: Howard Hawks), The Long Goodbye (yön: Robert Altman), Hatari! (yön: Howard Hawks), Star Wars: Empire Strikes Back (yön: Irvin Kershner) gibi filmlere imza atacak ve Hollywood'un en çok kazanan senaristlerinden biri olacaktı. "The Vampire's Ghost" "Vampirin Hayaleti", Lackett'in bir film şirketine sattığı ilk senaryoydu. Senaryo diğer vampir filmlerinde olduğu gibi aksiyon, şiddet ve kan unsurlarından daha çok dramaya ve oyunculuğa yer veriyordu. John Abbott'ın oynadığı Webb Fallon, kasabanın çok sevdiği bir bar sahibiydi ama aslında o bir vampirdi. Bu gerçek anlaşılınca kasabalılar çılgına

[66] Silver, Ursini, **The Vampire Film**, a.g.e, s.68

dönüyor ve bir vampir avı başlatıyorlardı. Fallon uzun bir mücadelenin ardından güneş ışığına maruz kalarak yere yığılıyordu. Vücudu yanan Fallon'ın öldüğünü sanan kasabalılar onu kaderine terk ederken, Fallon kasabalılardan Roy'u etkisi altına alarak, vücudunu bir dağın tepesine taşıttırıyordu. (Bir yoruma göre Roy onu isteyerek taşımıştı) Bu dağın tepesinde ay ışığı altında Fallon iyileşiyordu. Ay ışığının bir vampiri iyileştirmesi ilk ve son defa bu filmde kullanıldı.[67]

The Curse of the Undead (1959) (yönetmen: Edward Dein) (yapım şirketi: Universal)

1940'larda ve ellilerde vampir filmleri Hollywood'da gündemde değildi. 1959'da western tarzında "The Curse of the Undead" çekilir. Siyahlar giymiş vampir, tabancadan çıkan gümüş kurşunlarla yok edilir. [68]

The Vampire (1957) (yönetmen: Paul Landres) (yapım şirketi: UA Gardner-Levy)

"The Vampire" "Vampir" bir yarı- bilimkurguydu ve ucuz bir örnekti. Filmde Paul Beecher isimli bir doktor vampir güçlerini insana kazandıran bir hap buluyor ve hapı kendi üzerinde deniyordu. Kitch öğelerle dolu olan "The Vampire" bilimkurgu sinemasının olanakları ile vampir genetiği konusunda ucuz bazı teoriler atmasına rağmen ilgi görmedi.[69]

Return of Dracula (1957) (yönetmen: Paul Landres) (UA Gardner-Levy)

Yine Paul Landres'in çektiği "Return of Dracula" "Dracula'nın Dönüşü"nde vampir, bir küçük kasaba ailesinin Doğu Avrupa'dan gelen kuzeni olarak ortaya

[67] a.g.e, s.91
[68] Silver, Ursini, a.g.e, s.71
[69] Silver, Ursini, a.g.e, s.92

çıkıyor ve ailenin şüpheci küçük kızı tarafından foyası meydana çıkarılıyordu. Bu üç film de daha önceki ilk vampir filmlerinin seyirciye hazırladığı beklentileri silip süpüren, seyircinin bu janrdan bekledikleri konusunda kafasını karıştıran örnekler oldu. Amerikan Sineması'nda 1970'lere kadar 'vampir' bir tür özelliği gösterecek sayıda görünmedi.[70]

Dracula (1958) (yönetmen: Terence Fisher) (yapımcı şirket: Hammer)

"Horror of Dracula" diye de anılan filmde Dracula'yı Christopher Lee canlandırıyordu. Universal Film'in çektiği Dracula filmlerine göre Fisher'ın Dracula'sı daha şeytani ve daha hayvaniydi. Dracula'nın korkunçluğu görsel efektlerle artırılırken, daha önce gördüğümüz zekası ve cinsel cazibesi arka planda kalıyordu. Dracula'nın şatosu da karşımıza çok daha detaylı bir şekilde çıkıyordu. Profesör Van Helsing'in ikonografideki önemi artıyor, Van Helsing romandan doğrudan alınan pasajları okuyarak Dracula mitini bilimsel bir boyuta taşıyordu. Dracula'nın ölümü ise ilk versiyonlara göre çok daha görkemliydi. Güneş ışığıyla ölen Dracula'nın eti büzüşen bir torba gibi sönüyor ve sonunda toza dönüşüyordu. [71] Bu film korku sineması tarihinde bir kilometre taşı kabul edilir. Universal'in ucuz yapımları ve basit senaryoları ile gündeme gelen korku sineması, bu filmle beraber daha iyi çizilmiş karakterler, komplike senaryolar ve sanatsal bir bakış açısı kazanır. Böylece Bram Stoker'ın yarattığı Dracula, romanda yakalanan sanatsal gücünü tekrar ele geçirir.

Brides of Dracula (1960) (yönetmen: Terence Fisher) (yapımcı şirket: Hammer)

"Brides of Dracula" "Dracula'nın Gelinleri"nde Peter Cushing'in canlandırdığı Van Helsing karakteri karşımıza gerçek bir kahraman olarak çıkıyor ve

---

[70] Silver, Ursini, a.g.e, s.71
[71] Silver, Ursini, a.g.e, s.86-89

mitolojideki önemini kuvvetlendiriyordu. Van Helsing'in Dracula ve vampirlerle olan savaşı sadece dünyayı kurtarma amacını taşımıyordu. O pragmatist bir bilim adamıydı ve Dracula onun şöhretini büyütecek bilimsel bir keşiften öte bir şey değildi aslında. Bu filmde Dracula yoktu, protogonist soylu bir vampir olan Baron Meinster idi. Kadınları kendine kurban olarak seçen baronu, Van Helsing filmin sonunda bir kazıkla öldürüyordu.[72]

Taste the Blood of Dracula (1969) (yönetmen: Peter Sasdy) (yapım şirketi: Warner Bros/Hammer)

Christopher Lee'in yeniden Dracula'yı canlandırdığı "Taste the Blood of Dracula" "Dracula'nın Kanını Tat" vampir sinemasında erotizmin kendisini iyiden iyiye gösterdiği film olarak anılır. Ölüm sahnelerinde orgazmı çağrıştıran sesler ve vücut hareketleri kullanılmıştır.[73]

"Taste The Blood of Dracula"nın senaryo yazarı Antony Hinds 60'lı ve 70'lı yıllarda önemli vampir filmlerine imza atmıştır. Hinds'in, senaryolarını yazdığı "Kiss of the Vampire" "Dracula'nın Öpücüğü" (Don Sharp-1963) "Dracula Has Risen from the Grave" "Dracula Mezardan Kalkınca" (Freddie Francis- 1968), "Taste the Blood of Dracula" "Dracula'nın Kanı" (Peter Sasdy1969) ve "Scars of Dracula" "Dracula'nın Yaraları" (Roy Ward Baker 1970) filmlerinde yazar, vampir edebiyatının klasik ikilemlerini yineler: Yaşayanlar ve ölüler, ışık ve karanlık, canavar ve insan, kaosla düzen, iyi ve kötü arasındaki çatışma bu klasik ikilemlerin bazılarıdır. Bu filmlerdeki sembolizm basit ve sadedir. Vampir sonunda inançlı, bilgili ve iyi niyetli insanların temsil ettiği aydınlığın güçleri tarafından yok edilmesi gereken gecenin yaratığı ve şeytanın suç ortağıdır. Hinds gene de, mitin yüzeyinin derinlerine inmeye ve oradan daha belirsiz ve psikolojik tezler çıkarmaya çalışır. Bu süreçte çatışma benlik ile bilinçaltı arasındaki ikileme dönüşür. Bu filmlerde

[72] Silver, Ursini, a.g.e, s.83
[73] Silver, Ursini, a.g.e, s.82-83

içgüdüleri bastırmanın akılcılığı ile seksüel güdülerin akıl dışılığı sürekli çatışma halindedir. [74]

Hinds'in filmlerinde geleneksel rollerin tersine döndürüldüğü görülür. "Dracula Has Risen from the Grave"de baş vampirlerden birinin en yakın takipçisi bir papazdır ve ona karşı mücadele eden kahraman agnostiktir. Hinds'in ahlaki ikiyüzlülüğü en çok vurguladığı film, "Taste the Blood of Dracula"dır. Burada Viktoryen geleneklere bağlı bir ailede babanın kendi cinsel sapkınlıklarını gizlice tatmin ederken çocuklarının en doğal arzularını yasaklamasını anlatır. Burada Dracula figürü onları baba katline yönelten bir katalizör olarak çıkar ve seksüel güdülerini tatmin ederek onları kendi egemenliği altına alır.[75]

Dracula – Prince of Darkness (1965) (yönetmen: Terence Fisher) (yapım şirketi: Hammer / Warner Bros)

En iyi Dracula filmlerinden biri olarak gösterilen "Prince of Darkness" "Karanlıklar Prensi" köy alanında gerçekleşen bir cenaze töreni ile başlar. Köylüler tabuttaki kadına kazık saplanması gerektiğini söylerken, ailesi onun bir vampir olmadığını iddia eder. Kızgın köylüleri rahip Sandor önler ve kızın bir vampir olmadığını ispatlar. Ardından köye gelen turistlere Sandor uyarıda bulunur: "Nereye giderseniz, gidin ama kaleye gitmeyin". Bir takım olayların ardından turistler kendilerini kalenin içinde bulur. Önce Dracula'nın uşağı ile tanışırlar. Ardından Dracula teker teker konuklarını şatonun gizemli bölümlerinde öldürmeye başlar. Vampir sinemasında baş gösteren erotizm öğesi bu filmde, Dracula'nın ilk kurban olarak evlenmek üzere olan çiftin hanımını seçmesiyle baş gösterir. Romanda Mina'nın Dracula'nın kanını içtiği sahne, bu filmde gelin adayının Dracula'nın kanını erotizm kokan bir sahneyle vuku buluyordu.

[74] The Vampire Film, s. 126
[75] a.e. s. 129

Count Yorga, Vampire (1970) (yönetmen: Bob Kelljan) (yapım şirketi: American International)

1970'de çekilen "Count Yorga, Vampire", Transilvanyalı soylu bir zombinin tabutunun bir şilepten indirilip bir kamyona yüklenmesi ve otoyollardan geçerek Los Angeles'ın iş merkezindeki yeni evine getirilmesiyle başlar. Yeni evi geniş bir bahçeyle çevrili büyük bir malikanedir. Filmde dekor modern olmakla birlikte 'vampir'in görüntüsü etrafıyla anakroniktir. Ben Lugosi, Lou Chaney benzeri giysiler ve makyajla görünür. [76]

"Count Yorga, Vampire"ı o zamana dek yapılmış vampir filmlerinden ayıran nokta, filmin 'self aware' yani bir film olduğunun farkında olmasıdır. Diğer vampir filmlerindeki kendini aşırı ciddiye alma durumundan daha çok, gerçekleşen doğaüstü olaylara karşı ince bir hiciv söz konusudur. Filmin en çarpıcı sahnelerinden birinde insan olduğu sanılan bir karakter kedi yerken görülür, bu sahneye şahit olan karakterlerden biri ise "bir gün, bir kedi yemiş olabileceğiniz hissiyle uyanmak ister miydiniz?" der. [77] Bunun gibi vampir sinemasında daha önce karşılaşmağımız ironik replikler "Count Yorga, Vampire"ı kısa sürede kült statüsüne taşıdı. Bunun yanı sıra, son derece düşük bütçeli ve bağımsız bir yapım olmasına karşın gişede büyük bir başarı elde etti. O senenin en başarılı "sleeper" filmi oldu. Yorga'yı oynayan Robert Quarry ise korku filmlerinin aranılan aktörlerinden biri olacaktı. Quarry halen daha korku filmlerinde yan karakterlerde oynamaya devam etmektedir.*

Vampire Lovers (1970) (yönetmen: Roy Ward Baker) (yapım şirketi: Hammer)

1970 yılında Hammer Le Fanu'nun Carmilla'sını "The Vampire Lovers" "Vampir Aşıklar" (Roy Ward Baker) adıyla uyarladı.ve stüdyo geleneğini sürdürdü.

---

[76] Silver, Ursini, a.g.e, s.71-73
[77] Richard Scheib, "Count Yorga, Vampire", The Science Fiction, Horror and Fantasy Film Review, (Çevrimiçi) http://www.moria.co.nz/horror/yorga.htm, 1 Nisan 2004
* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

Dracula filmlerindeki erkek vampir figürüne benzer bir kadın vampir Carmilla karakterinde şekillendi. Erkekleri olduğu kadar kadınları da avlayan Carmilla'nın etoburu, tutkulu cinselliği, kendi cinsine yönelik duygusal bağlılıklarıyla dengelenir."Lust for Vampire" (Jimmy Sangster) filmiyle birlikte "Vampir Aşıklar" da Hinds'in senaryosunu yazdığı filmlerdeki püritenlik ile cinsel güdü arasındaki çatışmanın dramatik merkezi olan dişi vampirin portresini çizer.[78]

Vampire Circus (1971) (yönetmen: Robert Young) (yapım şirketi: Hammer)

"Vampire Circus" (Robert Young 1971) Hammer prodüksiyonlarının çoğundan daha kalabalık ve karışık bir konusu olan izlemesi güç bir film olarak nitelenir. Giriş sahnesinde genç bir kadın çocuğunu vampir aşığı Kont Mitterhouse'un şatosuna götürür. Kont çılgına dönen köylüler tarafından yok edilmiştir. Buradaki vampir avcıları da aşırı derecede Püriten ve sadist görünür ve kadını hem zina hem de çocuğun ölümünde suç ortaklığı yapmakla suçlarlar. Filmin geri kalanı on beş yıl sonrasında geçer. Kasaba vebadan kırılmakta ve halk bunun Kontun laneti olduğuna inanmaktadır. Doktorun, (aklın sesi:): "Bunlar kocakarı masalı. Vampir sadece efsanelerde olur."diyerek serum aramak için kasabayı terk etmesinden sonra kasabalıların şevkle izlemeye gittiği bir sirk gelir. Bu sirk gösterilerinde oldukça görsel numaralar vardır. Yarasalara dönüşen cambazlar, adama dönüşen bir panter ve 'hayatın aynası' gibi sirk atraksiyonlarıyla görünenle görünmeyen, gerçekle illüzyon üzerinden numaralar gerçekleşir ve girişte takip edilen kadının sirkin sahibi olduğu ve Konttan olma ikizlerini kasabanın en güçlü adamının kızının üstüne saldırttığı anlaşılır.[79]

Return of Count Yorga (1971) (yönetmen: Bob Kelljan) (yapım şirketi: American International)*

[78] a.e. s. 130
[79] a.e. s. 131
* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

İlk filmin ticari başarısının ardından daha büyük bir bütçeyle çekilen "Return of Count Yorga" / "Kont Yorga'nın Dönüşü" görsel olarak sinemaseverleri memnun etse de ilk filmin gölgesinde kalmıştı. Filmde Kont Yorga (Robert Quarry), bir baloda tanıştığı Cynthia Nelson'a (Mariette Hartley) aşık olur. Cynthia'yı kaçıran Yorga ona hipnoz yapar ve baloda bir kazanın çıktığını herkesin öldüğünü söyler. Ondan sonra da, Cynthia ona aşık olana kadar onu şatosunda tutmaya karar verir.[80]

Countess Dracula (1971) (yönetmen: Peter Sasdy) (yapım şirketi: Hammer)

"Countess Dracula" "Kontes Dracula", Elizabeth Bathory'in yaşamından esinlenen bir filmdi. 16.yüzyılda Macaristan'da genç kadınların kanları ile genç kalmaya çalışan Elizabeth Bathory'in hikayesi yıllar boyunca birçok kaynakta geçmişti. Genç kadınları kalesinin mahzeninde öldürten ve onların kanıyla banyo yapan Kontes Bathory hakkında günümüzde birçok efsane vardır. Film ise kontesin psikolojik etoburluğu ve aile içindeki ensest durumu üzerinedir. Kontes Elisabeth, kendi çocuğunun kimliğini içine aldıktan sonra Imre Toth ile ilişkiye girer ve anne kimliği ile kıskanç sevgili rolleri arasında gençliğini yeniden ele geçirmeye çalışır.[81]

Konunun vampirizmle olan şaşırtıcı benzerliği yönetmen Peter Sasdy'in ilgisini çekti ve Kontes Bathory'in hikayesini vampirizmle örtüştürerek farklı bir vampir filmine imza attı. Fakat Kontes Bathory, bu filmde geleneksel vampir tipinden çok farklıydı. Onun için kan, ölümsüzlüğün değil güzelliğin ve gençliğin kaynağıydı ve kontes her şeyden önce bir insandı. [82]

The Velvet Vampire (1972) (yönetmen: Stephanie Rothmann) (yapım şirketi: ABD)

[80] Robert Scheib, "The Return of Count Yorba", **The Science Fiction, Horror and Fantasy Film Review**, (Çevrimiçi) http://www.roogulator.esmartweb.com/horror/yorga2.htm, 1 Nisan 2004
[81] a.e..s. 133
[82] Silver, Ursini, a.g.e, s.97-99

Count Yorga'nın hikayesiyle benzerlikler taşıyan "Velvet Vampire"da Yorga yerine Diane Le Fanu isimli kadın bir vampir vardı. Celeste Yarnall'ın oynadığı kadın vampir, kurbanlarını etkilerken dişiliğini de kullanıyordu. Güneş ışığının vampiri etkilemediği ve özellikle çöl ortamında yaşamayı tercih etmesi daha önce karşılaşılan bir durum değildi. Ucuza mal olan Velvet Vampire'ın ilgi çekici tek yanı filmdeki seks sahneleri idi.[83]

The Night Stalker (1972) (yönetmen: John L.Moxey) (yapım şirketi: Curtis Films)

Bu siyah beyaz televizyon filmi, bir gazeteciyle Dracula benzeri soylu bir vampir olan Janos Skorzeny'i karşı karşıya getiriyordu. Film televizyonda büyük bir başarı elde etti ve o zamana dek televizyon için yapılan filmler arasında en yüksek rating'i (33.2) aldı.[84] Filmde Carl Kochack'ın oynadığı gazeteci Las Vegas'taki cinayetlerin sorumlusunun bir vampir olduğunu anlıyor ama polis ona inanmıyordu. O da bunun üzerine vampiri tek başına avlamaya karar veriyordu. Otellere takma isimle kayıt olan vampirin kullandığı isimlerden biri de Bela Lugosi'nin gerçek ismi olan Bela Blasko idi.[85] "Night Stalker" polisiye öğeler ile vampir sinemasını buluşturması yönünden önemli bulunur. Filmin kara film antolojilerinde kendine has bir yeri vardır.

Blacula (1972) (yönetmen: William Crain) (yapım şirketi: American International)*

1960'lı yıllarda Amerika'da ırkçı tavır yükselişe geçmiş, ülkede Afrika kökenlilere karşı kontrolsüz eylemler yapılmaktaydı. Siyahlara karşı artan bu şiddet karşısında kısa zaman sonra Afro-Amerikalı gruplar oluşmaya başladı. Bunlardan

---

[83] Silver, Ursini, a.g.e, s.116
[84] "The Night Stalker Trivia", **Internet Movie Database**, (Çevrimiçi) http://us.imdb.com/title/tt0067490/trivia, 9 Eylül 2003
[85] Dave Sindelar, "The Night Stalker" **Sci Film**, November 17, 2002, (Çevrimiçi) http://www.scifilm.org/musings2/musing612.html, 9 Eylül 2003
* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

biri Black Panthers (Kara Panterler) isimli bir gruptu. Bu grup açıkça silahlı direnişi öneriyor ve isimleri bazı şiddet olaylarıyla anılıyordu. Yıllarca köle olarak yaşayan Afro-Amerikalılar şimdi farklı bir şekilde ırkçılıkla karşı karşıyaydı ve bu yüzden seslerini duyurmak istiyorlardı. 1960'lı yıllarda Afrika kökenlilerin sesini duyurmak için onların hayatlarını ve kültürlerini ele alan filmler çekilmeye başlandı. Bunların çoğunda Sidney Poitier başrol oynuyordu fakat Poitier'in oynadığı bu filmler çoğunlukla büyük stüdyoların yapımını üstlendiği projelerdi. Diğer yandan, prodüksiyonundan yönetmenliğine kadar her safhayı Afrika kökenlilerin oluşturduğu bağımsız bir sinema sektörü ikinci sınıf filmler çekiyorlardı. Melvin Van Peebles'ın prodüksiyonu, yönetmenliği, başrol oyunculuğu ve müziğini üstlendiği "Sweet Sweetback's Badasssss Song" isimli filmi 1971'de gişede büyük bir başarıya ulaşınca büyük stüdyolar siyahları sinemalara daha da çok çekmek için harekete geçtiler. Aynı yıl Gordon Parks'ın çevirdiği, başrolünü Richard Roundtree'in oynadığı "Shaft" sinemada yeni bir furyanın doğmasına neden olacaktı. Amerika'da artan ırkçılıktan yılan Afrika kökenliler 60'lardaki mainstream filmlerden tam anlamıyla memnun değillerdi, onların istediği gerçek hayatta yapamadıklarını yapan siyahi kahramanlardı. Bunların ilki siyahi dedektif Shaft oldu. Afro saçları ve favorileriyle olduğu kadar konuşma tarzıyla ve kullandığı küfürlerle sosyal konumlarından memnun olmayan Afrika kökenliler için John Shaft karakteri bir rol modeli oldu. Sidney Poitier'in oynadığı karakterlerin tersine son derece sert, dediğim dedik ve politik bir tavrı vardı John Shaft'in. MGM firması Shaft'in başarısının ardından iki devam filmi yaptı. (2000 yılında Samuel L.Jackson'ın başrolünde oynadığı Shaft filmi bu devam filmlerine dahil değil)

Shaft'ın başarısı tabii ki diğer firmaları ve sinemacıları harekete geçirdi, çok kısa süre içinde Shaft benzeri siyahi kahramanlar bir bir sinema perdesine yansıtıldı, sinema salonları Afro-Amerikalılar tarafından hınca hınç doldu. Hollywood avantür sinemasında başlayan bu akım kısa bir zaman sonra blaxploitation ismini alacaktı. Black (siyah) ve exploitation (istismar) kelimelerinden oluşan bu alt-tür Afro-Amerikalıların duygularını ve özgürlük düşüncelerini istismar eden senaryoları aceleyle ve mümkün olduğunca ucuza çekmeye dayalı bir sisteme dayanıyordu. Türün en önemli filmleri arasında "Black Caesar" (1973), "Cleopatra Jones" (1973),

“The Black Godfather” (1974) and “Foxy Brown” (1974) gibi filmler var. 1970’lerin sonuna kadar devam eden ve maskesinin düşmesiyle beraber tamamen kaybolan bu furya kısa dönem içinde yüzlerce filme sebep oldu. Bunlar çoğunlukla polisiye türüne ait filmler iken, aralarında düşük bütçeli kung fu, western, bilimkurgu ve korku filmleri de vardı.

Blaxploitation furyasının ilk ve en ilgi çekici korku filmi 1972 yapımı “Blacula” oldu. “Blacula”nun sadece Afro-Amerikalılara yönelik bir istismar filmi olduğu daha afişinden belli oluyordu. “Deadlier Than Dracula” (Dracula’dan Daha Ölümcül) sloganı ile çıkan filmin afişinde “A Living Corpse... Chained Forever to a slavery more vile than any before endured!” (Yaşayan Ceset... Sonsuza kadar kimsenin katlanmadığı kadar alçak bir köleliğe zincirlendi) ve “Doomed To Kill, and Kill again to quench his hideous thirst for human blood” (Öldürmeye lanetlendi, insan kanına olan gizlenmiş açlığını bastırmak için öldürmeye lanetlendi) yazıyordu. İlk cümledeki “yaşayan ceset” tanımlaması tabii ki “köleliği” simgeliyordu. İkinci cümle ise Afro-Amerikalıların kolektif bilinçaltındaki “intikam” duygusuna pek de gizlenmeye gerek duyulmamış bir göndermeydi. Blaxploitation filmleri gişe yaptıkça istismarın dozu da arttırılıyordu.

“Blacula” filmine bakacak olursak diğer blaxploitation örneklerinden farklı olarak “Blacula”nın siyahların intikamını alan bir kahramandan daha çok politik tutarsızlığa sahip, Afro-Amerikalıların özdeşleşemeyeceği bir karakter görüyoruz. Dracula romanını istismar sinemasına uygulamanın zorluğu devreye girmiş olacak ki, afişinde yazılanların arkasında durmayı beceremeyen ya da bunu tercih etmeyen bir film söz konusu. 1780’de Transilvanya’da başlar film. Prens Manuwalde (William Marshall) ve eşi Luva (Vonetta McGee) Kont Dracula’yı ziyarete gelirler. Manuwalde’nin ziyaretinin esas sebebi Dracula’ya dünya üzerindeki köleliği önleme adına bir mektubu ona teslim etmektir. Dracula mektubu okuduktan sonra “Köle ticaretini tümüyle durdurmak mı? Ama bu gerçekdışı. Ben köleciliğin faydalı olduğuna inanıyorum” der. Manuwalde’nin yanıtı “Barbarlığın faydalı olduğunu mu düşünüyorsunuz?” olur. Dracula, Luva’nın kendisi için mükemmel bir köle olacağını söylediği zaman tartışma gerginlik kazanır ve sonunda Dracula Manuwalde’ye

saldırarak onun kanını emer. Onu bir tabuta kilitler ve onu "cehennem azabı"yla lanetler. "Seni kendi adıma lanetliyorum. Bundan sonra adın Blacula! Vampir, yaşayan iblis" der.

Filmdeki toplumsal göndermeler aslında her blaxplotation filminde olduğu gibi "kör göze parmak"tır. Aristokrat bir "beyaz" olan Kont Drakula ırkçı görüşleriyle "beyaz"ları temsil etmektedir. Dracula'nın Manuwalde'nin kanını emmesi Afro-Amerikalıların sömürüldüklerine, "beyaz"ların uzun bir süre "siyah"ların ürettiğiyle beslendiğine dair açık göndermelerdir. Dracula'nın Manuwalde'yi 200 yıla yakın bir süre boyunca bir tabuta kitlemesi ise "beyaz" Amerikalıların Afrika kökenli siyahları 200 yıl boyunca köle olarak tutmalarını simgelemektedir. Manuwalde ise Afrika kıyafetleri, Afro-Amerikalılara özgü saçları ve ırkçılığa karşı duruşuyla, Sivil Haklar Hareketiyle başlayan afro-merkezci bakış açısını dile getirmektedir. Fakat Manuwalde, Blacula olduktan sonra blaxplotation sinemasının gerektirdiği bu afro-merkezci bakış açısını kaybedecektir. Filmin diğer blaxplotation örneklerine oranla ticari başarısızlığını zamanının sinema eleştirmenleri buna bağlamıştır.[86] Öbür yandan Blacula'yı oynayan filmin yıldızı William Marshall filme büyük bir katkı sağlamaktadır. Shakespeare piyeslerinde gösterdiği performansla tanınan Afro-Amerikalı 1.96 metrelik oyuncu döneminin en iyi Othello'su olarak da gösterilmekteydi. Ama onu kitlelere tanıtan "Blacula" oldu.

Filmin ilk sahnesinde vampire dönüştürülen ve bir tabuta kapatılan Blacula yıllarca tabutun içinde yaşar, 1972'de iki dekoratörün (dekoratörlerin hal ve tavırlarından eşcinsel oldukları anlaşılmaktadır) Dracula'nın şatosuna gelmesiyle olaylar yeniden başlayacaktır. Bu dekoratörlerden biri Afro-Amerikalı, diğeri ise sarışın mavi gözlü bir beyazdır. Dracula'nın şatosundan bazı eşyaları Amerika'ya getirip satma amacındadırlar. Amerika'ya getirdikleri eşyalar arasında Blacula'nın yattığı tabut da vardır. Tabutun Transilvanya'dan Amerika'ya satılmak üzere getirilmesi, köle ticaretine açık bir göndermedir. Fakat işler iki dekoratörün beklediği gibi gitmez, beyaz olan dekoratörün kolundan akan kan Blacula'yı uyandırır ve

[86] Can Yalçınkaya, "Siyah Güzeldir Blacula", **Geceyarısı Sineması**, Ankara, sayı 15, Güz 2002, s.13

Blacula tabuttan çıkarak beyaz dekoratörün kanını emerek onu öldürür. Blacula'yı önlemeye çalışan Afrikalı dekoratöre siyah vampir zarar vermez ama beyaz dekoratörün kanı kalmayınca Afrikalı dekoratör bir sonraki kurban olur. Blacula'nın sonraki kurbanlarının çoğu da Afrika kökenlilerdir. Filmin başında Afrikalı davranışlarıyla, giyim kuşamıyla ve Afro-Amerikalıların haklarını savunmasıyla dikkati çeken Manuwalde vampire dönüştükten sonra bambaşka bir karaktere bürünür. Dracula'nın ısırığı baskın kültürün siyahları asimiliye etmesiyle açıklanabilir, bu noktada film tepki göstermeyen, toplumdaki pozisyonlarına boyun eğen, kendi ırkını aşağı sınıf olarak gören ve para kazandıktan sonra "beyaz"lar gibi köleliğin faydalı olduğunu savunan "burjuva" bir görüntü çizer. Bir gece kulübünde Fransızca konuşması ve Fransız şampanyası ısmarlaması ondaki değişimi bariz bir biçimde gözler önüne sürer.

Blacula'nın çizdiği bu karakter daha önce de bahsettiğimiz gibi filmin ticari başarısızlığında rol oynamıştır. Filmin yapımcıları Blacula'nın blaxplotation kuralları dışındaki bu karakterin işlemeyeceğini önceden görmüş olacaklar ki filmin ikinci yarısında Doktor Thomas devreye girer. Orijinal Dracula hikayesinde Van Helsing'e karşılık olarak gelen Gordon Thomas (Thalmamus Rasulala), adli tıpta çalışan siyahi bir doktordur ve son zamanlarda artan gizemli cinayetleri araştırmaktadır. Filmin çeşitli sahnelerinde Doktor Thomas, Shaft gibi Afro-Amerikalıların haklarını savunan kritik konuşmalar yapar. Blacula'nın öldürdüğü kadın taksici hakkında "herhalde kendisi kaşınmıştır" yorumunu yapan morg görevlisine kötü kötü bakar ve daha üst rütbeli olduğu için ona kahve getirmesini emrederek siyahların toplumsal hiyerarşide beyazlardan üstün olabileceğini vurgular. Beyaz polis Teğmen Peters iki dekoratörün ölümünün ardında Black Panthers grubunun olabilme ihtimalinden söz edince Doktor Thomas, Black Panthers'ı savunur ve onların iki "eşcinsel"le işlerinin olmayacağını söyler. Aynı sahnede polis memurunu "siyahlarla ilgili meselelerde" daha dikkatli olma konusunda uyararak politik tavrını belli eder.

Blacula bu sırada Dracula romanındaki hikayeyi takip edercesine eşi Luva'nın reenkarnasyonu olan Tina'yla (Vonetta McGee) ile karşılaşır. Tina, Doktor Thomas'ın eşi Michelle'in (Denise Nichols) kardeşidir. Doktor Thomas tıpkı Van

Helsing gibi okült konulara meraklıdır, belli bir araştırmadan sonra gizemli olayların ardında bir vampirin olduğunu tespit eder. O vampirin Manuwalde olduğunu bulan Thomas, Blacula'nın tabutunun bulunduğu depoya polislerle baskın düzenler. Baskın sırasında bir polis yanlışlıkla depodaki Tina'yı vurur. Tina'nın vurulduğunu gören Blacula, Tina'yı kurtarmak amacıyla onu ısırır. Doktor Thomas bunu görür ve Tina'ya kazık saplayarak onu öldürür. Blacula Tina'nın öldüğünü görünce depodaki tüm polisleri öldürür. Doktor Thomas ise Blacula'yı haçla durdurmaya çalışır. Blacula Doktor Thomas'a bakar ve "ona gerek yok" diyerek, güneş ışığına çıkar ve intihar eder.

Blacula'nın ölümü birçok farklı açıdan okunabilir. Aşkı için ölen vampir olarak okunabileceği gibi, vampir olduktan sonra değerlerini kaybeden bir "siyah"ın pişmanlığı olarak da okunabilir. Afro-Amerikan değerlere sıkı sıkıya bağlı olan ve bu uğurda mücadele eden Doktor Thomas'ın ailesinden Tina'ya aşık olması ona eski değerlerini hatırlatmış ve kendisini, ırkına ihanet etmiş bir "canavar" olarak görmeye başlamıştır. Film, siyahların sosyal haklarını savunan bir kahraman yerine değerlerini yitirmiş bir antikahraman yoluyla blaxplotation sinemasının hedef kitlesine Afro-Amerikan haklarının savunulması gerektiğini anlatır. Fakat bunu anlatırken farklı bir yol çizdiği için film anlaşılamaz, hatta Blacula'nın siyahları öldürmesi tepkiyle karşılanır. Yine de korku sinemasında tüm vampirlerin ve canavarların, hatta çoğu kurbanın da "beyaz" olduğu bir dönemde ilk defa "siyah" bir yaratık kullanılmış, ilk defa klasikleşmiş bir korku miti Afro-Amerikalı kültürüne ve uygulanarak yenilikçi bir bakış açısı getirmiştir. Blacula ayrıca yepyeni bir çığıra da yol açmış ve birçok "siyahi" korku filmine esin olmuştur. Bunların en önemlileri Frankestein uyarlaması "Blackenstein" (1973), Dr. Jeykkll and Mr Hyde uyarlaması "Dr Black and Mr Hyde" (1975), Jack the Ripper uyarlaması "Black the Ripper", "Ganja and Hess" (1973), "Sugar Hill" (1974), "Abby" (1974), "The House on Skull Mountain" (1974) ve "J.D's Revenge" (1976) 'dir. [87] Bunlardan "Dr Black and Mr Hyde"ı "Blacula"nın yönetmeni William Crain çekmiştir.

---

[87] Richard Scheib, "Blacula", **The Science Fiction, Horror and Fantasy Film Review**, (Çevrimiçi) http://www.moria.co.nz/horror/blacula.htm, 1 Nisan 2004

Scream, Blacula, Scream (1973) (yönetmen: Bob Kelljan) (yapım şirketi: American International)*

Blacula'nın devam filminde ünlü blaxplotation yıldızı Pam Grier bir voodoo rahibini canlandırdı. "Scream, Blacula, Scream" / "Çığlık At Blacula, Çığlık"ta ilk filmin günahlarını işlemeyecekti filmin yapımcıları. Blacula, Afro-Amerikalıların daha kolay özdeşleşebilecekleri bir karakter oldu bu defa. Toplumsal eleştiri ve siyahların hakları filmde daha çok dile getirilir oldu.

Film Willis (Richard Lawson) isimli bir voodoo kabile şefinin kabilenin içinde saf dışı kalmasıyla başlıyordu. İntikamla yanıp tutuşan eski şef Willis, Blacula'yı yeniden diriltmeye karar verir ve onun kemikleriyle voodoo yaparak Blacula'yı canlandırır. Dirilen Blacula öncelikle Willis'i ısırarak onu kendine uşak yapar. Ardından olaylar Willis ve Blacula'yı voodoo kabilesine getirir. Kabilenin yeni şefi Pam Grier'in canlandırdığı Lisa'dır ve Blacula Lisa'ya aşık olur. Lisa, Blacula'yı voodoo büyüleri ile iyileştirmenin yolunu bilmektedir. Blacula da kendini iyileştirmek ve eski haline dönmek istemektedir. Blacula böylece hedef kitlesine daha sempatik gösterilmek istenmektedir. İlk filmde siyahi değerlerini unutan, siyahları da kendine kurban olarak seçen ve kendini burjuvaziye kaptıran Blacula intiharı seçmiştir, bu defa ise siyahları kendine kurban olarak seçmez ve vampirlikten kurtulmanın yollarını aramaktadır. Fakat Lisa ile planladıkları tören gerçekleşmeden hemen önce bir polis baskını olur. Baskın sırasında bir kazıkla Blacula öldürülür.[88]

Daha önce Count Yorga serisinden hatırladığımız Bob Kelljan'ın yönetiminde ikinci Blacula filminin ilkine göre çok daha iyi olduğu yazılıp çizilse de bu filmi bulabilmek oldukça güçtür.

Grave of the Vampire (1974) (yönetmen: John Hayes) (yapım şirketi: Entertainment Pyramid / Millenium)

* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

[88] Troy Howarth, "Scream, Blacula, Scream", **Eccentric Cinema**, (Çevrimiçi) http://www.eccentric-cinema.com/cult_movies/scream_blacula_scream.htm, 30 Mart 2004

Bu filmde daha önce rastlanmayan yarım vampir, yarım insan modeli kullanılmıştır. 1940'lı yıllarda geçen bir sahneyle başlayan, sonrası ise günümüzde devam eden filmde vampir olmadan önce kötü bir büyücü olan, vampir olduktan sonra ise üniversitede kadınlara okült konularda eğitim veren, dersten sonra ise öğrencilerinin kanını emen profesör Lockwood ile tecavüz ettiği kadınlardan birinden doğan yarı-vampir, yarı-insan James Eastman'in mücadelesi anlatılır. Feminist bakışı ve bir başka yarı-vampir, yarın-insan olan Blade'e esin kaynağı olması açısından "Grave of the Vampire" "Vampirin Mezarı" korku sinemasında önemli bir yere sahiptir.[89]

Dracula (1974) (yönetmen: Dan Curtis) (yapım şirketi: Curtis Prod.)

"Bram Stoker's Dracula" olarak da isimlendirilen "Dracula", o ana kadar yapılan filmler arasında Bram Stoker'ın romanına en sadık uyarlamaydı. Dracula kitapta tasvir edildiği gibi gri bir fırak takım elbise giyiyor ve ipek bir kravat takıyordu. Jonathan Harker'a kişisel tarihini anlattığı bölüm de kitaptan doğrudan alınmıştı. Kitapta var olan ama daha önce filmlerde hiç bahsedilmeyen bir diğer tema ise, Mina Harker'ın Dracula ile kurduğu telepatik ilişki ve bu ilişki sayesinde Van Helsing'in Dracula'yı takip edebilmesiydi. Curtis'in "Dracula"sı aslına en yakın film olsa da ilk Dracula uyarlamalarında olduğu gibi senarist ve yönetmenin buluşları filme dahil oluyordu. Filmde kitapta veya daha önceki filmlerde bulunmayan bir kurt sahnesi vardı. Bu sahnede Dracula, bir kurdun hayvanat bahçesinden kurtulmasını sağlıyor ve ardından kurt Arthur Holmwood'a saldırıyordu. Filmdeki oyunculuk, büyük mimiklerden ve yüz hareketlerinden kaçınırcasına doğaldı. Dracula filmlerinde kullanılan en detaylı dekor çalışmasının yer aldığı filmde kitaptaki ayrıntılar çok iyi verilmişti. Filmin en büyük özelliği Dracula'yı daha önce olduğu gibi sadece insandışı şeytani bir varlık olarak değil, romantik ve insanlığını kaybetmek zorunda kalmış biri olarak göstermesinde yatıyordu.

---

[89] Silver, Ursini, a.g.e, s.74-75

"Şeytani karakterinin altı çizilmiyor değildi. Kana olan tutkusu (Mina'nın göğsündeki yaradan kan içtiği sahne başta olmak üzere gösteriliyordu); kibri ("Demek, bana karşı oyun oynuyorsunuz, bana yani siz doğmadan yüzlerce sene önce orduları komuta etmiş bana!" gibi repliklerle); büyük gücü (hana yaptığı saldırıda bir düzine insanı yeniyordu); canavarlığı (kurt gibi uluması gösteriliyordu ama yarasa veya herhangi bir hayvana dönüşmesi gösterilmiyordu); insanları ve hayvanları büyüleme özelliği filmde yer alıyordu. Ama bu Dracula varoluşuyla ilgili bir kederle ıstırap çekiyordu, bu da onu mecburen insanlardan daha çok vampirlere yaklaştırıyordu.. Çok gerçekçi bir biçimde flashback sahneleriyle, Dracula'nın irrasyonel ve vahşi eylemlerine vampir olmasının değil, sevdiği bir kadını kaybettiği geçmişinin neden olduğu anlaşılıyordu."[90]

Vampyres (1974) (yönetmen: Joseph Larraz) (yapım şirketi: Essay Films)

"Vampyres" bazı ülkelerde farklı isimlerle vizyona girdi, bu yüzden "The Vampyre Orgy" "Vampir Orjisi", "Blood Hunger" "Kan Açlığı", "Satan's Daughters" "Şeytanın Kızları" ve "Sisters of Dracula" "Dracula'nın Kızları" olarak da anılır. Bu filmde Kontes Bathory ilk olarak karşımıza geleneksel vampir figürü olarak çıkar. Kurbanlarını teker teker öldüren ve kanlarını içen Kontes Bathory geleneksel vampir figüründen çok farklı değildi.

3.1.3. 80 Sonrası Vampir Filmleri

The Hunger (yönetmen: Tony Scott) (yapım şirketi: The Richard Shepherd Co)

---

[90] Silver, Alain – Ursini, James, **The Vampire Film**, New York, Limelight Editions, 1997, s.88

Tony Scott'ın yönettiği, Ivan Davis ve Michael Thomas'ın Whitley Strieber'ın aynı isimli romanından senaryoya uyarladığı "The Hunger" "Açlık" vampir filmografisinde çok farklı bir noktada durur. 70'li yıllar boyunca birçok filmde klasik vampir filmi formülleri kırılmaya çalışıldıysa da hiçbir yönetmen Hammer ve Universal stüdyolarının geliştirdiği kalıpları yıkamamıştır. İkonografiyi farklı kullanışlar elbette olmuştur ama bir vampir filmi ile bir başka vampir filmi arasındaki fark her zaman çok az olmuştur. Janrın keskin kurallarını ve anlatım biçimini baştan yaratan "The Hunger" son derece yavaş tempoda ilerleyen, az diyaloglu, az aksiyonlu bir sinematek filmiydi adeta. "The Hunger"daki stilistik kamera hareketleri, anormal müzik kullanımı ve durgun atmosfer daha önce karşılaşılan ve hatta daha sonra karşılaşacağımız hiçbir vampir filmine benzemiyordu. Bu farklı bakış, her biri yıldız olan oyuncularına (Catherine Deneuve, David Bowie ve Susan Sarandon) rağmen filmin gişede başarısız olmasıyla sonuçlandı. Filmde yer alan lezbiyen seks sahneleri yüzünden "The Hunger" Türkiye'de 13 yıl sonra 3 Ocak 1996'da vizyona girebildi.[91]

Filmin konusu kısaca şöyleydi: Miriam Blaybock (Catherine Deneuve) ve John Blaybock (David Bowie) günümüz New York'unda yaşayan iki vampir idi. Miriam son derece güçlü ve eski Mısırlı bir vampirdi. Yüzyıllar boyunca yaşayan Miriam'in belli dönemlerde farklı vampir eşleri oluyordu. John bunlardan biriydi, yüz yılı aşkın süredir yaşayan John ile Miriam eğlence mekanlarında insanları tavlayıp, onlarla kısa bir seks ilişkisi yaşadıktan sonra kanlarını içiyorlardı. Onların kanları ile ölümlerini erteleyebilen iki vampirden John aniden hızlı bir yaşlanma sürecine girince, ölümü bir hastalık gören ve ölümü yenmek için deneyler yapan Dr.Sarah Roberts'a (Susan Sarandon) başvurur. Sarah Roberts, John'un kan sayesinde ölümü yıllardır yendiği ve genç kaldığı gerçeğine inanmayarak onu görmezden gelir. Fakat sonradan John ile ilgilenmeye başlayan Sarah Roberts onun evinde Miriam ile tanışır ve aralarında lezbiyen bir ilişki başlar. John da hızlanan yaşlılığının sonucunda tamamen çürür ve Miriam'in daha önce eskittiği eşlerinin yerini alır. Fakat Miriam'ın ondan sakladığı bir sır vardır, Miriam'ın vampir yaptığı

[91] "The Hunger Release Dates", **Internet Movie Database**, (Çevrimiçi) http://us.imdb.com/title/tt0085701/releaseinfo, 10 Eylül 2003

herkes belli bir süreden sonra yaşlanmaya başlarlar fakat hiçbir zaman ölmezler. Sonsuza kadar yaşlandıkları bir karabasanın içinde yaşamaya devam ederler. Bu sırada Miriam yeni eşini bulmuştur, Dr.Sarah Roberts'ı vampir yapar ve iki sevgili yollarına devam ederler.

"The Hunger"ın en önemli özelliği filmin seyircinin kafasında "vampirler gerçek hayatta olabilir" tezini yerleştiriyor oluşundaydı. "Hunger"dan önceki tüm vampir filmlerinde Dracula'nın şatosu gibi izolasyon hissi veren hayali bir korku mekanı kullanılıyordu. Oysa "The Hunger"daki mekanlar eğlence kulüpleri, hastane ve Miriam'ın bir apartman dairesiydi. Sivri dişler, haçlar, sarımsaklar gibi ikonografi öğeleri kullanılmıyordu. Vampirler biraz "soluk benizli" olmaları dışında insanlardan ayırt edilemiyordu. Filmde kullanılan tek abartılı makyaj ise David Bowie'nin yaşlanmasını sağlayan ve o dönemde büyük bir şaşkınlıkla karşılanan Oscar ödüllü Dick Smith'in uyguladığı yaşlanma makyajıydı. Filmin neo-gotik ve bilimsel bir tavrı vardı. Bu da gerçekten kan içerek ölümün yenilebileceği fikrine yaklaştırıyordu insanları. Yaşlılık korkusu, ölümsüzlük arzusu, ölüm korkusu, güzellik, cinsellik, gençlik ve aşk gibi vampir mitinin en önemli unsurları olabildiğince entelektüel düzeyde tartışılıyordu. Miriam'ın o ana kadarki eşlerinin hep erkeklerden oluşu ama onun gibi eski bir "varlık"ın bile filmin sonunda eşcinsel bir aşka yönelmesi vampirlerin çağa ayak uydurması olarak da yorumlanabilir.

Filmin antolojilere geçen giriş sahnesinde Bauhaus'un "Bela Lugosi is Dead" (Bela Lugosi Öldü) şarkısının çalınıyor oluşu bile "The Hunger"ın vampir sineması klişelerini hedef aldığını göstermekte yeterli oluyor. [92]

Fright Night (1985) (yönetmen: Tom Holland) (yapım şirketi: Columbia)[*]

---

[92] Jason Jones, Classic Horror, (Çevrimiçi) http://classic-horror.com/reviews/hunger.html, 15 Eylül 2003

[*] Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

"Fright Night" "Korku Gecesi" lise çağındaki gençler için yapılan, "teenage" vampir filmlerinin öncülerinden biriydi. Komedi ve gençlik filmi trükleriyle vampir sineması öğelerini bir araya getiren filmde, genç Charley Brewster komşusunun bir vampir olduğunu öğreniyordu. İlk cinsel deneyimini yaşamak için uğraşılar veren Charley sonunda bu deneyimini vampirle yaşıyordu. 1957'deki kurt adam klasikleri "I Was A Teenage Werewolf" "Genç Bir Kurtadamdım", "An American Werewolf In London" "Londra'daki Amerikalı Kurtadam" ve "Teen Wolf" gibi filmlerden etkilenerek yapılan "Fright Night"tan sonra ilk cinsel deneyimi yaşamak için can atan kahramanların vampirlerle karşılaşmasını konu alan birçok film çekildi. "Buffy The Vampire Slayer" ve "Lost Boys" ilk ısırık ve ilk cinsel deneyimi eş anlamlı kullanmasıyla dikkat çeken en önemli eserlerdi fakat "Fright Night" onlardan önce bu temayı ele almıştı.

Once Bitten (1985) (yönetmen: Howard Storm) (yapım şirketi: Goldwyn)*

Günümüzün en popüler komedyenlerinden biri olan Jim Carrey'in şöhret olmadan önce oynadığı bu düşük bütçeli vampir komedisinde 400 yaşındaki vampir kontesi Cadılar Bayramı'ndan önce üç bakirin kanını emmek zorunda yoksa hayatı sona erecek. Carrey'in canlandırdığı Mark ise bekaretinden kurtulmak isteyen bir genç. "Once Bitten" vampir sinemasının zayıf komedi ürünlerinden biri olsa da ilk ısırık - ilk cinsel deneyim bağlantısını kurmasıyla önem kazanıyor.

Lifeforce (1985) (yönetmen: Tobe Hooper) (yapım şirketi: Cannon)

"Texas Chainsaw Massacre" "Teksas Katliamı" ile tanınan Tobe Hooper'un çektiği bu film bir bilimkurgu – vampir sineması kırmasıydı. Colin Wilson isimli tanınmış bir suç ve okült roman yazarının 1976 tarihli "Space Vampires" "Uzay Vampirleri" romanından uyarlanan "Lifeforce" "Yaşamkaynağı"nda uzayda Halley

* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

kuyruklu yıldızını incelemek üzere görevlendirilen bir astronot ekibinin gittikleri yerde yaşam kaynaklarını yani ruhlarını emen bir tür vampir ırkıyla karşılaşmaları anlatılıyordu. 80'li yıllarda ardı ardına çekilen, Alien benzeri filmlerin vampir sinemasının öğeleriyle çeşitlendirilişi olarak adlandırılan "Lifehouse" makyajları ve görsel kalitesi dışında vasat bir girişimdi. [93]

Polish Vampire In Burbank (1986) (yönetmen: Mark Pirro) (yapım şirketi: Pirra Prods)*

Bir gencin ilk cinsel deneyimini yaşamak için şehir dışına çıktığı zaman vampirlerle karşılaşmasını anlatan "Polish Vampire in Burbank", 1980 ortalarındaki "teenager" vampir ve kurt adam filmlerinin ucuz bir kopyası olmaktan öteye gidemiyor.

The Lost Boys (1987) (yönetmen: Joel Schumacher) (yapım şirketi: Warner Bros)

Hollywood'da ticari sinemanın kurallarını en iyi uygulayan yönetmenlerden biri olarak tanınan ve bu özelliğiyle eleştirilen Joel Schumacher'in yönettiği film, komedi ile korku sinemasını başarıyla harmanlıyordu. Filmin mekanları her ne kadar Santa Cruz'da yer alsa da filmde şehir ismi "Santa Carla" olarak geçiyordu. Bunun nedeni de şehrin o zamanlar cinayet oranı en yüksek şehir olması ve bunun farklı anlamlara çekilmesinden duyulan korkuydu.

Near Dark (1987) (yönetmen: Kathryn Bigelow) (yapım şirketi: Colombia Pictures)

---

[93] Richard Scheib, **The Science Fiction, Horror and Fantasy Film Review**, (Çevrimiçi) http://www.roogulator.esmartweb.com/sf/lifeforce.htm, 15 Eylül 2003
* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

"Near Dark" "Karanlığa Yakın", birçok açıdan vampir filmografisinde farklı bir yerde durur. Öncelikle bir kadın yönetmen tarafından çekilen nadir vampir filmlerinden biridir. "Near Dark"ı farklılaştıran bir diğer unsur ise filmin vampir ikonografisinden neredeyse hiç faydalanmamasıdır. Haç, sarımsak, kutsal kitap, sivri dişler gibi vampir sinemasının belirleyici öğeleri filmde yer almaz. Hatta filmde "vampir" kelimesi bile geçmemektedir. Filmin vampir ikonografisinden kullandığı tek öğe güneş ışığıdır.

"Near Dark"ta camları kaplanmış bir karavanda yaşayan bir grup neo-vampirin hayatı anlatılır. Adrian Pasdar'ın oynadığı kovboy kılıklı Caleb Colton bir gece bardan çıktığında dikkatini çeken genç, güzel ve çok çekici bir kızı arabasına alır. Kızla aralarında bir çekim oluşur. Bir yerde kız Caleb'dan arabayı durdurmasını ister ve arabadan inip gökyüzündeki ayı ve yıldızları izler. Kızın yanına gelen Caleb onun bu tuhaf halinden bir şey anlamaz. Kız, "Dracula'nın ünlü repliğini söyler: "Gecenin sesini dinle!" Caleb bir şey işitmez. Kız tekrarlar, "Dikkatle dinle!" Sonra Caleb'a gökyüzündeki bir yıldızı gösterir, onun milyarlarca yıl uzakta olduğunu ve o yıldız milyarlarca yıl sonra buraya geldiğinde kendisinin gene burada olacağını söyler. Bigelow, hiç vampir kelimesi geçmeyen filminde kahramanının vampir olduğunu Caleb'ı ısırmadan çok önce bu tür göndermelerle anlatır. Genç kadın Caleb'i boynundan ısırır ama kanını sonuna kadar içmez. Ona karşı bir şeyler hissettiği bellidir ama kendi kaderini onunla paylaşmak amacıyla onu bir vampire dönüştürür. Daha sonra ailesinin yaşadığı karavanla gelip Caleb'ı kaçırırlar. Caleb artık mecburen vampirlerle beraber yaşamak zorundadır. Onların kan ve cinayetle dolu hayatlarına ortak olmak zorunda kalır. Gene de Caleb onlar gibi olmak için kendisine verilen bir hafta süre zarfında kimseyi öldürüp kanını emmeyi beceremez. Onun güçten düştüğünü gören Mae bu pis işi onun yerine yapıp onu kendi kanıyla besler. Bu sırada Caleb'in ortadan kayboluşunu araştıran babası ve kız kardeşi devreye girer. Polisin de yardımıyla Caleb'i vampirlerden kurtarırlar. Babası Caleb'i uzun bir tedavi sürecinden sonra eskiden olduğu gibi insana dönüştürür. Daha sonra Caleb vampirler tarafından kaçırılan kızkardeşi Sarah'yı kurtarmak için onların peşinden gider. Ona aşık olan Mae'in yardımıyla Sarah'yı kurtarır, güneş ışığına dayanamayan ailenin kötü vampir üyeleri gün ışığında tutuşarak yok olurlar. Caleb,

Mae'i tedavi ederek vampirlikten kurtarır. Mae, aşkı uğruna ölümsüzlükten vazgeçerek insan olur. Bigelow'un özellikle güçlü atmosferiyle etkileyici olan filmi aynı zamanda aile sevgisinin ve aşkın en önemli tedavi ve iyileştirme olduğunu vurgulayan iyimser sonuyla da diğer vampir filmlerinden ayrılır. Oklahoma'da geçen bir tür korku western'i olarak da değerlendirilen film, bir anlamda Amerika'nın eski "Batı" (kovboy) değerlerinin ve kültürünün yok oluşuna bir ağıt niteliği de taşır.

Filmin alt metni aslında basittir. Ergen bir delikanlı bir kıza aşık olur ve aşkı yüzünden kızın kötü alışkanlıklarına kendini kaptırır. Vampirizm, uyuşturucuyla eş anlamlıdır. Kana bağımlı olmak ile uyuşturucu arasında bir bağlantı kurar Kathryn Bigelow. Bu yüzden de ikonografiden sadece güneş ışığını alır, böylece gece hayatına düşkün eroinmanları betimlemek için ideal bir metafor vardır elinde. Caleb'i bu bataktan babası ve kız kardeşinin kurtarması ise bu alt okumayı daha da güçlü kılar. Oliver Stone'un "bir korku haikusu" ("a horror haiku") diye nitelediği "Near Dark" gerçekten şiirsel ve lirik bir filmdir ve kadın duyarlılığını yansıtılması açısından olduğu kadar, sanatsal gücüyle de vampir filmleri içinde seçkin ve farklı bir yeri vardır. Amerikan taşrasını çok iyi yansıttığı gibi, oradaki ıssızlığı, yalnızlığı, çölün şiirselliğini, gecenin dehşetini ve günün doğuşunu çok güzel sahnelerle ve görüntülerle gösterir. Caleb'i ısırarak vampir olmasına neden olan Mae, pasaklı ve asi ruhlu sıradan bir Amerikalı kız görünümündedir. Caleb'in ona, "Senin gibi bir kıza rastlamadım." demesi, ondaki doğal olmayan, doğaüstü gücü sezmesiyle ilgilidir. Mae'in vampir ailesi ise klasik vampir mitinin 'soylu' karakterlerine hiç benzemezler. Başta klanın reisi Jesse olmak üzere tuhaf, pis ve çapulcu kılıklı serserileri çağrıştırırlar ve kötülük yapmaktan zevk duyarlar. Mae'de ise sanki bozulmamış ve temiz kalmış bir maya vardır. Bu da sevme kabiliyetidir. Caleb ise güçlü aile duyguları nedeniyle ölüm tehdidine rağmen kimseyi öldüremez. Film, hiçbir karakteriyle özdeşleşme duygusu yaratmaz, hiçbirine sempati duymazsınız ama filmin empati duygusu oldukça güçlüdür.

Oyuncuların her biri Lance Henricksen, Bill Paxton, Jenny Wright, Adrian Pasdar, Jenette Goldstein ve Tim Thomerson çok güçlü performanslarıyla akıldan çıkmayacak karizmatik portreler çizerler.

"Near Dark", "Lost Boys" ile aynı zamanda vizyona girdiği için ticari başarıya ulaşamaz ve gişede "Lost Boys"un gölgesinde kalır. Fakat uzun vadede "Near Dark", Lost Boys'tan çok daha önemli bir konumdadır. Empire dergisi filmi tüm zamanların en önemli elli filminden biri olarak gösterir.[94]

Vampire's Kiss (1988) (yönetmen: Robert Bierman) (yapım şirketi: Hemdale)*

Nicolas Cage'in başrolünü oynadığı "Vampire's Kiss" "Vampirin Öpücüğü" farklı açılardan okunabilecek bir film olarak anılıyor. Peter Loew (Nicolas Cage) hırslı bir iş adamı ve sıkı bir zamparadır. Hemen hemen her gece iş yerinden bir kızı yalan dolanla dolu oyunlarla tavlar ve onu elde eder. Bu hedonist yaşam tarzına ısrarla devam eden Peter'ın son kurbanı latin bir sekreter olan Alva'dır. Fakat bir gece yatak odasına giren bir yarasa onun emeline ulaşmasını engeller. Yarasa, Rachel isimli güzel bir kadına dönüşür ve Peter'ın kanını emer. Bundan sonra da sık sık Peter'a uğrayıp onun kanını emecektir. Bu sırada Peter'da bazı değişiklikler olur ama bu daha önce vampir filmlerinde karşılaştığımız değişikliklerden oldukça farklıdır. Peter'ın dişleri uzamaz ama Peter dişlerini uzatmak için plastik uçlar takar ve beceriksizce onları kullanmaya çalışır. Peter bir tabutta yatmaz, onun yerine çekyatının içini kullanır. Peter aynadaki yansımasını kaybetmez ama ilginçtir, aynada yansıması yokmuş gibi davranır. Fakat diğer yandan Peter, ten rengini zamanla kaybeder ve güneş ışığına duyarlılığı artar. Ayrıca acımasız karakteri zamanla daha da katlanılmaz boyutlara gelir, Alva'ya tecavüz edecek kadar ileri giden Peter'ı Alva'nın ağabeyi öldürür.

Filmde vampir Rachel karakterinin gerçek olup olmadığı tam olarak anlaşılmaz. Peter, Rachel'ı kendi kafasında yaratmış da olabilir, Rachel karakteri

---

[94] Ian Nathan, "Near Dark", **Empire The Greatest Horror Movies of All Time The Definitive Guide**, London, Wisecrack Productions, s.45

* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

gerçekten var olsa bile Peter'daki değişiklikler tamamen kendi hayalgücüyle ilgili de olabilir. Filmin alt metninde erkek şovenizminin eleştirisi yatar. Rachel bir bakıma Peter'ın sosyal konumunu kullanarak elde ettiği kadınların, özellikle de Alva'nın intikamını alan bir adalet meleğidir. Peter'ın Alva'ya tecavüz girişiminde Alva'nın Rachel'a dönüşmesi bu feminist okumayı güçlendirmektedir. Alva'nın latin kökenli olması ise baskın sınıfın alt kesimleri kullanması, adeta onların kanını emmesi olarak yorumlanabilir. Filmin bir sahnesinde Peter'ın Alva'ya "you are the lowest" "sen en aşağılıksın" demesi bu yorumun altını çizmektedir. Ayrıca film iş dünyasındaki hiyerarşik düzene, kapitalizme ve insanlığını kaybeden, hazzı sekste ve parada arayan iş adamlarına da dikkat çeker.

Interview With The Vampire (1994) (yönetmen: Neil Jordan) (yapım şirketi: Geffen Films)

Vampir edebiyatında çığır açan Anne Rice'ın meşhur vampir üçlemesi "Vampir Chronicles"ın ilk bölümü "Interview With The Vampire" "Vampirle Görüşme"nin uyarlaması usta yönetmen Neil Jordan'ın yönetmenliğinde, Brad Pitt, Tom Cruise, Kirsten Dunst, Antonio Banderas ve Christian Slater gibi ünlü oyuncuların varlığında, yüksek bütçeli büyük bir yapım olarak 1994'de karşımıza çıktı. Romanın çıkışından itibaren film olabileceği konuşulsa da ancak 17 yıl sonra uyarlama yapılabildi. Yıldız oyuncularına rağmen film gişede beklenen başarıyı yakalayamadı, bunun üzerine daha önce üçleme olarak tasarlanan proje de yatmış oldu. (Yıllar sonra 2002'de Vampir Chronicles'ın ikinci romanı "Vampire Lestat", "Queen of the Damned" isimli orta bütçeli bir filmle uyarlanacaktı)

Filmin uzun zamandır sinemaya uyarlanması beklenen bir yapıt olması, film hakkında spekülasyonların çıkmasına fırsat verdi. Romanın yazarı Anne Rice, Company of Wolves ile bu filmi yapabileceğine inandığı yönetmen Neil Jordan'dan memnundu. Vampir Louis'i oynayacak olan ve o sıralar oyunculuğundan daha çok yakışıklılığı ile gündeme gelen Brad Pitt'e bile yazar onayı vermişti. Fakat yazarın en sevdiği karakter olan Vampir Lestat, Tom Cruise'a verilince perde arkasında kıyamet

koptu. Fakat filmi gördükten sonra Anne Rice, Tom Cruise hakkındaki sözlerini geri almış ve kendisini tebrik etmişti. Bir diğer kasting krizi ise gazeteci Daniel Molloy'da yaşandı. Rol için ön görülen River Phoenix çekimlere az süre kaldı öldü ve yerine Christian Slater geçti.

Film, vampirlerle insanların ilişkisinden daha çok vampirlerin kendi arasında geçiyordu. Acımasız vampir Lestat, insan kanı içmeyi reddeden masum vampir Louis, kötü vampir Armand ve küçük vampir Claudia arasında geçen hikaye yalnızlık, eşini bulma, aşk, erotizm, varoluş, din, ölümsüzlük gibi temaları ele alıyor ve bildiğimiz vampir aksiyonunun ötesinde, yine de heyecanı ve gerilimi ayakta tutan bir sinema tecrübesi yaşatıyordu seyirciye.

Filmin önemli sahnelerinden birinde; Paris'te bir tiyatronun mahzeninde yaşayan vampir klanı ve onların lideri Armand, tiyatroda bir oyun oynanırken oyuncuların kanlarını emiyorlar ve tüm bunu seyircilere bir oyun gibi gösteriyorlardı. Küçük Claudia ile Louis'in ilişkisi ise vampirlerin yaşadığı sonsuz yalnızlığın bir simgesiydi. Lestat'la Louis'nin ilişkisinde ise homoseksüel bir ima yer alıyor ve bununla Aids hastalığına da metoforik bir gönderme yapılıyordu. Anne Rice'ın romanında zaten varolan felsefi temalar Neil Jordan'ın da bunları öne çıkarmasıyla bu filmde homoerotizmden daha fazla vurgulanıyordu. Varolmanın anlamını arayan vampirleriyle varoluşçu bir vampir filmi izlenimi uyandırıyordu. Üstelik Louis ve Lestat korkutucu olmaktan çok lanetli kaderlerinin kurbanı olan acınası, zavallı yaratıklar ve sonsuza kadar bu kaderi yaşamak zorunda olan birer Sisyphus gibiydiler. Özellikle incelikle ve ayrıntılarıyla hazırlanan hiçbir masraftan kaçınılmayan dönemsel dekor tasarımıyla yaratılan atmosfer de son derece etkileyiciydi. "Interview With The Vampire" vampir sinemasının en şık, en sanatsal ve en incelikli filmlerinden biri sayılıyor.

From Dusk Till Dawn (1996) (yönetmen: Robert Rodriguez) (yapım şirketi: A Band Apart/Los Hooligans Productions)

Hollywood'un yaramaz senaristi Quentin Tarantino ile Meksikalı yönetmen Robert Rodriguez'in ortak çalışması "From Dusk Till Dawn" "Günbatımından Şafağa", aksiyon, vampir sineması, western ve komedi gibi türleri bir araya getiren ilginç bir denemeydi. Tarantino'nun kendine özgü diyaloglarıyla bezenen "geveze" filmde vampir mitine bir yenilik getirme gibi bir amaç yoktu. Filmin son yarım saatinde ortaya çıkan vampirler yerine zombi veya başka bir yaratık koysanız da hikayenin dramatik kurgusunda bir değişiklik olmazdı. Fakat filmde vampir avcılarının cephanelik olarak kullandığı enteresan objeler vardı. İçinde kutsal su olan prezervatifler gibi.

Dracula: Dead and Loving It (1995) (yönetmen: Mel Brooks) (yapım şirketi: Gaumont/Brooksfilm/Castle Rock)

1974'de "Young Frankenstein"ı çekerek bir komedi başyapıtına imza atan Mel Brooks, 1995'te bu defa Dracula mitini esprilerine malzeme konusu yaparak "Dracula: Dead and Loving It" "Dracula: Ölü ve Bunu Seviyor"u çekti. Film tıpkı Young Frankenstein gibi orijinal Dracula hikayesini ele alıyor ama o hikayeyi mümkün olduğunca komik bir şekle sokuyordu. Filmin "sulu" espri anlayışı ve "bel altı" çalışan mizahı seyircinin ilgisini çekemedi. Mel Brooks'un en kötü filmi olarak kabul edilen filmde her şeye karşın vampir mitiyle ilgili ilginç noktalara temas ediliyordu. Mel Brooks, miti son derece iyi incelemiş ve mitin özünde bulunan dini önyargıyı tiye almıştı. Leslie Nielsen'in canlandırdığı Dracula ise vampir sinemasının en beceriksiz, en sakar vampiriydi. Filmde vampir ikonografisinde yer alan her öğeyle ilgili en az bir espri vardı. Tabuttan uyanan Dracula kafasını alçak tavana vuruyor, yarasaya dönüşen Dracula pencere camını kıracağını sanarken cama çarpıp düşüyor, Mina'yı hipnotize ederken ona yanlış yönler tarif edince Mina'nın kafası karışıyor, gölgesi Dracula'dan bağımsız olarak diğer insanların gölgeleriyle uğraşıyor ve Dracula gelinlerinin acayip yürüyüşlerini düzeltmeye uğraşıyordu. Brooks'un Dracula'sı sadece vampir sinemasının geleneklerini tiye aldığı için es geçilmemesi gereken bir filmdir.*

* Bu bölüm düzeltme sırasında bazı değişikliklere uğramıştır. Kısalan ve uzalan kısımlar vardır.

Blade (1997) (yönetmen: Steve Norrington) (yapım şirketi: New Line Cinema/Amen Ra Films)

Amerika'nın en önemli çizgi roman şirketinden biri olan Marvel Comics'in yarattığı Blade isimli kahraman birçok açıdan karşılaştığımız diğer vampir avcılarından farklıydı. Blade herşeyden önce yarı-vampirdi. Annesi ona hamileyken vampirlerin saldırısına uğradığı için Blade vampirlerin gücüne sahipti ama onların güneş ışığı, sarımsak, haç gibi zaaflarına sahip değildi. Blade'in bir diğer özelliği ise zenci olmasıydı. Bu yüzden özellikle çizgi romanları Amerika'da zencilerin ağırlıkta olduğu mahallelerde çok sattı. Blade'in çizgi romanı, kahramanın Afro-Amerikalı ve yarı-vampir olmasıyla mitte önemli bir yere sahip oldu.

Çizgi romandan uyarlanarak çekilen filmde Blade'i Wesley Snipes canlandırdı. Techno ve Hiphop müziğinin dövüş sahnelerindeki etkileyici kullanımıyla dikkatleri çeken ve bu özelliğiyle birçok filmi etkileyen "Blade"de kahramanımız akıl hocası Frost ile beraber vampirlere karşı savaşıyordu. "Blade" vampir mitinin ikonografisine çizgi romanda olduğu gibi son derece sadık olsa da, görsel olarak vampir filmlerine video klip estetiğini kazandırmasıyla Matrix dahil birçok dövüş içerikli filmi etkiledi. Tıpkı Blade'in kendisi gibi, aksiyon, martial arts, bilimkurgu ve vampir sinemasının ortak bir noktada buluştuğu melez bir türün ortaya çıkmasına neden oldu. Blade'den sonra birçok korku filmi dövüş koreografilerine kungfu'yu, çekim stillerine ise video klip estetiğini kazandırdılar. *

Vampires (1998) (yönetmen: John Carpenter) (yapım şirketi: Largo Entertainment/Storm King)

Korku sinemasının en önemli yönetmenlerinden biri olan John Carpenter'ın 1998 yılında John Steakley'in aynı isimli romanından uyarladığı "Vampires"

* Bu paragrafın son cümlesi düzeltme sırasında eklenmiştir.

“Vampirler” vampir mitinin geleneklerine son derece sadık, yenilik getirmekten daha çok kalıpları devam ettiren bir film görüntüsündeydi. Fakat filmde ismi geçen “black cross” “siyah haç” ile daha önce karşılaşmamıştık. Vampirlerin güneş ışığında yürümesini sağlayacak olan bu mitolojik nesne film boyunca vampirlerle insanların karşı karşıya gelmesine neden oluyordu. Vampirlerinden varlığından haberdar olan kilise Jack Crow’un liderliğini yaptığı bir grup vampir avcısını siyah haçı yok etmek için görevlendiriyordu. Eğer vampirler siyah haça ulaşırlarsa tüm vampir ırkı güneş ışığında yürüyebilecek ve vampirler dünyaya hükmedebilecekti.

Filmde James Woods’un canlandırdığı Jack Crow tiplemesi Van Helsing’in bir uzantısı gibiydi. Fakat Van Helsing’in esas motivasyonu bilim iken, Jack Crow’un motivasyonu intikamdı. Crow, küçük yaşta gözleri önünde vampirler tarafından katledilen ailesinin intikamını alıyordu.

“Vampires” gişede beklediği başarıyı elde edemediyse de yapımcılar filmin devam filmini çekti.

Dracula 2000 (2000) (yönetmen: Patrick Lussier) (yapım şirketi: Dimension Films/Neo Art and Logic)

Film Matthew Van Helsing’e ait müzeye giren hırsızların soygun sahnesiyle başlıyordu. Hırsızlar soyacak değerli bir şey bulamayınca değerli bir tabutu çalıyorlardı. Fakat o tabut Dracula’ya aitti. Van Helsing tarafından çağlar öncesinde öldürülen Dracula’nın tozları o tabutun içindeydi ve Dracula o müzeden çıkarılınca hırsızların kanının da etkisiyle yeniden vücut buluyordu.

Dracula 2000, her ne kadar gençlere yönelik bir film olarak lanse edilse de birçok açıdan önemli bir filmdi. İlk defa bir film, Dracula mitini orijinal eserden yola çıkarak değil, onun postmodern örneklerinden, Anne Rice’ın romanlarından, Francis Ford Coppola’nın çektiği Dracula’dan fikirler alarak ilerliyordu. Film adeta Coppola’nın Dracula’sının bittiği yerden başlıyor gibiydi.

Filmin en ilgi çekici yanı ise Dracula'nın tarihiyle ilgili enteresan bir iddiada bulunmasıydı. Filmin sonunda Dracula'nın aslen İsa'yı ispiyonlayan on üçüncü havari Judas olduğunu öğreniyorduk. Böylece Dracula'nın ve vampirlerin neden kutsal objelerden nefret ettiği de açıklanmış oluyordu.

Blade 2 (2002) (yönetmen: Guillermo Del Toro) (yapım şirketi: New Line)*

İlkinin kazandığı gişe başarısından sonra devam filmi için kollar sıvandı. Bu defa yönetmen koltuğuna İspanyol sinemasının yükselen yönetmeni Guillermo Del Toro atandı. Del Toro, 1992'de yazdığı ve yönettiği "Cronos" isimli vampir filmiyle bu janra bir hareket getirmişti. "Hunger" ve "Near Dark" gibi vampir kelimesinin geçmediği ama vampir ikonografisinden ve vampir sinemasından oldukça etkilenen bir filmdi "Cronos". Eski çağlarda bir simyacı tarafından ölümsüzlüğü sağlayan "Cronos" isimli bir alet günümüzde bir antikacının eline düşüyordu. "Cronos"un içinde sonsuza dek yaşayan bir böcek vardı, o böceğin kanı "Cronos"u kuran kişinin kanına karışıyor ve ona yaşam gücü veriyordu. Filmin önemli bir sahnesinde kanserle mücadele eden bu yüzden de cihazı ele geçirmek isteyen fabrikatör Dieter de la Guardia (Claudio Brook) "Belki böcekler tanrının en sevdiği yaratıklardır. İsa suyun üzerinde yürüdü tıpkı bir sivrisinek gibi. Ve diriliş'e bakacak olursak, bir örümcek veya bir karınca için bir taşın içinde yüzyıllarca kalıp dirilmek hiç de yabancı bir konsept değil" der. Böylece Del Toro filmin ve vampirizmin kökenini böceklere bağlayarak tüm bu miti rasyonalize etme konusunda farklı bir adım atmış olur. Guillermo Del Toro'nun "Blade 2"sine baktığımızda ise böyle bir rasyonalite kurmaya çalışmadığını ama yine de ilk Blade filmine göre bilimsel öğelere daha fazla yer verdiğini görüyoruz.

Film, yeni bir vampir türü olan "reaper"ların yükselişini ve insan kanından olduğu kadar vampir kanından da beslenen bu yeni türün vampir ve insan hayatını

* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

tehdit edişini anlatıyor. Reaper'ların doğuşunu Nyssa isimli vampir efendisi filmde şöyle açıklıyor: "Ulusal Sağlık Örgütü'yle beraber çalışıyoruz. Ülkenin kan stoğunu elinde tutanlarla çalışmak bizim için ihtiyatlı bir yöntem. Başka insan kurumlarının da finansını biz karşılıyoruz. Bunlardan biri Ulusal Bulaşıcı Hastalıklar Enstitüsü... Bildiğin gibi vampirizm bir virüs, parazitlerin tükürükleri ile yayılan bir virüs. Bu virüs insanın kan sisteminde çoğalarak onu başka bir yaşam formuna dönüştürüyor. Maalesef virüsler de evrim geçirir. Bu yeni virüsü tespit ettik adı Reaper soyu. Ve her yeni virüs gibi bu virüsün de bir taşıyıcısı var, 'sıfırıncı hastası'" [95]. Blade 2'in vampir mitine getirdiği yenilik bu yeni ırkla kalmıyor. Vampirler bu yeni ırkın insanlar kadar onları da tehdit ettiğini ve bir an evvel yok edilmeleri gerektiğini söylüyorlar. Bunun üzerine vampir filmlerinde pek sık görmediğimiz şekilde bir vampir avcısı olan Blade ve vampirler güçlerini birleştirerek Reaper'larla savaşma kararı alıyorlar. Reaper'lar fiziksel görünüşleri ile de vampirlerden ayrılıyor. Dişleri ve ağız yapıları çok farklı. Bir insan gibi görünseler de Reaper'a dönüştüklerinde tüm çeneleri açılarak Alien benzeri bir yaratığa dönüşüyorlar. Vampirlerin sahip olduğu birçok zaafa da sahip değiller. Vampirlerle ortak olan zaafları güneş ışığı. Bu yüzden Blade'in sağ kolu olan mucit Whistler'ın hazırladığı UV ışığı saçan bombaları onları imha etmek için kullanıyorlar.

Blade 2, ilk film gibi gotik ve ağır vampir filmlerinin aksine aksiyon sinemasını sırtına dayayan, bilimkurgu öğeleriyle hikayesini güçlendiren bir çizgi roman uyarlaması. Del Toro'nun vampir sinemasına kazandırdığı "Cronos"un yanında önemsiz gibi dursa da, gişedeki başarısı ile uzun süre konuşulacağa benziyor. Blade'in üçüncü bölümü "Trinity"in ise 2004 sonunda vizyona girmesi bekleniyor.

Vampires: Los Muertos (2002) (yönetmen: Tommy Lee Wallace) (yapım şirketi: Largo Entertainment/Storm King)*

---

[95] David Goyer, "Blade 2", **Daily Script**, (Çevrimiçi) http://www.dailyscript.com/scripts/Blade_II_David_goyer.html, 3 Nisan 2004

* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

John Carpenter'ın kurgucusu ve prodüksiyon tasarımcısı Tommy Lee Wallace'ın çektiği bu devam filmi düşük bütçeli, doğrudan video sektörüne yönelik bir filmdi. Ünlü rock şarkıcısı Jon Bon Jovi'nin başrolünde olan film, orijinal "Vampires"taki "siyah haç"ı arayan bir grup Meksikalı vampiri engellemeye çalışan vampir avcılarını anlatıyordu.

Dracula II: Ascension (2003) yönetmen Patrick Lussier) (yapım şirketi: Dimension Films)*

Dracula 2, yönetmen Patrick Lussier'in 2000'de yönettiği Dracula 2000'in devamı niteliğinde bir film olsa da ilginçtir Dracula'nın isminin hiç geçmemesiyle seyirciyi şaşırtır. Doğrudan video piyasası için üretilen bu düşük bütçeli Wes Craven yapımı filmdeki olaylar Dracula 2000'in hemen sonrasında başlar. Dracula bir binanın çatısında güneş ışığı ile yanmıştır. Bir üniversite hastanesine tamamen yanmış olan vücudu gelir. Bir erkek, bir kız öğrenci yanan bedenden aldıkları kan tahlilinde farklı bir şeylerin olduğunu anlarlar. Cesedin dişlerine baktıkları zaman ise cesedin bir vampire ait olduğu sonucuna vararlar. Bir vampir bulmuş olmanın sevinciyle iki doktor adayı cesedi büyük paralara satabileceklerini düşünürler. Ayrıca vampir üzerinde deney yaparak vampirizmin doğuşunu, sebeplerini ve bilimsel gerçekliğini araştırabileceklerdir. Bu motivasyonla cesedi hastaneden kaçırırlar ve diğer arkadaşlarıyla beraber vampiri şehir dışında bir eve götürürler. Orada kan banyosu yaptırararak vampiri diriltmeyi başarırlar. Dirilen vampir arkadaşlarından birini öldürür. Ardından gizemli bir vampir avcısı vampiri durdurmayı başarır. Bundan sonra ekip vampir üzerinde tıbbi deneyler yapacaktır. Fakat zamanla vampir güç kazanır ve ekipten Elizabeth'i hipnotize ederek kaçmayı başarır.

Underworld (2003) (yönetmen: Len Wiseman) (yapım şirketi: Lakeshore Entertainment) *

---

* Bu bölümler düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

"Underworld" / "Karanlıklar Ülkesi", vampir ikonografisine getirdiği yeniliklerle ve dramatik yapısındaki farklılıklarla 2000'li yılların en önemli vampir filmlerinden biri olma özelliğini taşıyor. Filmin ilk bakışta dikkat çekici bir konusu var.

Zaman günümüz, mekan ise dünya. "Matrix" ve "Batman" gibi gotik atmosferlere sahip filmleri andıran bir arka planda insanların arasında yaşayan vampirler ve kurt adamlar var. Vampirler ve kurt adamlar arasında yüz yıllardır süregelen bir savaş söz konusu. Bu savaşın kökeni filmde daha sonradan öğreneceğimiz, geçmişte yaşanan aşk üçgenlerine dayanmakta. Film her ne kadar günümüzde ve insanların arasında geçse de insanlar bu filmde figüran olmanın ötesine geçemiyorlar. Filmin çizgi romanları andıran kurgusunda vampirler ve kurt adamlar başrolde, insanlar ise arada bir görünen, seyirciye "burası dünya" hissini veren ufak detaylar konumunda.

Vampir ikonografisinde şu ana kadar vampirlerin aynada görünmediklerini sık sık gördük. Bunun tersini yapan bir filmle de karşılaşmadık. "Underworld"de bu kural tamamen ihlal edilmiş durumda, hatta ikonografinin bu önemli parçasına karşı bir duruş da söz konusu. Filmin senaristi, aynı zamanda prodüktörü ve kurt adam Raze rolündeki Kevin Grevioux şu ana kadar vampir filmlerinde karşılaştığı ve bilimsel bir temele oturmayan her kuralı göz ardı etmiş. Aynı zamanda bir mikro biyolog olan Kevin Grevioux, vampirizmi ve kurt adamlığı bir tür hastalık, bir tür virüs olarak tanımlayarak şu ana kadar tamamen insan hayalgücüne aitmiş gibi görünen ikonografiye gerçekçi bir bakış açısı getiriyor. Yine bu tavrın bir devamı olarak Grevioux vampirlerin haça duydukları korkuyu da filmde kullanmıyor. Bilimsel mantıkla örtüşmesi zor olan bir diğer vampir geleneği ise tabii ki bir vampirin bir insanı ısırarak onu bir vampire dönüştürebilmesi. Bu konuda yaptıkları bilimsel değişikliği Kevin Grevioux bir röportajında şöyle anlatıyor: "Vampirizm ve kurt adamlığı virüslerin neden olduğu ve genetik haritadaki bir bağlantıdan kaynaklanan bir hastalık olarak gösterdik. Eğer bir vampir birini ısırırsa o kişi

genellikle ölüyor ama bir kısmı ise genetik durumlarından dolayı o virüsü taşıyabiliyorlar ve bu da değişmelerine neden oluyor"[96]

Elbette "Underworld"ün boyun eğdiği bazı kurallar da var ama bunların hepsi bilimsel bir esasa dayandırılabiliyor. "Underworld"de güneş ışığı vampirleri ölümüne sebep olabiliyor. X-Files bölümünde anlatacağımız gibi insanlarda da görülen Xeroderma Pigmentosum hastalığı bu ikonografinin kullanılmasının başlıca sebebi. Bu hastalık da zaten kişinin genlerinin yanlış dizilmesinden kaynaklı, doğuştan gelen bir hastalık, bir bakıma "Underworl"ün kendi içinde çizdiği mite uyan bir ikonografi. "Underworld" vampirleri farklı güçlere ve zaaflara sahip insanlar olarak çiziyor. Bu noktada hiçbir vampirin insanları öldürerek onların kanını içtiğine şahit olmuyoruz. Başkarakter kurt adama dönüşmekte olan Michael'ı hastaneye götürdüğünde oraya daha önce sık sık geldiğini, vampirlerin kan bankasındaki kanlarla beslendiğini ima ediyor. Böylelikle "Underworld", çoğu vampir filminde kullanılan mecbüren insan öldürme kılişesini bozmuş oluyor. Vampirlerin konakladığı şatonun yemek masasında gördüklerimiz ise vampirlerin kana ihtiyaç duymaları dışında insanlardan farklı olmayan bir beslenme alışkanlığına sahip olduklarını gözler önüne sürüyor.

"Underworld" geleneksel ikonografiye uymadığı gibi ikonografiye kattığı yeni motifler de söz konusu. Vampirlerin ve kurt adamların ısırdıkları kişinin hafızasını gözden geçirebilmeleri ve onların hatıralarını kendi hafızalarına katabilmeleri filmin ikonografiye getirdiği en büyük yenilik. Bu yenilik filmin hikayesinde önemli bir yer teşkil ettiği kadar vampir topluluğu için de önemli bir konumda. Yaşlı vampirlerin ölümsüzlükleri nedeniyle vampirlerin bilgi ve deneyimlerinin depolandığı hafızaları yüz yılda bir yenilenmek zorunda. Bu yüzden topluluğun başındaki en yaşlı vampir özel korumalı bir bölmede uykuya yatıyor. Uyumakta olan vampir, ancak yaşlı bir vampirin hatıralarını kendisine aktarmasıyla uyandırılabiliyor. Yeni kuşak vampirlerden Selena, filmde uyumakta olan Viktor'u kendi kanıyla uyandırmaya kalkışınca genç vampirin deneyimleri ve hatıraları

---

[96] Rob Shan Lone, "Interviews Kevin Grevioux", **Insomniac Mania**, (Çevrimiçi) http://www.klba06722.pwp.blueyonder.co.uk/interview_Kevin_Grevioux.html, 1 Nisan 2004

Viktor'a yetmiyor, yaşlı vampir uyansa da zaman duygusundan mahrum bir şekilde yaşamak zorunda kalıyor. Eski gücüne kavuşması da zaman alıyor.

"Underworld"ün hikayesi William Shakespeare'in Romeo and Juliette'inin vampirlere ve kurt adamlara uyarlanmış versiyonu olarak adlandırılıyor. Romeo ve Juliette'te birbirine düşman iki aile, "Underworld"de vampirler ve kurt adamlarla karşılık buluyor. Juliette, Selena (Kate Beckinsale) isimli vampir, Romeo ise filmin başında insan, sonunda ise kurt adam olan Michael (Scott Speedman). Vampirler yaşadıkları şatoyla, şık kıyafetleri, üstün teknoloji silahları, ağdalı konuşma tarzları, hiyerarşik hayat biçimleriyle aristokrasiyi ve üst sınıfı temsil ederken, kurt adamlar yeraltında karanlık mekanlardaki ilkel hayatları, kirli kıyafetleri ve kaba konuşmaları ile proleter sınıfı simgeliyorlar. Filmin başında gerek başkarakter Selena'nın vampir olmasından, gerekse de tarihsel gerçeklerin vampirlerden yana olmasından dolayı seyirci vampirlerle özdeşleşiyor. Bu noktada film sonlara doğru keskin bir viraj alıyor ve aslında kurt adamların haklı bir mücadele içinde olduğunu öğreniyoruz. Vampirlerin o şatafatlı ve asil yaşamlarının ardında birbirine kumpas kuran, çıkarlara dayalı bir ilişkiler sistemine sahip olduğu ortaya çıkıyor. Savaşın başlamasında ise vampirlerin suçlu olduğu gerçeği ortaya çıkıyor.

"Underworld"ün vampir sinemasındaki cinselliğe bakış açısı da farklı. Geceyarısı Sineması editörlerinden Kaya Özkaracalar ve Canan Balan bu durumu Altyazı dergisinde yayınlanan yazısında şu şekilde açıklıyor:

> "Korku sinemasın en bereketli alttürlerinden olan vampir filmleri genellikle cinsellikle ilgili zengin metaforlar üzerinden çalışagelmiştir. Basitleştirme pahasına kısaca ifade edecek olursak, vampirler sıkça ve temel olarak cinsellikle ilgili bastırılmış güdülerin fantastik çerçevede sunumu olarak işlev görümüşlerdir. Belki de bundan dolayı, vampir, erotize edilmeye çok elverişli bir figür iken, kurtadamın erotize edilmesi o kadar kolay olmadığından olsa gerek vampir filmleri alttürü ile kurtadam filmleri alttününün kesişmesine korku sinemasın tarihinde çok az rastlanmıştır. Öte yandan Karanlıklar Ülkesi, vampirler ile kurtadamların savaşını konu alan bir aksiyon/korku karması.

Başkarakter bir vampir olduğundan, teknik olarak bir vampir filmi sayılabilir ama yalnızca kurtadamlara yer vermesi açısından değil, yukarıda kast edilen 'bastırılmış cinselliğin geri dönüşü' ekseninden farklı bir eksen üzerinden yükselmesi açısından da vampir sineması içinde ayrıksı bir yere sahip. Şimdilik kısaca ifade edecek olursak, Karanlıklar Ülkesi sınıf farklılıkları ve ırkçılık temaları etrafındaki siyasi bir eksen üzerinden yükselmesi açısından dikkat çekiyor."[97]

"Underworld"ün gişede elde ettiği başarı üzerine yapımcılar şimdiden ikinci devam filmi üzerinde çalışmaya başladı.

3.2.VAMPİR MİTİNİN PROTOTİPİ OLARAK COPOLLA'NIN DRACULASI

(1992) (Yönetmen: Francis Ford Coppola) (Yapım Şirketi: Columbia Pictures)

O güne kadar B-tipi sinemanın ve ucuz romanların konusu olarak görülen 'vampir miti' Coppola gibi büyük bir yönetmenin filme çekmesiyle, popüler ve ticari ikon olmaktan, yüksek sanatın konusu olmaya atlamıştır. Bu anlamda Coppola'nın filmi, Dracula'ya bir tür iade-i itibar sağlamıştır. Coppola, vampiri iyi çekilmiş sanatsal bir filmin konusu yaparak, üzerinde düşünülmesi gereken bir konu olarak altını çizmiş ve Bram Stoker'ın bir süredir unutulmaya yüz tutan romanını da çoksatarlar listesine taşımıştır.

Coppola'nın filmi, korku sinemasının gerçek hayranlarını ise hayal kırıklığına uğratmıştır. Onlar aradıkları dehşeti filmde bulamamışlardır. Coppola'nın

[97] Canan Balan, Kaya Özkaracalar, "Karanlıklar Ülkesi", **Altyazı Aylık Sinema Dergisi**, İstanbul, 2004 Mart, sayı 27, s.84

'baba' gibi filmlerinin hayranı olan izleyici kitlesi ise Dracula'sına mesafeli durmuştur. Sonuçta Coppola ne kendi izleyicisini, ne de türün meraklılarını tatmin etmeyen ve filmografisinde çok önemli olmayan bir filme imza atmış olsa da, türün en önemli filmlerinden birini çekmiştir. Çünkü gerek atmosfer, gerek mitin özelliklerini yansıtma olarak ve aynı zamanda Bram Stoker'ın romanının en sadık uyarlaması olarak örnek olarak ele alınabilecek bir film çekmiştir.

"Bram Stoker's Dracula", Coppola'nın masraftan hiç kısmadığı en gösterişli filmi olarak nitelenmiştir. Gerçekten de film dekor tasarımı, kostüm, makyaj, Transilvanya'nın ve 19. yüzyıl Londra'sının beyazperdeye yansıtılması yönünden mükemmeldir. Filmin ilginç bir tarafı da Dracula'nın ilk göründüğü hali dahil korkutucu olmaktan çok, tuhaf bir mizah içermesidir. "Coppola sinemasal oyuncaklarıyla oynamaktan daha önce hiç böylesine çocukça bir keyif almamıştı."[98]

Coppola, Mina ile Dracula'nın Londra'daki ilk karşılaşmasını gösterirken arka fonda bir sinematograf gösteriminin heyecanını yansıtır. Ayrıntıların çok iyi işlendiği filmin en keyifli sahneleridir bunlar. Dracula ile Mina konuşurken arkada bir adam göğsünde ve sırtında Shakespeare'in "Hamlet" afişiyle durur. Bram Stoker'ın çalıştığı tiyatronun patronu ve baş oyuncusu Henry Irving'in dönemin en ünlü Hamlet oyuncusu olduğu bilinmektedir. Üstelik daha önce değindiğimiz gibi, Bram Stoker, Dracula karakterini yaratırken Irving'in pek çok fiziksel ve karakteristik özelliğini kullanmıştı. Coppola'nın burada yaptığı Hamlet'e gönderme çok yerindedir.

Aynı zamanda Londra halkı sinematograf gösterisine çağrılmaktadır. Bu sahnenin başında sokakta yürüyen Londra halkını Coppola ilkel sessiz film tekniğiyle çekilmiş sinematograf gösterilerinin tekniğiyle sanki fotoğrafları üst üste bindirir gibi gösterir. Yıl 1897'dir. Sinematografın dolayısıyla sinemanın gelişi, artık bir şeylerin değiştiğinin habercisidir. Ve Dracula ile Mina'yı birdenbire sinematograf

[98] Hal Hinson, **"Bram Stoker's Dracula"** , Washington Post, November 13, 1992, (Çevrimiçi) http://www.washingtonpost.com/wpsrv/style/longterm/movies/videos/bramstokersdracularhinson_a0a7c7.htm, 1 Kasım 2003

gösteri salonunun içinde görürüz. Kont Mina'yı buraya sokmuştur. Perdede film oynatılırken birdenbire salonu dışarıdan ayıran perdeye Hayvanat Bahçesi'nden kaçan kurdun hayali düşer. Kurt içeriye azgın bir biçimde saldırır. Seyirciler kaçışır. Mina bayılır. Dracula kurdu okşayarak sakinleştirir. Mina'nın da kurdu okşamasını sağlar. Dracula, Mina'yı bir sinematograf salonunda büyüler ve onun kalbine girmeyi başarır.

Coppola, bu sahnede gerçeğin mi, yoksa gerçeğin hayalinin mi daha etkili olduğu sorusunu gündeme getirerek aynı zamanda efsaneye gönderme yapar. Dracula veya vampir de, gerçekte efsanedeki biçimiyle var olmayan ama mitsel yönüyle yüzyıllardır insanlığın hafızasında etkili olan bir 'hayal'dir. Coppola bu hayali sinematografla karşılaştırarak, hem anlamlı bir gönderme yapar hem de sinemanın 'büyücü', 'hipnotize edici' ve dolayısıyla 'vampirize edici' özelliğini vurgular. Bu bağlamda Coppola, Dracula'yı adeta bir peri masalı gibi anlatarak, hem kendini eğlendiren bir oyun yapmış, hem de peri masalları ve efsaneler ile sinemanın aynı işlevi gördüğünün altını çizmiş olur.

Coppola, "Bram Stoker'ın Dracula"sında usta bir şovmen olarak ortaya çıkar. Görsel öğeleri, ışık-gölge oyunları, dış ve iç mekan çekimleri adeta bir tablo gibi incelikle ve özenle oya gibi işlenmiştir. Seyirci görsel estetiğin vardığı boyutun etkisiyle korkmak yerine filmin şiirsel ve aynı zamanda matematiksel estetiğini izlemek zorunda kalır. Filmin renkleri, sinematografisi çok etkileyicidir. Ama bütün bu görüntü, müzik, kostüm, makyaj, renk, ışık ve gölgenin harika kullanımından bütünlüğü olan bir gerçek dehşet hikayesi çıktığını söylemek güçtür. Film episod episod parçalar halinde ilerler. Bu biraz da senaryonun Bram Stoker'ın romanındaki gibi günlükler ve mektuplar biçiminde gelişmesiyle ilgilidir.

Film bir haç görüntüsüyle başlar. Haç vampirin en çok korktuğu nesne ve Hıristiyanlığın simgesidir. "Yıl 1492", der dış ses, "Kostantinopolis düştü. Hıristiyanlık tehdit altında. Müslüman Türkler Avrupa'yı tehdit ediyor. Transilvanya'da Romalı bir şövalye doğdu: Prens Vlad.". Burada vampir mitinin altında yatan temel duygunun, dışarıdan ve özellikle Müslüman Türklerden duyulan

korku olduğu bir kez daha vurgulanmış olur. Hıristiyanlık alemi kendini tehlikede hissettiği için dışarıdan geldiği varsayılan tehdide karşı kendi canavarını yaratır: Vampir Dracula: Ejderhanın Oğlu. Gölgeler ordusunun Türklerle savaşı, bir çizgi film estetiğiyle verildikten ve Vlad binlerce Türk'ü kazıklara geçirdikten sonra, dış ses, Türklerin Vlad'dan intikam almak için şatoya Vlad'ın öldüğü haberini gönderdiğini söyler. Bunu duyan kocasını büyük aşkla bekleyen Vlad'ın karısı Elisabeta (Winona Ryder) kendini nehre atarak intihar eder. Hıristiyanlığı koruma seferinden zafer sarhoşluğuyla ve Tanrıdan ödül beklentisiyle dönen Vlad (Gary Oldman), karısının ölüsüyle karşılaşınca çılgına döner ve din adamlarının üstüne yürüyerek, artık Tanrıya isyan edeceğini haykırır.

Film dört yüzyıl sonrası Londra'da devam eder. Daha önce Prens Vlad'ın Transilvanya'daki şatosuna giderek ona Londra'da malikane satan Reinfeld çıldırmış ve akıl hastanesinde bir hücreye konmuştur. Orada böceklerle beslenmekte ve sürekli efendisini çağırmaktadır. Emlak şirketi bu kez genç Jonathan Harker'ı (Keanu Reeves) prensin Transilvanya'daki şatosuna gönderir. Harker nişanlısı masum ve güzel Mina'ya (Winona Ryder) veda etmek zorunda kalır. Karanlık ve kasvetli Transilvanya görüntülerinden sonra Harker şatoya vardığında Prens Vlad'ın tuhaf görüntüsüyle karşılanır. Vlad yaşlanmıştır, yukarda topuz gibi kabaran, arkadan uzun ve kalın bir örgüyle sarkan saçları beyazlamıştır. Üstünde etekleri bir gelin duvağı gibi yerleri süpüren uzun kırmızı bir giysi vardır. Bu etkileyici ve acayip görünümü korku verici olmaktan çok komiktir. Daha önceki vampir filmlerinde fraklı ve şık giysili bir centilmen olarak görünen Dracula burada kaçık bir soytarıya benzer.

Harker'ın kanını emmek isteyen üç dişi vampiri Dracula kovalarken, "O benim." der. Harker'ın boynundaki haçı görünce geriler. Dracula esas değişimini Harker'ın madalyonunda taşıdığı Mina'nın resmini görünce geçirir. Bu onun sevgili karısı Elisabeta'nın resmidir. Harker'dan ailesine, nişanlısına ve şirketine üç mektup yazmasını ve gelişini bir ay erteleyeceğini söylemesini ister. Bu arada kutulara toprak doldurtarak Londra'ya gitme hazırlıklarına başlar.

Bu sırada Londra'da arkadaşı Lucy'nin görkemli evinde kalarak nişanlısı Harker'ı beklemekte olan Mina mektubu alınca üzülür. Mina, masanın üzerindeki açık saçık illüstrasyonları olan Binbir Gece Masalları'na bakar ve 'iğrenç' diyerek kitabı yere fırlatır. Bu sırada yanına gelen Lucy, erotik yorumlar yapar. Mina utanır. Daha sonra Lucy'nin erkek konuklarıyla tek tek flört etmesini izleriz. Lucy'nin bu sahnelerde çizilen seks düşkünü kimliği, onun vampirin kurbanı olacağı konusunda ipuçları verir. Mina'da sadık eş, masum kız, çocukların annesi olabilecek bir portre çizilirken, Lucy'nin erotik hayallerinin esiri olduğu gösterilir. Lucy'nin Viktoryen toplum kurallarına göre cezalandırılması gerekir.

Elli kutu Transilvanya toprağı gemiyle Londra'ya taşınırken, topraktan Dracula kurt şeklinde çıkar ve gemiyi dehşete boğar. Gene kurt şeklinde Lucy'nin evinin bahçesine gelir, onun çekim alanına giren Lucy, ilk kurbanı olacaktır. Cinsel arzularının esiri olan Lucy koşarak kurdun kucağına atılır. Bu sahnede vampirizm açık bir biçimde cinsel ilişki metaforu olarak kullanılır. Kurdun dişleri Lucy'nin boynunda iki kırmızı delik açar. Lucy, kendisini kurttan uzaklaştırmaya çalışan Mina'ya, "Onun kanının tadı hala ağzımda," der. Mina'nın kendisine baktığını gören kurt -suratında, şimşek çakarken bir an için Gary Oldman'ın yüzünün belirdiğini görürüz- Mina'ya acıklı gözlerle, "Beni görme." der.

Bir sonraki sahnede, Prens dönemin giysileri içinde gençleşmiş görüntüsü ve tuhaf mavi gözlükleriyle Londra'nın karmaşasında Mina'nın karşısına çıktığında ilk sözleri, hipnotize edercesine söylediği, "Beni gör." olur. Bu filmde Coppola, Dracula'yı korkunç bir canavar olmaktan çok, kaderinin ve aşkının kurbanı olan zavallı, trajik bir figür olarak çizer. Gary Oldman da bu yoruma uygun olarak mükemmel bir biçimde oynar. Filmde vampirizm, yüzyılların gerisinden gelen bir hastalıktır ve tedavisi yoktur. Vampir ölmek zorunda olan, ölemeyen, ölümle huzura kavuşmayı bekleyen bir mahkumdur.

Bu sırada Lucy kan ihtiyacı ile yatağa düşer. Ona garip bir şeyler olduğunu anlayan Dr. Seaward, hocası vampirizm uzmanı Profesör Dr. Van Helsing'i acele Londra'ya çağırır. Tıp doktoru, felsefe doktoru ve aynı zamanda edebiyat doktoru

olan Van Helsing, tanınmayan hastalıklar konusunda uzmandır. Ama romanda ve filmde bilimin ve akılcı düşüncenin temsilcisi olarak yer alan Van Helsing'in ilkel batıl inançlarda mevcut olan vampire haç gösterme, sarımsak koklatma dışında herhangi bir bilimsel katkısının olmaması da ironiktir. Romandaki ironiyi yakalayan Coppola bunun üstüne giderek ve Anthony Hopkins'in güçlü oyunculuğunun da katkısıyla enteresan bir karakter yaratmıştır. Van Helsing güçlüdür, kendi haklılığına inancı tamdır ve çok acımasız yöntemlere başvurmaktan çekinmez. Filmdeki şiddet sahnelerinde kafa keserken çok soğukkanlıdır. Dracula'nın acı çekmesine karşılık o şiddetten zevk duyar gibidir. Filmdeki kurban Dracula gibidir.

Filmde aşk romandan çok daha fazla işlenmiştir. Romanda 'aşk'ın erotik yanı ağır basarken filmde romantik ve duygusal yanı ağır basar. Mina, Dracula ile birlikte olur ama bütün tutkusuna rağmen kendi durumundan acı çeken Dracula, onu da kendisi gibi zaman yolcusu bir ebedi mahkuma dönüştürmek istemez, kendisi de ölerek huzura kavuşmak ister. Mina, Dracula'nın göğsüne kazığı saplar ve başını keser. Romanın sonunda Dracula'nın başını kesen Harker olduğu halde, Coppola'nın farklı yorumu, Dracula'nın filmdeki 'aşk kurbanı' kimliğini vurguladığı gibi, Mina da erkek kahramanlar tarafından kurtarılmamış ve kendi seçimini kendisi yapmış olur. Filmde Van Helsing, Mina'nın ışığı temsil ettiğini ve karanlığı mutlaka yeneceğini söyler. Burada ışık aynı zamanda irrasyonel olan vampire karşı aklı temsil eder. Coppola bu şekilde romanın kadını korunması gereken bir aşağı cins olarak gören Viktoryen bakış açısını bir anlamda değiştirir ve kadını belirleyici role taşır.

Francis Ford Coppola'nın "Bram Stoker's Dracula", olayların günlük ve mektuplarla birlikte aktarımı ve olay dizisini aynen koruma açısından romanın en sadık uyarlaması sayılacağı gibi ona ekledikleri ve yaptığı bazı can alıcı değişikliklerle farklı bir yorumdur aynı zamanda. "Godfather" "Baba" (1972, 1974, 1990) ve "Apocalypse Now" "Kıyamet" (1979) gibi sinema tarihinin en önemli filmlerine imza atmış bir yönetmenden de düz bir vampir hikayesi beklenmezdi zaten.

3.3. EKRANDA VAMPİR

3.3.1. X-Files'tan Bilimsel Önermeler

Vampirlerin edebiyattaki ve sinema perdesindeki varlığı Mayıs 1997'de yayınlanmaya başlanan Buffy The Vampire Slayer'a kadar televizyon ekranına sadece filmlerle ve bazı dizilerin bölümleriyle yansıdı. U.F.O ve uzaylıları konu alan X-Files'ın 'Bad Blood' isimli beşinci sezonda yayınlanan bölümü bunlardan biriydi. Vince Gilligan'ın yazdığı, Cliff Bolle'nin yönettiği bölüm, X-Files dizisinin doğaüstü olaylara bilimsel bakışının bir diğer örneği olarak vampir fenomenine gerçekçi bir yaklaşım getiriyordu. Dallas'a bağlı Chaney isimli kırsal bir kasabada geçen bölümde ineklerin gizemli bir şekilde öldürüldüğünü öğrenen ajanlar kasabaya gidiyorlardı. Vampirleri dişleri uzayan, garip görünümlü ve gotik varlıklar olarak göstermektense insandan hiçbir farkı olmayan, sadece kan içerek yaşayan bir insan ırkı olarak tanımlayan bölüm, kurgusunun, müziğinin ve dramatik akışının farklılığıyla da kendine has hayranlar edindi, daha da önemlisi vampir fenomenine karşı duruşuyla bilimsel çevrelerin dikkatini çekti.

Vampir olgusunu, psikolojik bir saplantı olan Haematodypsi ile açıklayan bölümde Haematodypsi özellikle kırsal bölümde baş gösteren, insan kanı içerek cinsel doyuma ulaşacağına inanan insanların saplantısı olarak anlatılıyordu. Aynı bölümde bazı insanlarda genetik olarak ışığa duyarlılık ve sarımsağa karşı bir alerji olduğu, bu ve bunun gibi benzerliklerin vampirlere duyulan ilginin artmasına neden olduğu iddia ediliyordu. Bu hastalıklardan ilki Porphyria. Porphyria, enzim eksikliğinden dolayı ışığa karşı duyarlılığı doğuran, sonradan oluşan bir deri hastalığı. Bu hastalığın nedenleri henüz tam olarak açıklanamıyor ve bilinmeyen hastalıklar kategorisinde değerlendiriliyor. Bu hastalıktan mustarip insanların derileri tıpkı bazı vampir romanlarında anlatıldığı gibi kırmızımsı oluyor.

Aynı bölümde vampirlerle ilişkilendirilen diğer insan hastalığı ise Xeroderma Pigmentosum. XP olarak da bilinen bu hastalık doğuştan geliyor ve bu hastalığa sahip çocuklar güneş ışığına çıkamıyor. Güneşte kaldıkları zaman ciltlerinde tedavisi imkansız yanıklar ve yaralar meydana geliyor. Nörolojik bir hastalık olarak kabul edilen XP, DNA'ların bozuk dizilişinden kaynaklanıyor ve tedavisi hayat boyu sürüyor. Bu bilimsel önermeler dışında bölümde vampirlerle ilgili daha önce hiçbir yerde karşılaşmadığımız bir başka gelenek de yer alıyordu, bu da vampirlerin öldürdükleri kurbanlarının ayakkabı bağlarını çözmesiydi.

Amerika'nın bazı bölgelerinde ineklerin gizemli ve açıklanamaz şekilde öldürülüşüne dair haberlerden etkilenerek yazılan "Bad Blood" vampir kültünden yola çıkarak gerçek hayatta vampirler gibi kan içerek yaşamayı tercih eden, tamamen sıradan görünen insanların olduğunu iddia ediyordu.

Doğaüstü konuları ele alan diğer popüler televizyon dizilerinden "Alfred Hitchcock Presents: Night Creatures" "Alfred Hitchcock Sunar: Gece Yaratıkları" , "Amazing Stories" "Olağanüstü Öyküler", "Twilight Zone" "Alacakaranlık Kuşağı" (1986 sezonunda gösterilen "Monsters" isimli bölüm) ve "Tales From The Crypt" (1990-1991 sezonunda yayınlanan "The Reluctant Vampire" isimli bölüm) de vampirlere yer verdiyse de X-Files'ın yukarıda söz ettiğimiz bölümü kadar önemli değildi hiçbiri.

3.3.2 Vampir Avcısı Buffy Ve İyi Huylu Vampir Angel

Vampir miti televizyonda saydığımız diziler tarafından zaman zaman materyal olarak kullanıldıysa da sadece vampir olgusu üzerine yapılan tek dizi "Buffy The Vampire Slayer" oldu. Amerikan televizyonunda olduğu kadar, başta İngiltere olmak üzere ellinin üzerinde ülkede gösterilmekte olan ve 90 kuşağının sembol dizilerinden biri olan "Buffy The Vampire Slayer", şu an Hollywood'un en çok kazanan senaristlerinden Joss Whedon'ın sinema projesiydi. Whedon'ın senaryosu 1992'de Fran Rubel Kuzui yönetmenliğinde uzun metraj bir film olarak çekildi. Film gişede battı ve şirketin zarar etmesine neden oldu. 1995'te Whedon, Buffy isimli vampir avcısının etrafında ördüğü vampir konseptini network'üne sattı ve 10 Mart 1997'de dizinin birinci bölümü yayınlandı. İlk bakışta tipik bir gençlik dizisi görünümünde olan "Buffy The Vampire Slayer"ın önemi zamanla ortaya çıktı ve akademik tartışmalarda ele alınan, üzerine psikolojik ve felsefi çözümlemeler yapılan, hakkında analiz kitaplarının yazıldığı bir televizyon fenomenine dönüştü.

Dizinin en ilgi çekici yanı, klişeleri ters yüz etmesiydi. O ana kadar sinema ve edebiyatta sık sık kullanılan "sarışın aptal" prototipini "sarışın kahraman"a dönüştürüyordu. Sarah Michelle Gellar'ın oynadığı Buffy karakteri dışarıdan bu prototipin bir uzantısı gibi görünse de aslında dünyayı vampirlerden ve kötülüklerden kurtarmak için gönderilen "seçilmiş kişi"ydi. Dizinin yıktığı klişeler bununla da kalmadı, senaryo kuramı üzerinde uzmanlaşan Joss Whedon sık sık dogma olarak kabul edilen senaryo kalıplarını Buffy'in bazı bölümlerinde yıktı. Protagonist ve antagonistin kim olduğunun belli olmadığı bölümler bu postmodern tavrın bir ürünüydü. 24 dakika boyunca tek bir repliğin olmadığı 'Hush' isimli bölüm televizyon tarihinde en uzun sessiz süre olarak kayda geçti. Halk tarafından en sevilen karakterlerin ölmesi ise ticari televizyon dizisi mantığının Buffy'de işlemediğini gösteriyordu. Bu bakımdan Buffy'in annesi Joyce'un beynindeki ur yüzünden gelen ölümü ve o ölüme karşı tüm karakterlerin tepkisinin anlatıldığı The Body isimli bölüm televizyon tarihinde eşine rastlanmayacak kadar ayrıksıydı.

Buffy biçimsel yeniliklere yer verirken içeriğinde de televizyon dizilerinde karşılaşmadığımız ölçüde alt metinlere veriyordu. Dizinin ilk sezonundaki antogonist Master isimli vampir yeraltında örgütlenen bir vampir klanının efendisiydi. Master ortaçağda yeryüzünde birçok katliamın sorumlusu bir vampir iken bir lanet sonucunda yeraltında yaşamaya mahkum oluyordu. O günden bugüne çeşitli şekillerde hapis olduğu yerden çıkmaya çalışan Master'ın büyük bir sallantıyla beraber yeryüzüne çıkacağına dair bir kehanet ilk sezon boyunca Buffy ve arkadaşlarının en büyük kabusuydu. Bu kabus, Amerikalıların 1900'lü yıllarda yaşadığı bir paranoyanın dışavurumu. 1906'da San Francisco'da yaşanan depremden sonra California'da büyük bir panik yaşandı. O yıllarda kulaktan kulağa 'the big one' 'büyük deprem' miti yayıldı, bu kitlesel paranoya zamanla ülkenin diğer eyaletlerine de yayıldı ama esas olarak California'da uzun süre insanları etkiledi. Deprem ve facia korkusu ile Buffy'deki Master'ın yeryüzüne çıkış kehanetinde kullanılan "sallantı" gibi kelimeler tesadüften ibaret değil. Joss Whedon'ın röportajlarında Buffy'deki olayların geçtiği Sunnydale'in California olduğu gerçeği ortaya çıkıyor. Ayrıca Sunnydale'in cehennem boyutu anlamına gelen Hellmouth / Cehennem Ağzı üzerine kurulmuş olması bu fantastik şehir ile California arasındaki jeolojik benzerliğin altını çiziyor.

Amerikan halkının deprem korkusuna yönelik yazılan bu ilk sezon boyunca irili ufaklı depremler meydana geliyordu. Fakat hedeflenmiş tek bilinçdışı korku bu değildi. 1990 ortalarında Amerikan gazetelerinin manipülasyonuyla birlikte halkta bir vampir korkusu baş göstermişti. Yine medya tarafından Chupacabra diye isimlendirilen bu vampir, gazeteler tarafından beş feet uzunluğunda ve kırmızı gözlü olarak tanımlandı.[99] Los Angeles'ta Latin'lerin ağırlıklı olduğu bazı mahallelerde dedikodulardan etkilenen aileler çocuklarını belli bir süre okula göndermedi. "Buffy The Vampire Slayer" dizisindeki bir karakteri ele alan "Angel" dizisinde bu olay atlanmadı ve Latinlerin vampirlere duyduğu inançtan dolayı Latin'lerden ve zencilerden oluşan bir vampir avcısı takımı Angel'la birlik oldu. Bu aynı zamanda Buffy ve Angel dizilerinin yerleşmiş televizyon kurallarını yıkma yönündeki bir

[99] Kaveney, Roz, **Reading the Vampire Slayer**, s.44

başka hamleydi çünkü daha önce Amerikan dizilerinde Latin'ler ve kenar mahallelerde oturan zenciler, beyazlara karşı bir tehdit, bir tehlike gibi gösteriliyordu. Oysa Buffy ve Angel'da onlar karşımıza beyazları farkında olmadıkları vampirlerden ve iblislerden koruyan bir çete olarak konseptte yer aldılar.

Angel ve Buffy dizileri vampir mitolojisine 'iblis' kavramını da kazandırdı. İblisler, vampirler gibi değildi. İnsanoğluyla hiçbir akrabalıkları yoktu 'iblis'lerin. Buffy ve Angel'da şu ana kadar 300'ün üzerinde farklı iblis tanıtıldı.[100] İblisler her ne kadar çizgi roman karelerinden fırlamış gibi duran tamamen gerçekdışı yaratıklar olsalar da Joss Whedon onları özellikle insanların bilinçdışındaki korkuları, psikolojik bozuklukları ve paranoyaları sembolize etmelerini sağlayarak vampir mitolojisinde yer alan yaratıklara farklı bir boyut kattı. Bu yüzden, Joss Whedon, Buffy'de ruhu olduğu için geçmişte işlediği suçların vicdan azabını yaşayan Angel'ın aslında alkol tedavisi gören bir adamın alegorisi olduğunu söyler. İblislerin ve vampirlerin çoğu zaman insanlar tarafından kontrol edildikleri için kötülüğü seçmeleri Amerika'daki toplumsal yozlaşmaya işaret ederken, iblislerden kurulu bir orduyu amaçlayan gizli devlet birimleri ile Amerika'nın silahlanma politikası eleştiriliyordu.

Buffy'de toplumsal tabular da yıkıldı. Buffy'nin en yakın arkadaşı Willow'un Tara karakteriyle lezbiyen bir ilişkiye girişmesi Amerika'da büyük bir yankı uyandırdı. Eşcinselliğin gençlere ve çocuklara yönelik bir televizyon dizisinde yer almasından rahatsız olan ebeveynler Buffy'in yayından kaldırılması için imza kampanyaları başlattı. Willow ile Tara arasında geçen bazı diyaloglar bu yüzden sansüre uğradı. Türkiye'de diziyi yayınlayan CNBC-E kanalı da Willow ile Tara arasında geçenleri kısaltma yoluna gidiyor. Willow ile Tara ilişkisi aslında dizideki karakterler arasındaki eşcinsel, hatta uygunsuz aşk trafiğinin gün ışığına çıkanı. Xander'ın dizideki diğer tüm erkekleri kıskanıyor oluşu, bastırdığı bilinçaltı eşcinsellik ile açıklanabilir. Giles'ın tüm gözetmen ilkelerini bir kenara koyarak prensiplerinden ödün vermesi ise Buffy'e karşı bir tutku beslediğini gösteriyor.

[100] Buffy World, www.buffyworld.com

Buffy'yle beraber alışılmış vampir konsepti de değişti. Bu vampirler –Blade'de de olduğu gibi- kalplerine kazık saplanınca toza dönüşen vampirlerdi, Whedon'ın vampirleri böyle tasarlamasının nedeni fantastik olayların insanlara fark ettirmeden gerçek dünya içinde daha kolay gerçekleşmesi yatıyordu. Böylece her gece devriyeye çıkan vampir avcısı Buffy'nin öldürdüğü vampir cesetlerini bir bir gizlemesi de gerekmeyecekti. Vampirlerin doğası gereği aynadaki görünmezlikleri Buffy'de de vardı ama kameralarda –Dracula 2000'in tersine- görünebiliyorlardı. Vampirlerin haça karşı duydukları korku var olmakla beraber dizi boyunca çok nadir kullanıldı. Sarımsak faktörü ise hemen hemen hiç kullanılmadı. Buffy'nin vampir figürüne getirdiği en önemli yenilik ise vampirlerin bir ruha sahip olmadığını iddia etmesiydi. Bir insan vampire dönüştüğünde ruhunu kaybediyordu. Bu varsayımdan hareketle Angel isimli ruhlu vampiri de aynı dizide izledik. Angel aslında, 1700'lü yıllarda Darla isimli tehlikeli bir vampir tarafından vampire dönüştürülmüş ve gittiği her yere dehşeti getirmiş yeryüzündeki en kötü vampirlerden biri olan Angelus'tu. Tüm aile bireyleri dahil yüzlerce insanı hedonist zevkleri uğruna öldüren Angelus, Romanya'da bir çingene kavmindeki çocukları öldürünce çingeneler tarafından lanetlendi ve bir ruha sahip oldu. Böylece ruha sahip olan Angel sonsuz hayatı boyunca daha önce işlediği suçların vicdanında yarattığı yarayla yaşamak zorunda kalacak ve hiçbir zaman mutlu olamayacaktı. Eğer bir an bile kusursuz mutluluğa ulaşırsa yeniden kötü vampir Angelus olacaktı. "Kusursuz mutluluk" ise dizide erotizmle sembolize diliyor, aşık olduğu insanla kurulan cinsel ilişki anlamına geliyordu.

Buffy'deki erotizmde Dracula'daki erotizm anlayışını çağrıştıran bazı kodlar da mevcut. Dizide gerçekleşen her aşk önce platonik aşk ile başlıyor, bunun en belirgini Spike ile Buffy'nin aşkı. Bir sezon boyunca Spike'ın aşkına karşılık vermeyen Buffy, ölüp de Willow tarafından tekrar hayata döndürüldüğünde Spike'ın aşkını anlamaya başlıyor. Dracula'nın aşkını ölüme yaklaşırken daha da çok hisseden Mina gibi.

Vampir mitini 2000'li yıllara taşıyan Buffy The Vampire Slayer, kendine has açılımlarıyla, alegori zenginliğiyle, postmodern tavrıyla ve vampir olgusunu popüler bir zeminde ciddiyetle işlemesiyle 90'lı yılların sığ vampir filmlerinden daha fazla sinematografik öğeler taşıyor.

3.4 HOLLYWOOD VAMPİR MİTİNİN TÜRK SİNEMASINA YANSIMASI *

Drakula İstanbul'da (Yönetmen: Mehmet Muhtar) (1953)

Türk Sineması'nın ilk korku filmi olarak bilinen ama hakkında çok kısıtlı bilgi bulunan ve kayıp olan "Çığlık" (1949) tam olarak türün özelliklerini taşımadığı için, Türkiye'de korku sineması denilince ilk akla gelen film "Drakula İstanbul'da"dır. Mehmet Muhtar'ın yönettiği filmin senaryosunu Ümit Deniz, Ali Rıza Seyfi'nin Bram Stoker'ın romanının serbest bir uyarlaması olan Drakula İstanbul'da adlı romanına dayanarak yazmıştır. Drakula İstanbul'da filmi aslında sinemamızda o yıllarda revaçta olan Hollywood kahramanlarını İstanbul'a taşıma modasının bir sonucudur. Bu bağlamda Tarzan, Şarlo ve Görünmeyen Adam'dan sonra Dracula'ya da İstanbul yolu görünmüştür. Yeşilçam Sineması'nın özgün senaryo üretmek yerine Hollywood filmlerinin senaryolarını alıp isimleri ve yerleri değiştirerek aynen filme çektiği ve aynı senaryo formülü üstüne yüzlerce film yaptığı bilinen bir gerçektir.

Drakula'nın Osmanlılarla Kazıklı Voyvoda olarak varolan tarihsel ilişkisi nedeniyle Drakula'yı İstanbul'a getirmek pek zor olmamış ve pek çok Hollywood taklidi filmin tersine bir inandırıcılık ve özgünlük boyutu kazandırmıştır. Filmin yapımcılığını üstlenen Turgut Demirağ pek çok türü denemiş ve farklı türlerin ülkemizdeki ilk örneklerini yapmaya meraklı bir prodüktördü. Mehmet Muhtar da polisiyeden mevlüde pek çok farklı film çekmiş okullu bir yönetmendi. Görüntü yönetmenliğini Özen Sermet'in, sanat yönetmenliğini Sohban Koloğlu'nun yaptığı filmde, Avusturyalı oyucu Annie Ball, Bülent Oran, Ayfer Feray, Atıf Kaptan, Cahit Irgat, Münir Ceyhan ve Kemal Emin Baran rol almıştı. Sanat yönetmenliğini Sohban Koloğlu'nun yaptığı film stüdyoda özel dekorlar önünde çekilmiş, bazı sahneler için Turgut Demirağ'ın köşkü kullanılmıştı.İlginç olan filmin dekorlarını yapan Sohban Koloğlu'nun kendisinin ve yönetmenin daha önce hiçbir Dracula filmini izlememiş olduklarını söylemesiydi: "Filmin dekorlarını yapmadan önce herhangi bir Drakula

* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

filmi seyretmemiştim. Filmin yönetmeni Mehmet Muhtar da öyle. O zamanlar filmin çoğu platoda çekilirdi. Bizim Drakula İstanbul'da için de böyle oldu. Dekorda hem şatonun dahillerini ve mezarlığı, hem de Annie Ball'ın temsil verdiği tiyatroyu inşa ettik. Tek bir istisna oldu: Kadın kahramanımızın yatak odası, o da teknik nedenlerden dolayı Drakula'yı yarasa şekliyle pencereden odaya girmesi gibi. Bu yüzden bu sahneler yapımcının (Turgut Demirağ'ın) köşkünde çekildi."[101] O zamanın Yeşilçam şartları elbette Hollywood'daki teknik imkanlarla yarışamazdı. Bu yüzden gerekli görsel efektleri yaratmak için akla gelen her tür hile kullanılmıştı. Mezarlıktaki sis sahnesi için kameranın önünde yatan kırka yakın kişi sigara içmiş, sigaralarının dumanını Kont Drakula'nın şatosunun maketine doğru üflemişlerdir.[102]

And Filmin hazırladığı bültene göre filmin konusu şöyleydi:

"İstanbul'lu bir Türk genci olan Azmi, Karpatların eteğindeki Kont Drakula'nın şatosuna sekreterlik vazifesiyle gider. Şatonun ve kontun bu civarda iyi bir şöhreti yoktur. Meşhur Kazıklı Voyvoda'nın torunlarından olan Drakula Kontu'ndan herkes korkmaktadır. Onun kan emen bir vampir olduğundan bahsedilmektedir. Para biriktirip nişanlısı ile yuva kurmak için buraya çalışmaya gelmiş olan Azmi, önceleri hiçbir şey farketmez. Fakat aradan zaman geçtikçe şüpheleri artmaya başlar. Kontun yemek yediğini hiç görmemiştir. Drakula Azmi'de bulunan Kur'an ve sarımsak çiçeğinden çok korkmaktadır. Nihayet şüpheleri iyice artan genç adam bir gün şatoda kendisine men olunan odalara girer ve orada Kont ile üç genç kızın ölü olarak yattıklarını görür. Esasen o zamana kadar Kont da daima hava karardıktan sonra ortaya çıkmaktadır. Nihayet bir gece azmi uykusunda bazı sesler duyar, kalkıp pencereden bakınca ölü olarak gördüğü üç genç kızın şato duvarlarında kertenkele gibi dolaştığını görür, baygınlık geçirir, bu arada da vampirler onun kanını emmeye başlarlar.

Bu duruma son vermek için bin güçlükle şatodan kaçıp memleketine dönen genç adam burada durumu yakınlarına ve nişanlısına anlatır. Bu sırada Kont Drakula da kızlarıyla birlikte sandıkların içinde İstanbul'a gelmiş ve bir mahzene yerleşmiştir.

---

[101] Burçak Evren, "Türk Sinemasında Korku Filmleri", **Antrakt Aylık Sinema Dergisi**, İstanbul, Şubat 2004, sayı 77, s.13
[102] a.e.

Azmi ve nişanlısının peşlerini bırakmayan Kont ile kızları nihayet Azmi'nin nişanlısının da kanını emmeye başlarlar. Kıza nişanlısı ve yakınları kan vermek suretiyle ancak onun hayatta kalmasını temin ederler. Bu arada Vampirler konusunda büyük bilgisi olan bir doktor hadiseyi öğrenip Azmi'lere gelir ve Drakula ile mücadeleye başlar. Odalara sarımsak çiçekleri asmak suretiyle Drakula'yı uzaklaştırmaya çalışır. Fakat bu arada Azmi'nin nişanlısı da vampir olmuş ve geceleri kan emmeye başlamıştır. Bin bir güçlükten sonra ihtiyar doktor nihayet Drakula'nın izini sürdürmeye muvaffak olur ve bir gece onların kaldığı mahzene giderek bütün vampirleri tahta kazıklarla toprağa çakar ve bu da kan emen hortlak Drakula'nın ve diğer vampirlerin sonu olur."[103]

Görüldüğü gibi filmin konusu hemen bütün Dracula filmleriyle benzerlikler taşır ama Kont Dracula'nın atalarının Türklerle tarihsel bağlantısı düşünülürse vampirin İstanbul'a gelmesi Londra'ya şato almaya gitmesinden çok daha inandırıcıdır ve filme bir özgünlük katmaktadır.

Filmin özgünlüğü ve atmosfer kurmasındaki başarı o yıllarda eleştirmenlerimizin gözünden kaçmış, "Drakula İstanbul'da" kötü eleştiriler almıştır. Bunlardan biri "Film, film olarak vasattır... istenildiği gibi ne hakikaten korkunç bir film olmuş, ne de gülünç. Senaryoda bir çok hatalar vardır. Senaryonun realize edilişinde de aynı hatalar, bilhassa bir parça detay eksikliği, yani hadiselerin, vak'aların izahına yarayacak olan teferruat eksikliği var..." şeklinde olmuştur. Bu eleştiriden 45 yıl sonra, 1998 yılının Temmuz ayında ABD'in Maryland eyaletinde düzenlenen bir korku filmleri festivalinde izleyiciyle buluşur "Drakula İstanbul'da". Film o kadar beğenilir ki, seyirci filmin bir kere daha oynamasını talep eder. Ve film İngilizce altyazı ve simultane çeviri olmadan bir kez daha gösterilir. Filmin bitiminde seyirci beğenisini ayakta dakikalarca alkışlayarak ortaya koyar.[104] "Drakula İstanbul'da" yurtdışında piyasaya çıkan birçok Drakula ansiklopedisinde ve vampir filmografilerinde olumlu sözlerle anılır.

---

[103] a.e.
[104] a.e., s. 14

SONUÇ

"Hollywood Sineması'nda Vampir Miti" başlıklı tezimde vampir mitini tarihsel kökeni ve edebiyattaki örnekleriyle birlikte ele aldım. Hollywood, 1930'lu yılların başında korkunun seyircilerin ilgisini çekebileceğini düşünerek korku türünün en korkutucu öğelere sahip alt türü olarak vampir filmlerini birbiri peşi sıra çevirmeye başladı. Türün ilk örnekleri Dracula efsanesi üzerine inşa edilmiş birbirine benzer filmlerdi. Filmlerle efsaneleri ve edebiyattaki romanları karşılaştırdığımda, Hollywood Sineması'nda yaratılan mitin tüm özellikleri, klişeleri ve kalıplarıyla, tarihteki ve edebiyattaki miti tekrarladığını, bunun yanı sıra farklı çevre ve koşullarda miti yeniden yarattığını ve günümüze getirdiğini gördüm. İlk vampir filmlerinde, mite adını verecek kadar ünlü temsilcisi Dracula ucuz stüdyo korku filmlerinin fazla derinleştirilmemiş, tek boyutlu canavarı olarak yer alırken 90 sonrasında psikolojik bir derinlik ve alternatif bakışlar üretilmeye başlandı. Coppola'nın "Dracula"sı, Neil Jordan'ın "Vampirle Görüşme"si türün hem sanatsal olarak yüksek düzeyi, hem de mite kattığı psikolojik ve felsefi boyutlarla öne çıkan başat örnekleriydi.

Postmodernizmin bakışı da vampir mitine hem popüler bir kült yaratma, hem de farklı okumalarını yapma özelliğiyle vampir filmlerini etkiledi. Vampir kimliği değişim geçirdi, soylu ve karizmatik bir prensten adi bir sokak serserisine, maskeli bir komik canavara dönüştü. Günümüzün 'Hamlet' gibi klasikleşmiş oyun kahramanlarını bile değiştiren, eski eserlerin 'yeniden yapımı' anlayışından Dracula'nın da nasibini alması kaçınılmazdı. Sonuçta Hollywood, insanlığın kültür mirasını bütün hikayeleriyle kullanan ve popüler ticari meta haline getiren büyük bir gösteri endüstrisidir. Gösteri endüstrisi, bir 'mit'i veya klasik eseri alıp değiştirdiğinde, onu popüler gerçekliğe transfer eder. Gerçekleri ters yüz eder. Angel gibi iyi vampirleri devreye sokar. Buffy gibi yeni ve modern vampir avcıları yaratır. Buffy'nin olumlu yanı genç bir kıza vampirleri yok edecek güç ve yetenekler

vererek geleneksel vampir avcılarının eril kimliğini kırmasıdır. Vampir filmlerinde 'kadın'ları korunması gereken ve kötülüğün etkisi altına girmeye eğilimli zayıf varlıklar olarak gösteren eril bakış açısı da Buffy The Vampire Slayer'daki popüler tiplemeyle farklı bir cinsiyet kimliği kazanır. Katherine Bigelow'un 'Near Dark' adlı filmi de gerek kadınlara bakış açısı gerekse uyuşturucu ile kan içicilik arasında bağlantı kurması, vampir mitini Amerika'nın ortasındaki punk ortamına taşıması ve 'iyi baba'nın oğluna kanını vererek onu vampirlikten kurtarması gibi izlekleri ile 'vampir' mitine farklı bir soluk ve derinlik kazandırmıştır.*

Postmodernizmin vampir mitine getirdiği olumsuz özellik ise, iyi - kötü gibi etik değerlerde kavram kargaşası yaratmasıdır. Bu, Hollywood'un canavarları meleklere, melekleri canavarlara dönüştürme özelliğinin tipik bir örneğidir. Günümüzde zaten iyi- kötü kavramları görecelidir. Görecelilik, bir yandan alt kimliklere kendilerini ifade etme özgürlüğü tanır, diğer yandan, herkesin kendi doğrusu varsa ve evrensel bir doğru yoksa, mücadele etmenin de bir anlamı olmadığı fikrini yayarak, kitleleri edilginliğe ve rahata alıştırır. Küreselleşme boyutunda ele aldığımızda kitlelerin düşünme ve karar verme yetisinden yoksun salt seyirciye dönüştürüldüğü tek merkezli küresel dünyamızda her şeyin bir eğlencelik olarak görülmesi, sessiz yığınları, kinizme, kayıtsızlığa ve pasifliğe iten önemli bir faktördür.*

Popüler kültür insanlık kültürüne mal olmuş bütün imgeleri olduğu gibi 'vampir' imgesini de pazarı olan anonim bir imge olarak kullanmaya devam ediyor. Üstelik bu imge eskiden olduğu kadar inandırıcı ve dolayısıyla da korkutucu değil. Türler arasındaki farklar azalırken eskiden B-tipi olarak kabul edilen filmlerle düzeyli ve sanatsal olarak kabul edilen filmler arasındaki sınırlar da kalkıyor. Vampir filmleri daha önce B-tipi olarak kabul edilirken bugün film festivallerinin özel bölümlerinde gösteriliyor. 23. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde Murnau'nun "Nosferatu"su piyano eşliğinde özel gösterimde festivalin en seçkin gösterimi olarak

* Bu paragraf düzeltme sırasında değişikliğe uğramıştır.

sunulurken Werner Herzog'un Vampir "Nosferatu"su (Vampir- Phantom Der Nacht Nosferatu) da gösteriliyor. *

"Drakula İstanbul'da"(1953) adlı yerli filmin ülkemizde çekilmesini Hollywood'daki vampir mitinin dolaylı etkisi olarak görebiliriz. Bu filmin bir önemi de Bram Stoker'ın Dracula'sı ile bizim tarihimizde Kazıklı Voyvoda olarak bilinen Eflak Prensi Vlad Drakula arasında ilk kez bağ kurmasıydı. Bugün hala merak uyandıran, izleyen veya izlemeyen herkes tarafından 'kült' film olarak kabul edilen "Drakula İstanbul'da" gibi bir filmin varlığı, Türkiye'de sinemaseverin ve halkın vampirlere duyduğu ilgiyi gösterir. Amerikan sinema endüstrisinin katkısıyla büyüyen bu mit Anadolu'da epey rağbet görmektedir. Vampir lakabını alan deliler ve katiller ile sık sık vampir betimlemesiyle yan yana gelen politikacılar ve dolandırıcılar bunun bir göstergesidir. "Buffy" ve "Angel" gibi dizilerin prime time'da yüksek ratingler elde ediyor olmaları, bir dönem Star TV'de yayınlanan Şemsi İnkaya'nın başrolünde oynadığı "Efsane" isimli dizi ve popüler televizyon programı Zaga'da Erkan Taşdoğan'ın oynadığı Pamir Komutan isimli komik vampir tiplemesi ülkemizde vampirizme duyulan merakın televizyon ekranlarındaki kanıtlarıdır. Sinan Çetin'in yapımcılığını üstlendiği, Durul ve Yağmur Taylan'ın yönettiği "Okul" isimli filmde ise vampir sinemasına dahil edilmese de, Sinem Kobal tarafından canlandırılan Şebnem karakterine Derya Bengü tarafından uygulanan makyajın vampir prototipinden esinlendiği barizdir. Türk sinemasının farklı türlere yeniden el attığı bu dönemde bir vampir filmiyle karşılaşırsak kimse şaşırmayacaktır.*

Dracula'nın Batı'nın Doğu hakkındaki önyargılarını, korkularını ve cehaletini yansıttığını bugün Batılı yorumcular da kabul ediyor. Diğer yandan Karl Marx'ın da sermaye için "vampir gibi canlı emeğin kanını içerek yaşayan ölü emek" benzetmesini kullanması da hayal ürünü olan vampir imgesinin gerçek hayatta başka somut karşılıkları olduğunun bir ifadesidir. Oysa günümüzün gerçeklerle hayalleri birbirine karıştıran, 'gerçekliğin' tersyüz edildiği, simülasyonun veya sanal alemin

* Bu bölümler düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

gerçeğin yerini almaya başladığı, en azından kafaları karıştırdığı dünyasında artık 'vampir' de ne olduğu belirsiz, silik bir kopyadır. Belki de artık sadece sanatçılar için bir malzemeden öte bir şey değildir. Fakat insanoğlunun hayalgücünden doğmuş her mit gibi "içi boşaltılmış" ürünlere malzeme olduğu dönemler olsa da, hayalgücü var oldukça büyümeye, gelişmeye, yeni açılımlar kazanmaya, yepyeni hikayelere, romanlara ve filmlere sebep olmaya, insanlığın kafasını meşgul etmeye devam edecektir.*

* Bu bölüm düzeltme sırasında metne eklenmiştir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

ABİSEL, Nilgün: **Popüler Sinema ve Türler**, İstanbul, Alan Yayıncılık, 1995, s.116-180

BERKTAY, Fatmagül: **Tarihin Cinsiyeti**, İstanbul, Metis Yayınları, 2003

CAMPBELL, Joseph: **The Power of Myth**, New York, Doubleday, 1988

COLBY, Vineta: **World Authors: 1985-1990**, New York, The H.W. William Company, 1995

DUNDES, Alain ed., **The Vampire-A Casebook**, Wisconsin, The University of Wisconsin Press, 1998

FLORESCU-MCNALLY, Radu, Raymond: **Drakula ya da Kazıklı Voyvoda Eflak Prensi III.Vlad Tepeş'in Yaşamı**, İstanbul, Doğan Kitap, 2000

HOMEROS: **Odysseia**, çev. Azra Erhat, İstanbul, Sander Yayınları, , Magill, Frank N., New York, Henry Holt & Co.,1994

KAVENEY, Roz: **Reading the Vampire Slayer**, New York, I.B.Tauris, 2002

LUCY, Niall: **Postmodern Edebiyat Kuramı: Giriş**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2003

NOWELL-SMİTH, Geoffrey: **Dünya Sinema Tarihi,** Çev. Ahmet Fethi, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2003

ORR, John: **Sinema ve Modernlik,** Ankara, Ark/ Bilim ve Sanat Yayınları, 1997

OSKAY, Ünsal **Çağdaş Fantazya Popüler Kültür Açısından Bilim-Kurgu ve Korku Sineması**, Ankara, AYKO Yayınları, 1982, s.109-110

ÖZDEMİR, Selda Tan: **Kara Filmler: neo-noir'dan future noir'a**, İstanbul, Altıkırkbeş Yayınları, 2003

PIPE, Jim:	**In the Footsteps of Dracula**, Connecticut, Copper Beech Boks, 1995
RICKELS, Laurence A.:	**The Vampire Lectures**, Minneapolis, University of *Minnesota* Press, 1999
SILVER-URSINI, Alain, James:	**The Vampire Film**, New York, Limelight Editions, 1997
STEELE, Donia Ann ed:	**Night Creatures: The Enchanted World**, Virginia, Time-Life Books, 1985
STOKER, Bram:	**Dracula,** İstanbul, İthaki Yayınları, 2003-11-03
WALKER, Barbara G.:	**The Women's Encyclopedia of Myths and Secrets**, San Francisco, Harper, 1983, s.1039-1042
1983	**Mysteries of Mind, Space and Time: The Unexplained,** Connecticut, H.S. Stuttman Inc. vol.25, s. 3005-3020
1976	"Slavic Beliefs", **The New Encyclopedia Brittanica**, U.S.A.,

Makaleler

EVREN, Burçak:	"Türk Sinemasında Korku Filmleri", **Antrakt Aylık Sinema Dergisi**, İstanbul, Şubat 2004, sayı 77, s.13-14
İLGÜNER, Kıvanç:	"Vampire Hayranlık ve Korku Dolu Bir Bakış", **Altyazı Aylık Sinema Dergisi**, Sayı 10, Eylül 2002, s.40-43
NATHAN, Ian:	"Near Dark", **Empire The Greatest Horror Movies of All Time The Definitive Guide**, London, Wisecrack Productions, 2000 Ocak, s.45
BALAN-ÖZKARACALAR, Canan, Kaya:	"Karanlıklar Ülkesi", **Altyazı Aylık Sinema Dergisi**, İstanbul, 2004 Mart, sayı 27, s.84
TÜRKEŞ, Ömer A.:	"Kolektif Bilinçaltının Yazarı", **Radikal Kitap**, İstanbul, sayı 69, 2002, s.10

YALÇINKAYA, Can: "Siyah Güzeldir Blacula", **Geceyarısı Sineması**, Ankara, sayı 15, Güz 2002, s.13

İnternet

GOYER, David: "Blade 2", **Daily Script**, (Çevrimiçi) http://www.dailyscript.com/scripts/Blade_II_David_goyer.html, 3 Nisan 2004

HINSON, Hal: "Bram Stoker's Dracula", **Washington Post**, November 13, 1992, (Çevrimiçi) http://www.washingtonpost.com/wpsrv/style/longterm/movies/videos/bramstokersdracularhinson_a0a7c7.htm, 9 Eylül 2003

HOWARTH, Troy: "Scream, Blacula, Scream", **Eccentric Cinema**, (Çevrimiçi) http://www.eccentric-cinema.com/cult_movies/scream_blacula_scream.htm, 30 Mart 2004

LONE, Rob Shan: "Interviews Kevin Grevioux", **Insomniac Mania**, (Çevrimiçi) http://www.klba06722.pwp.blueyonder.co.uk/interview_Kevin_Grevioux.html, 1 Nisan 2004

JONES, Jason: Classic Horror, (Çevrimiçi) http://classic-horror.com/reviews/hunger.html, 15 Eylül 2003

SCHEIB, Richard: **The Science Fiction, Horror and Fantasy Film Review**, (Çevrimiçi) http://www.roogulator.esmartweb.com/sf/lifeforce.htm, 15 Eylül 2003

SINDELAR, Dave: "The Night Stalker", **Sci Film**, November 17, 2002, (Çevrimiçi) http://www.scifilm.org/musings2/musing612.html, 9 Eylül 2003

"The Night Stalker Trivia", **Internet Movie Database**, (Çevrimiçi) http://us.imdb.com/title/tt0067490/trivia, 9 Eylül 2003

"The Hunger Release Dates", **Internet Movie Database**, (Çevrimiçi) http://us.imdb.com/title/tt0085701/releaseinfo, 10 Eylül 2003